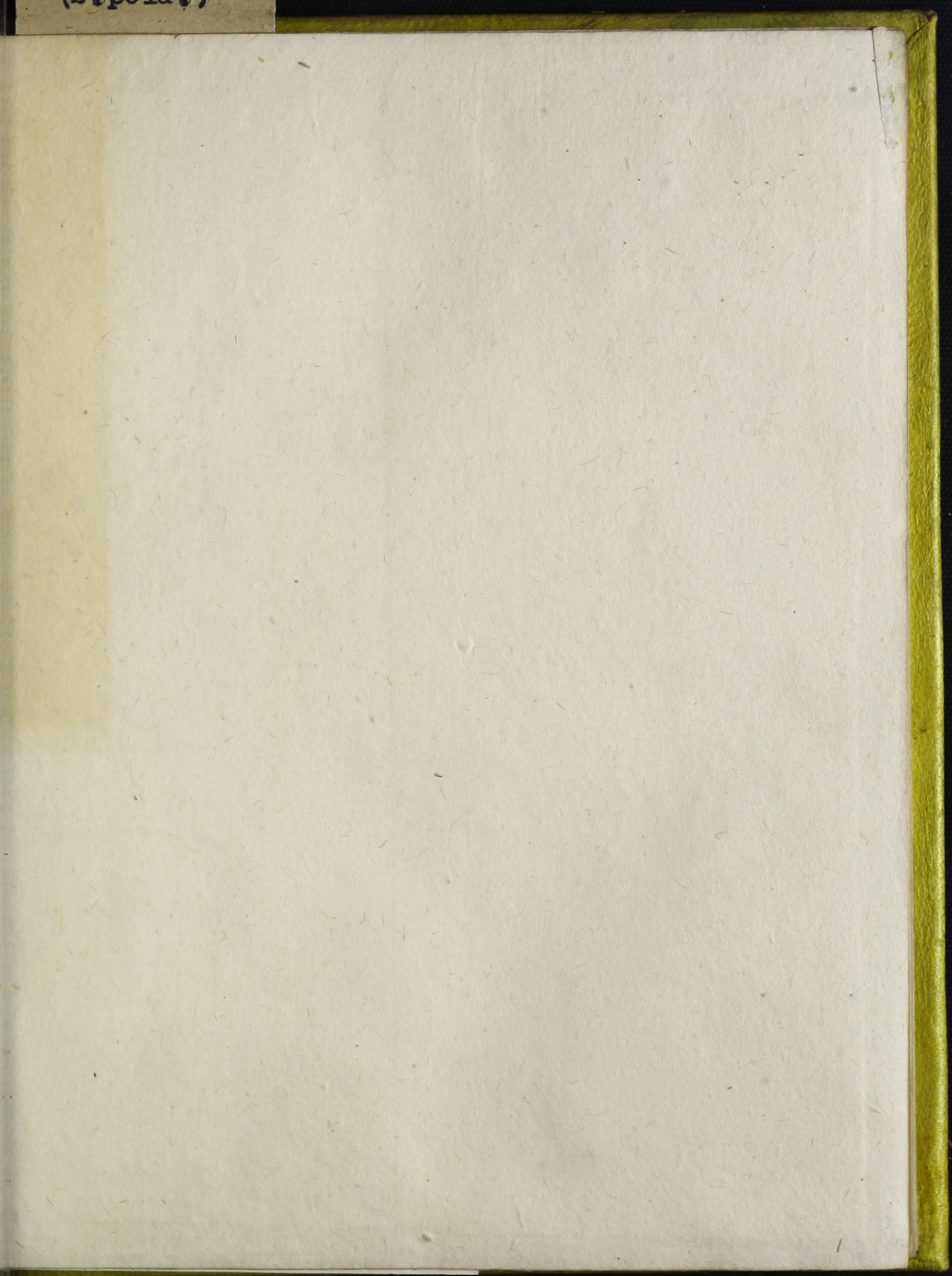
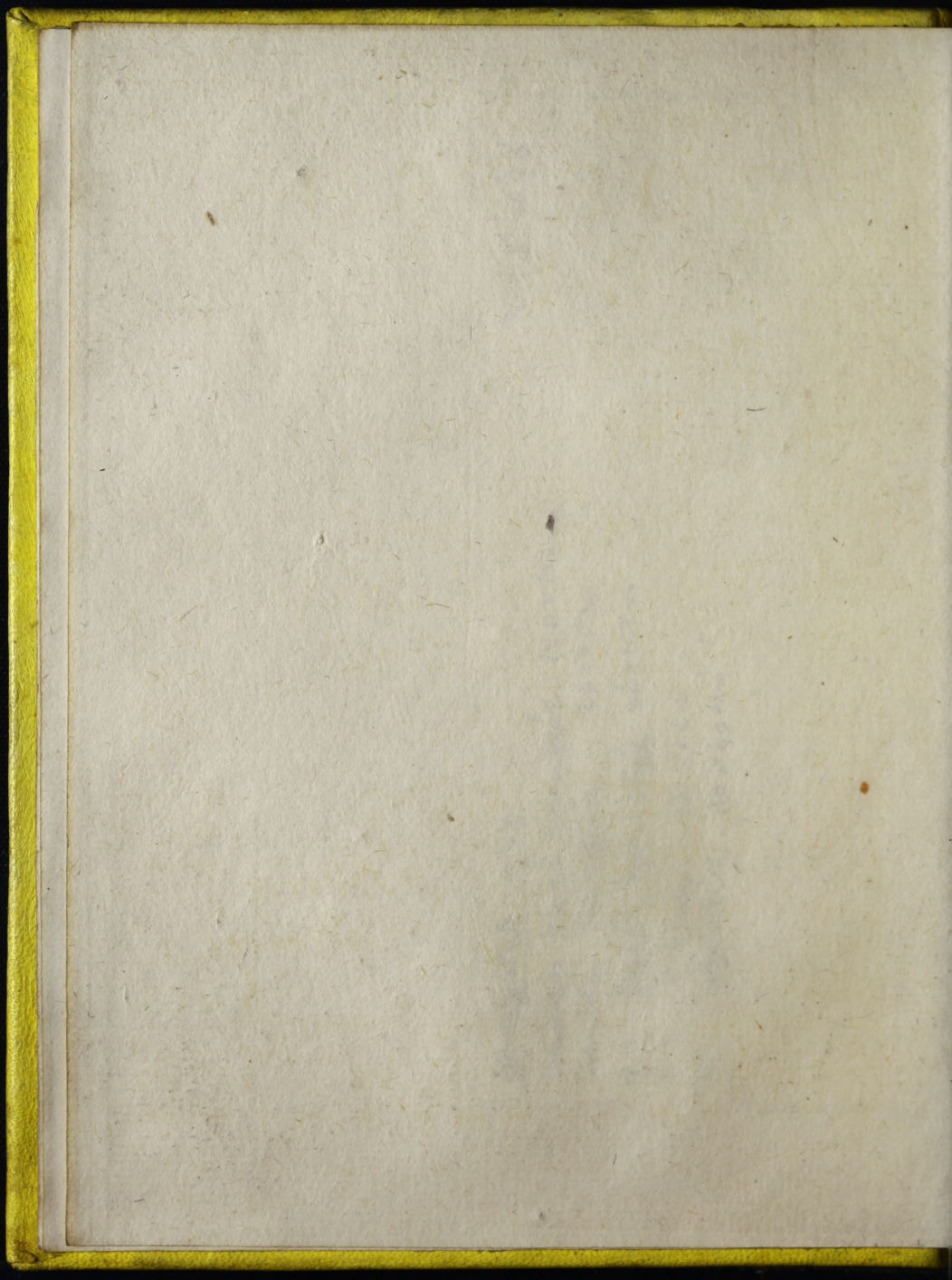

2. péld.

Legs.

1248
G Ö R T S Ö S
1073
B O T;

Amaz détze ges fekete
Bonafu lnak a
hátára.

M E L L Y E L
Vtőlbi szilajkodása té-
túl meg-egyen-

gettetik.
Pósfári János Pósfári Pro.

Lengyel

botjának

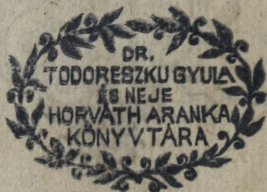
1668.

Révén
Kármán

Proverb. XVII. §. 10.

*Fogatosb a' dorgálás az eszesnél; fellyebb, hogy
nem-mint ha meg-vernéd a' bolondot százszor-is.*

S. 1.

MJ S A G lehet nálad ujságban gyönyörködő OLVASÓ, hogy megellett amaz hires neves fekete *Bonafus*; még pedig lábas marhátúl ízokatlá fajzatot ellett. Vallyon mit? Tököt; még pedig X-ut-Tököt.

S. 2. *Jupiter* isten felől beszéllik a Poéták, hogy egyszer meg-rázzán fejét, a' *Minerva* isten-Afszszony, az-az, a' Bölcselég születteték tulle. Ugy gondolhattya vala ember, hogy a' mi *Bonafus*unk is két esztendő forgása alatt, a' Fővenyenéppítettett Háznak romlása-ellen, és az *Anti-Bonafus*-ellen valami bölcs feleletet szülylön: de noha eleget hányá, rázá, és úkröndözteté Tök fejét, a' minéműnek maga jelengeti, fol. 16. de egyebet Töknél nem szülhete nyavalyás. A' mellyel meg-mutatta igaznak lenni amaz mondást: *Omne simile generat sibi simile*. Nem lesz azért illetlen, ha *Palkonyai Frater*, már *absolutus Poëta* lévén, ilyen *Genetliachum*mal tiszteli-fel *Bonafus*unk áldott szülésének napját: *Parturiit SAMBAR, natusque est ridiculus TÖK*.

S. 3. TÖK? De nem Sár-tök, nem-is Kaponya-tök; nem-is dinnye-tök: hanem egy nagy Disznó-tök. Mert nem lehetett volna olyan Tömösi sertés marha, a' mely karimás orrával több sárt őszve-turhatott volna, mint a' menyi átok, szitok, mocsok ebbe a' TÖKBE bé-vagyon foglalva. Melly dohos TÖKÖT hogy ízrul-ízre fel-hasogassak, se nem méltó, se nem szükséges. Egy az hogy, ha mi olly egy-féle állatok

porczogatóására való magvak hullanának ki belőle, azokat az immár egyszor-is s' mászor-is ki-bocsáttatott Kőnyvtekében tellyesen el-tapodtuk: mellyeket hogy viszont le-irjunk, mind unalmas, mind költséges. Más az hogy, a' Bányász legények is eléggé meg-kanyogatták azt a' jótúl üres Tőköt. Azért a' Tőkös Kőnyvnek csak a' heréjét mettzem ki: az-az, illetem azokat a' dolgokat, a' mellyekkel leg-mérgebben Keresztyéni Hírünket gyűlöltetni, és magamat *in particulari* láttatik mardosni a' zilaj Bonafus. Ally-félre azért X-ut-Tök! mert nem tök-magval borsolnak az igaz Magyarok.

§. 4. Mely igen fel-rugó, daczos, és fel-töröltt szemöldökű állat légyen a' mi Bonafusunk, jelengeti magát az egész Elöljáró Tudósításban: a' holott azzal kérődik, hogy nem csak Alsó s' Felső Magyar-Országban, hanem még az Imperiumban is rágódtanak az ő Három Idvéstelen Kérdésén. De vallyon a' Tökből szokott-é fár-koncz lenni, hogy szinte olly nagy rágódás kívántasfék hozzá? Tudd-é, mikor valami meg-veszett állat az uttzán el-indúl, mindenek hurétyák; a' pulyák botokkal; még az Aszszony-népek is a' faggal kergetik. Mivel azért a' Három Kérdésnek Authorasis, meg-veszett elméje után el-indulván, mind Lutherekre, mind Calvinistákra fogát egy-iránt vitsorította vala, és veszettségének mérgével sokakat meg-vesztegetni igyekezik vala: ez az oka, hogy nem csak egy-felől kurjágattyák X-ut-Tőkös Uramat.

§. 5. De arraz is méltó volna, hogy minden Keresztyén Házasok GÖRCSÖS BOTTAL egyengetnék-meg a' tudákos Bonafust: mert nagy szemtelenül a' Szent Házaságot *Fædum particularénak*, utálatosságnak nevezi, *fol. 5.* Aha mosdatlan szája! hogy mered te azt *Fædumnak* mondani, a' mit az Istennek szája *Thorus immaculatus*nak, tiszta és fertelmefég nél-

fég nélkül való ágynak mond lenni, *Hebr. 13. v. 4.* Ennek az Isten szent rendelésének ócsárlására való az-is, a' mit *fol. 36.* ír, okát adván, miért kellyen a' Papnak Nőtelennek lenni. Azért, egyem, hogy tiszta légyen mind lelkében, s' mind testében. Tisztátalanok hát a' Házas emberek, avagy csak testekben? és így egy sem mehet közzülök a' Meny-Országba: mert nem mehet oda bé semmi tisztátalan, *Apoc. 22. 15.* Aha tisztátalan Tökből származott ítéllet!

S. 6. Hát *Posaházi* Czigánynak mondotta-é a' Méltóságos Esztergomi Erseket? Azt bőfögi a' nagy hitván *Tök, fol. 9.* Vermet ásnál hiszem alám csalárd lélek, ha belé-taszithatnál. Tudd-meg Kegyes Olvasó, esett így a' dolog. Mikor egykor egy bajnokommal vetélkedném, az, a' Pázmány *Kalauzos* Könyvéből allegála valamit ellenem, mondekén arra: Czigany czigánnyal bizonyét. Mivel azért valamikor Pázmány Péter Esztergomi Ersek volt, innét akarja ki-facsarni a' mérges szívű *Sofista*; azért *Posaházi* az Erseket meg-czigányozta. Mivel pedig csalárd a' szíve, szavátis olly *indefinité* ejti, hogy a' ki nem tudná a' dolgot, azt vélné felőlem, mint-ha a' Méltóságos Ersek ellen szóllottam légyen. Ellyen Ő Nagysága! A' hamis patvarkodó *Sofisták* pedig legyennek akar-hová.

S. 7. Azon-is vagyon *fol. 10.* hogy a' Pajkosok *Catalogus*-tában írja-fel nevemet. De miért? Az éktelen morgásért, és szitkokért, egyem. Oh bűdös *Tök!* hogy nem látod a' magad szemében a' nagy gerendát, *Math. 7. v. 4.* Meg-utálásképpen *fol. eod.* *Posaházi* Deáknak nevez; másutt-is nem egygyütt *Soce* Deák túle a' nevem: noha a' maga felejtett ember másutt, nem csak egygyütt írásában *Professzor* Uramnak, *Doctornak*. (noha én azt a' Titulust senkitül nem kívánom) nevez, *fol. 90. & 759.* Meg-is tudgya azt, hogy még eddig a'

Pataki Scholában nem volt szokás, valami elő-hású *Socés* Professorságra elő-állatni; Törvényünk szerént-is valamely Keresztyén Academiának Alumnusának kell annak a' személynnek lenni. De nem haragszom én azért, hogy Deáknak mondasz. A' bizony dolog, inkább akarok *Socé Deák* lenni, avagy ha a' sors úgy hozza, Csorda-Pásztor, hogy sem tehozzád hasonló bálványozó Pap.

§. 8. Nagyot hazud a' *Tök*, a' mikor *fol. 44.* Apostoli végezésnek lenni kongia, hogy az egyházi állapotban csak a' *Le-étorok* és *Cantorok* házasodhassanak meg, a' Papok pedig nem. Holott, és mikor végezték azt az Apostolok? Mert azoka' *Canonok*, a' mellyeket fitogattz, még a' magatok *Decretoma*-szerént-is *Distinct. 15.* Can. *Sancta Romana*, fattyu, az-az, *Apocryphus Canonok*. Ládd Mátyás Pap! hogy *tök*-maggal akarnál te túlnunk vásárlani, de nem vagyunk olyan bolondok, hogy meg-áruljunkt velled.

§. 9. Az pedig annál-is nagyobb hazugság, a' mit *fol. 49.* szemetez; hogy mióta a' Keresztyén világ fenn-áll, sem *Görögök*nél, sem *Pápi*stáknál, soha senkinek nem volt szabad meg-házasodni a' Papságban. Hamisság az Pap Uram! Annak jelenti lenni *Socrates Egyházi Historicus*, lib. 5. cap. 21. *Omnes illustres presbyteri in Oriente & Episcopi, modò ipsi voluerint nulla lege coacti ab uxoribus abstinent; nam non pauci illorum, dum Episcopatum gerunt, etiam liberos ex uxore legitima procreant.* István Pápád-is nyakadra fojtya a' hazugságnak kötelét *Distinctio. 31.* Can. *Aliter*: *Aliter Orientalium traditio se habet Ecclesiarum, aliter hujus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Nam earum (Orientalium) Sacerdotes, Diaconi, atque subdiaconi matrimonio copulantur.* De a' Magyar=Országi *Decretom*-is, mellyet néha szaporán szoktál citálni, torkodba veri azon hazugságot: mert azt olvassúka' Szent László Király *Decretomában*

tomában Libr. 1. Cap. 1. hogy Magyar Országban-is négy száz
 esztendőök alatt nők voltak a' Pápista Papok. Ládd Mátyás
 Pap! hogy csak tők maggal borsolsz, az az, Hazugsággal.

§. 10. Az pedig, a' mit *fol. 50.* hullattz, hogy a' Ro-
 mai Ecclesia, nem csak a' Püspököket, mint a' Görögök,
 de a' közönséges Papokat-is arra kötelezi, hogy elébbi fe-
 leségektől el legyenek: az nem egyéb, hanem nagy látat-
 tyá annak, hogy immár a' Romai Ecclesiában igen fel emel-
 te fejét a' nagy Antichristus, a' ki az egyházi emberektől meg-
 tiltya azt, a' mit Isten ő rülők meg nem tiltott; sőt minden
 embernek a' maga szabadságában hagyott. De az A postto-
 lok Canoni mellől-is (ha azok) el-csavarodik ez aránt a'
 Romai Ecclesia, a' mellyeknek egygyike azt tartya, Dist. 28.
 Can. 14. *Si quis docuerit Sacerdotem sub obtentu religionis propri-
 am uxorem contemnere. Anathema sit.*

§. 11. Meg-hortyantya magát a' *Bonasus fol. 60.* és Po-
 saházit Eretneknek szidgya, még pedig szaporább voltáért
 azon egy levelkén kétízzer. Miért vagyok Eretnek *Bonase?*
 Mert, egyem, Matkóval egygyűtt az Anyaszentegyháznak
 bõjtit gyalázza Posaházi. Nem igaz Tókös Uram! Mert én
 az igaz Keresztyén Anyaszentegyháznak Szent irás-szerént
 való bõjtit nem gyalázom; hanem a' ti abban-való babonás-
 ságtokat, a' bizony dolog, hogy nem javallom. Mitsoda
 az? Bõjt-nem-bõjt: az-az, csak ételben való babonás vá-
 logatás. Ugyan-is, mint *Polydorus* írja Lib. 6. *de Inventione re-
 rum* Cap. 6. *Parvi refert, quò vescaris cibo, si modò te ad sum-
 mum satiaveris.* Akar Káposztás-hussal, akar tormás csuká-
 val lakjál jól, elég az, ha nem panaszkodik a' bõndõ.

§. 12. De ugyan Eretnek-é Matkóval egygyűtt Posá-
 házi? Nosza mond-meg Tókös *Frater* mitsoda az Eretnek,
 és az Eretnekség *definitivè?* Szent Agostonból *de Civit. Dei*
 Lib. 18.

Lib. 18. Cap. 51. miugy tanuúltuk, hogy tulajdonképpen azt mondhatni Eretnekeknek, a' kiaHitnek valamelly fundamentomos ágazattya ellen, valamelly döggleletes vélekedést meg-átalkodva állat; és noha arrul elégségeffen meg-gőzötett, ugyan még-is nem szűnik abban meg-átalkodni, s' azt óltalmazni. De te *Tök-Király* Uram, micsoda hamis-ságrúl győzted még eddig meg Matkót és Posaházit? Mert ha csak *Tök* golyóbissal lövöldösz ellenünk (mint el kezdéd) annak csak farral fordúlunk. Tudgyuk hamis *Canonistáidnak definitiojok* szerént *in Gloss. Dist. 10. Can. Nulli. & Distinct. 21.* Eretnekek vagyunk: a' kik mind azokat Eretnekeknek *definiálják* lenni, valakik a' Romai Pápa végezésének minden punctumiban alája nem irnak. Azt csak meg-is tudgyad tülünk, hogy így hóltig Eretnekek akarunk lenni.

§. 13. Most tudgyu't, hogy a' Paraki Plebánuságból Kecské-Pásztorságra állott Sámbar Barát; a' mikor *fol. 61.* Esztrenga-hajtást emleget. De kiket hajtott esztrengára, halljad Kegyes Olvasó? Azt mondgya, hogy a' Paraki Calvinista Tanítókat. Da mit fejtél tülök? Vajazz *Tököt* véle. Ofztán, ki adott néked hatalmat a' más ember juhain, hogy esztrengára hajtsad őket? Bezzeg nem minket, hanem a' magad Kecskéit, mellyeket egykor Kis-Patakon főt-tal tartottál, fejegeessed jó Fertát Mátyás.

§. 14. De a' jó téli havas időn Rókát-is akar fogni, a' mikor bennünket Matkó Urammal annak emleget *fol. 63.* De meg-tudgya azt, hogy rava'sz a' Róka, nem kötheti olyan könnyen nyakon, mint egykor mondgyák, hogy Erdélyben laktába, nyakon kötötte volt a' vad Farkast, ugy vitte-bé a' faluba, s' azzal próbálta magát igazább Papnak lenni a' Calvinista Prædikátornál. De a' mint *fol. 62.* irod; miben ellensége Matkó Pósházinak? Abban, egyem, mert Pósházi

faházi azt tartja, hogy a' Szent írás magában nem Sz. írás; hanem csak az igaz értelmében: e' szót felette kárhoztatván bennünk Vásárhelyi Matkó. De miért nem jegyzed fel, hol mondgya azt Pósfaházi? Hallád-é ostoba! a' Szent írás magában örökké Szent írás; de annak a' ki nem igazán érti, vagy hamisra csigázza, annak bezzeg nem Szent írás; az-az, nem idvelségnek eszköze: hanem halálnak illattya a' halálra 2. Cor. 2. 16. és Örök veszedelem, 2. Pet. 3. 16. Ugy gondolom, semmit ebben nem ellenkezik velem Matkó Uram.

S. 15. De te szemtelenül ellenkezteted magadat, a' mikor, fol. 76. a' Házaságot Sacramentomnak lenni vallod; azonban *supra* fol. 5. *Fædum particularenak* gyalázod. Most tudom, hogy tinéktek Pápiſta Papoknak, *Fædum* az, a' mi más Keresztyéneknek (vallástok szerént) *Sacramentum*: Talám a' Bordély tenéked *Sanctum Univerſale*; a' mellyet *Kalauzod*-is simogató beszéddel menteged fol. 313. Magad-is fol. 144. Talám a' *Concubinatus* a' jó szagu majoránna virág; a' mellyet *Decretomotok*-is meg-enged. *Distin. 34. Can. 4. & 5.* Phui! utálatosság.

S. Abban-is valóbā czégérezteted szemtelē Hazugságodat; hogy bucsús *Indulgentiaidat*, Apostoli magnak lenni állatod, fol. 86. De mellyik Apostol vetette azt az Isten földébe? Azt mondod hogy Szent Pál, ki a' Chorintusi Paráznának meg-engedte pœnitentiájának és büntetésének valami részét, 2. Cor. 2. v. 10. Tartsad a' tenyeredet Fertát Mátyás, mert rá-veti a' lapoczkát *Sylveſter Prieras* bátyád; ki kerekdeden meg-vallya *in Reſponſ. ad Proposition. Lutheri*, hogy; *Indulgentie nobis autoritate ſcriptura non innotuerunt, ſed autoritate Eccleſiæ Romanæ, & Pontificum Romanorum, quæ major eſt.* Miért csigáſz hát te arra Szent íráſt, a' mi a' Szent írásból ki nem iſmértetik? De abbanis, nem igaz pénzen, ha-

nem csak Tök-magon akar sz vásárlani, a' mikor tök-mag-nál-is alább való *Indulgentiá*idat, a' régi tisztabb *Seculumok*-ra akarod fel-vinni *fol. 87. 88.* Ebben-is meg-torkol *Jo-hannes Roffensis* Angliai nagy Pápista Püspök: a' ki *Artic. 13 contra Proposit. Lutheri* azt írja az *Indulgentiá*krúl: *Multos for-tasse movet, Indulgentiis non multum fidere, quod earum usus in Ecclesia videatur esse recentior NB, & admodum serò repertus apud Christianos.* Amaz nagy Bial Scholasticus *Gabriel Biel* bátyád-is azt vallya, *Leñ. 57. in Can. Missæ; Quòd ante tempora B. Gregorii, modicus vel nullus fuit usus Indulgentiarum.* La Tökös bátya! hogy itt sem hághattz fel igen magadra az ugorka fára.

S. 17. Orra fintorgatásával írja Mátyás g. zda, *fol. 92.* hogy ő néki némelly Argumentálását nem értette Pósfaházi a' mikor az *Anti-Bonafus*ban *fol. 79.* azt mondgya, hogy a' *Juh-mételyben-is* haraphat elsőben. En szavam. Mi métely vagyon ebben? Mondalíz: Az, mint-ha a' *Christus* első magva, métely vólt vólna. Bezzeg az, immár nem én elniém; hanem a' te fursánt agyadnak *Tök-sequentiá*ja. A' *Christus* első magvát sem mételynek, sem konkolynak nem mondomtam lenni; hanem azt mondomtam, s' most-is azt mondom, hogy mikor a' mi Magyarink a' pogányságból meg-térnének, immár akkor az elődedi tiszta Keresztyénségnek magva, mellyet az Apostolok vetettek vala az Istennek földébe, Benedek Pápa Apadnak, s' másoknak Tök-magvával, és konkolyával, igen igen meg-vala elegyítve és vesztegetve. Mit mondasz ez ellen *Domine Tök-Király?* Azteé, *fol. 95.* hogy Szent István Király a' Pápistasággal igen jámbor és Isten féltő szent ember vólt; idvezülhetett-is? En sem hívom azt kétségben. De hogy Szent István Király, vagy más valaha valaki a' *formalis Papismus* által idvezült vólna; azt bezzeg tagadom, s' mostan-is tagadom. De lasson emúl bőven az *Anti-Bonafus*-ban a'

ban a fol. 79. ad 119. a' mellyekre csak úgy felelt Mátyás gazdánk, mint az Xa' Töknek.

§. 18. Hát azzal mint Tökös Bátyánk kábálkodik fol. 96. Török mellé szít-é Polaházi, hogy azt írja, hogy az első Keresztyén Magyarok Hiti, jó magvú is volt, konkolyos is volt? Mitsoda Törökség vagyon ebben? Hanem-ha Christus Urunk is Törökök mellé szított volna, a' mikor azt tanította *Math. 13. v. 27.* hogy a' mely földbe a' Cselédes gazda vetette vala az ő jó magvát, ugyan abban hintegette az *Inimicus homo* az ő konkolyát. Meg-lehet azért az, hogy egy ideig, míg tudni-illik el-jún az Aratásnak ideje, meg-elegyedgyék a' tiszta búza a' konkollyal: úgy mindazonáltal, hogy abban az őízve-elegyedett állapotban is, a' búza nem konkoly, sem a' konkoly nem búza. Azért a' mit a' Sz. írásból *Eph. 4. v. 5. & 6. allegál*; hogy egy a' Hit; és az igaz hitnek része nem lehet a' hamisság, az én ellenem egy szálnéra is nincsen. Vallyon hogy ím a' tiszta búza szemnek nem része a' konkoly, azzal azon egy sákban avagy földben nem lehetnek-é a' konkoly szemek a' tiszta buzával?

§. 19. Bezzeg Konkoly az, a' mit *Konkolyos Mátyás fol. 102.* hintegedett, hogy a' Szent Péter hely-tartóin (érti a' Romai Pápákat) éppült legyen a' Romai Anyaszentegyház. Bátor engedgyük-meg azt, hogy a' Romai Anyaháznak a' Romai Pápák legyenek *fulcrumi* és *fundamentomi*: de tagadgyuk azt, hogy a' Keresztyén Anyaszentegyház a' Romai Pápákon éppült és fundáltatott volna. Annak a' fundamentoma csak egyedül a' Christus. *1. Cor. 3. v. 11.* A' mi fraskával szoktál pedig élni, hogy a' Christus a' főbbik Fundamentom; de a' Pápa második fundamentom; arra már fundamentomos feleletet adtunk az *Anti. Bonafus bā fol. 251.* Nem is láttad azt soha, hogy a' rendesen éppült Háznak két fun-

damentoma volna. Ama' Christus igéretiből pedig, *Math. 16. v. 16.* akkor éppited-fel a' Romai Pápák Hely-tartóságát, a' mikor a' Tők magból arany-pénzt csinálsz.

Sí. 20. Sajnállya-Ízabásu *Fertát Mátyás fol. 109.* hogy egy Calvinista *Soce Deák* (beg hamar el-felejtetted a' *Professsor Uram* nevet *fol. 90.*) Tál-nyalónak találta volt írni. Bizony méltán! Mert az Urak körül való hizelkedésedért ezzel szinte el-hirefedtél. Ne bánd, ha néha néha érdeklik benned a' vad-húst: mert lelki gyógyulásodra ízolgál. Gyóhónnyál-meg *Frater Posabázi*, mert azzal a' Pataki *Catholicum* Templomnak első Lelki Páfztora ellen vétettél. Bezzeg, ha jó magot hintegettél volna Patakon *Domine Sacrificule*, mind tőlem, mind Matkórúl méltó volnál a' becsületre; de a' Tők-magnál-is rozsfzabbat hintettél. Mitsoda volt a' te első magod Patakon? A' sok régi tús-s-gyűkeres Calvinista Keresztyének ellen való átok, ízítok, prädikációidban való mocskok. Szóllyon erről a' Pataki piatz. Még-is mitsoda? A' Zenebona szerzés. Szép béketségben élünk valami Patakon, még az után-is a' mikor a' Vallásban egy részről változás esék: de mihelyt a' majd meg-mondám mi tegedet ide idéze, ottan meg-zavaródeké az. Első folyamattya pedig az lűn, mert te Kegyelmed meg-akarván azt magadban mutatni, hogy te volnál az Isten-népe ellen amaz csatázó *Filisteus Góliath*, ottan *ad Arma conclamálál*; *Theseket* küldözél hozzánk, hogy ha mernénk te veled *congregediálnánk*, akár a' Pataki Szentegyházban, akár a' Várbeli Kápolnában; a' mely elméd víszketegességet ki-mutató kívánságodra, volt elégedendő válaszkod a' Pataki Tanítóktól. Ne-is várjon ott valaki Keresztyéni egy-más között való egygyességet (hiszem mi sem vagyunk Pogányok) a' holot Sámbar fészket verhet magának. Ez az oka a' sok korzódó és hársá

és hástartos Írásoknak; a' mellyekben (láttya az Isten) sem a' te betstelenségedben, egy szálnéra sem gyönyörköd-nénk, csak te ne emeltél volna Zászlót. De hiszem a' magad lelke tudgya, hogy nem elégedél meg azzal, hogy emitt amott az uttzákon kotzódó *disputatiok*kal rántzigálljuk egy-mást, hanem ugyan *per modum diffidationis*, *Manifestomot* bo-csátál-ki a' Pataki Tanítók ellen. Meg-tettzik ezekből, hogy a' te magod nem egyéb volt Patakon, hanem a' zeneboná-nak konkolya.

§. 21. A' pedig csak macska farkára kötött Zörgő-Tök, a' mit *fol. 115.* kongattz: hogy tudni-illik, a' Pápiſták Cere-moniájokban nincs semmi olly, a' melly világosan a' Szent írásból ki nem hozattathatnék. Mászor-is arra kértelek *Anti-Bonaf. fol. 103.* Most sem fárasztalak többel: mellyik Szent írásból hozod azt világosan-ki, hogy a' Szent János tűzét némelly bolondokkal csak nem nyakok szakadtába ugrassad; a' mint Patakon laktodban ezt a' pogány szokást nem egyszer prak-tikáltad. Ezelőtt majd két esztendővel, mikor azt a' *Pyro-maniat* tűzre való bolondtságot *exercealnád*, magam ugyan ott nem voltam, de a' mint egy becsülletes Nemes ember ottan *referalá*, ezzel csináltál színt abbéli bolondtságod-nak: Mert, egyem, Keresztelő-Szent János azt mondgya, *Math. 3. v. 11.* hogy ő keresztel vízzel; de a' Christus tűzzel. Oh tűzre való Szent írás csigázás! merné-é a' Sátán az Írá-sokat szemtelenebbül marczongani? Az Eperjesi Hóhér (hogy a' te *Phrasiseddel* éllyek *fol. 387.*) csigázhatná-é ke-ményebben a' hegyi Tolvajokat? Bizony meg érdemlené az ilyen Szent írás csigázó, hogy tűzzel keresztelnék-meg,

§. 22. De a' *Traditio*kából-is, mellyeket ugyan ott *fol. 115.* emleget, nem csinálhat Czajbert Uram, igen elle-nünk való Tűzes-laptát; ha meg-tartya azokat, a' mellye-

ket arról a' *Meteriáról* az *Anti-Bonafus*ban fol. 94. & *seqq.* intunk.

§. 23. Igen melég Hazugsága az Mátyás Papnak a' mit fol. 122. írkal. Mit? Azt, hogy Pólaházi az egész Pápiſta Eccleſiának tulajdonította, hogy a' Pápát majd Iſtē gyanánt imádná. Ha annak tulajdonította volna-is, igen keveset, vagy semmit sem hazudott volna benne. Mert azt kérdeſtem itt a' *Dominus Tök-Királyról*: Avagy maga képébe írta fol. 318 a' Pápát az Anyaſzentegyháznak Vőlegényének lenni, avagy az egész Pápiſta Eccleſia képébe. Ha maga képébe, csak annyit adunk rajta, mint a' ſzamar riváſon: mert a' mint maga-is jóvá hadgva fol. 123. *A' hit dolgából, nem kell ítélletet tenni egy magános Doctornak iráſſiból.* Ha pedig az egész Pápiſta Eccleſia képébe mondgya a' Pápát az Anyaſzentegyház Vőlegényének; tehát a' Pápa Férjének is mondathatik az Anyaſzentegyháznak; mert hiſzem a' Vőlegény igaz Férje a' Menyaſſſzonynak. Ha pedig a' Pápa Férje az Anyaſzentegyháznak, tehát tartozik az Anyaſzentegyház véle, hogy a' Pápát, mint lelki férjét imádgya és tiſztelleye. Ládd! *Tököt főző Uram*, hová ragad zabolátlan ſzádnak ſzáguldáſa. De a' mint mondám, nem én ſzóm az, hogy az egész Pápiſta Eccleſia Iſten gyanánt imádná a' Pápát; laſd *Anti-Bonaf.* fol. 171. hanem a' Pápa konyhája körül nyalakodó és hizelkedő Sofiſtákról s' Canoniſtákról mondottam azt. Azért, ne czigánykodgyál jó Mátyás Pap.

§. 24. Azzal vádol a' *Tök-Király* fol. 127. hogy Pólaházi minden bizonyyala' Calviniſta Prædikátorok nyakáról le-vonta galléros ſubájokat. Magok a' Prædikátorok nem hiſzik azt el Pólaházi felől. Hálá Iſtennek! nem lőtem még Tolvajjá, hogy a' ſzegény Prædikátorok ſubáját el-vonnyam. Avagy csak *virtualiter* valóba le-vonád te a' ſzegény Petra-hai Præ-

hai Prædikátornak subáját nyakából: mert mint egy telhetetlen Acháb, meg-kivánád melletted való szőlőjét, s'elfoglalád. De talám azt mondod: Contráhaltam a' Prædikátorral. Ugy; de kételen volt szegény véled contráhalni: mert megfenyegetéd, hogy ha nem akar contráhalni, tehát te egy részről földes Ura lévén a' Sadányi hegynék, ki-becsülteted a' szőlőből. Ládd Mátyás gazda mik örödnckiki nyughatatlanságod miatt!

§. 25. De mivel vontam-le nyakokból subájokat a' Prædikátoroknak? Azzal-é, hogy azt irtam *Summás Választétel. §. 2. n. 9.* Hogy Luther és Calvinus, ha szinte olajjal felkent nagy Püspökök nem vóltanak-is; mindazonáltal mivel rendes és törvényes egyházi szolgák vóltak, felszentelés-képpen magokhoz hasonló rendes egyházi szolgákat bocsáthattanak-ki. *Mondasz:* Luther és Calvinus kitűl vótték az egyházi szolgálatra való hivatalt és rendes *exmissiót*? Vótték az akkori rend szerént, a' Pápistaságban a' Püspököktől *Mondasz viszont erre:* Ugy; de a' Catholicus Püspöktől, semmiféle tanító nem küldethetik törvényes uton az ellenkező tanításra; hanem csak a' Romai Ecclesia vallásának tanítására; de Luther és Calvinus ellenkezőt kezdetének tanítania a' Romai Ecclesiával; azért előbbeni a' Püspököktől reájok adatott hivatalos tisztekből ki-cstének. Eze imeged nyámogod hiltzem, ha *Conceptus*odat ki-tudnád írni, Mátyás Uram! *fol. 129.*

§. 26. Mivel azért itt vagyon bökkenője a' dolognak, hajts ide *Tök-Kaponya* a' füledet, im meg-magyarázza a' *Soce*, a' minn a' te Papi méltóságod akadoz. Abban a' hivatalban és *exmissio*ban, a' mellyet első Reformatorkink a' Pápistaságban vóttek, meg-kell különböztetni *Finem per se, à fine per Accidens:* Az-az, annak igaz és lsten akarattya szerént való végét

végét, attúl a végül, a' melly nem az Istennek rendeléséből s' *intentio*jából, hanem tsak az embereknek szerzéséből ragadott ahhoz. Az igaz Páosztorságra való *exmission*nak *finis per se*, igaz és Istennek *intentio*ja szerént való vége nem egyéb, hanem az Isten igéjének tiszta prédikállása, a' Sacramentomoknak Christus rendelése szerént való ki-szolgáltatása. A' Misélés pedig, s' több afféle találmányok és ceremoniái a' Romai Ecclesiának, csak az emberek rendeléséből ragadtanak az egyházi hivatalhoz, és Páosztorsághoz. Azért Reformátorink el-választván a' polyvát a' búzátúl, *Jerem. 15. v. 19.* az-az, az egyházi szolgálathoz ragasztott emberi találmányokat, az egyházi szolgálatnak igaz való-ságátúl el-szakasztván, és ehez ragaszkodván; azzal olly tá-voly vagy on, hogy igaz Páosztorságokból ki-estenek vólna; és (a' mint morgani szoktatok) Páosztorokból, lopókká és farkasokká lettenek vólna; sőt inkább a' farkas bőrt, melly a' Páopistaságban mint-egy nyakokban akadott vala, el-ve-tették, és magokrul lehánták. Erted-e ezeket Mátyás gaz-da? Bezzeg nem *Tököt* találnánk most-ki számodra.

§. 27. A' pedig valóba üres *Kaponya-tök*, az-az, tete-mes Hazugság, a' mit *fol. 139.* kongattz. Hogy tudni-illik, az Apostolok idejétül fogva, a' Pápák éppen azont vallot-ták egy Summában, valamit ma vallanak a' Páopisták. Veszem eszembe, hogy igen az Apostoli *Superláttra* kapaszkod-nék Mátyás gazda; de bizony le-srugják onnét. Ha mit akar, mutassa-meg azt, hogy az első öt *Seculumok* alatt *Inte-grum corpus Papismi*, a' mai Romai Páopista vallás, a' mint az a' Tridentomi Gyűlésben ki-adatott és decláráltatott, a' Ke-reletyén világban hirdettetett és prédikáltatott vólna. En azt vastagon ragadom. Bizonyos vagyok benne, ha szinte szepelkedve meg-erőtteti-is magát *Bonafus*unk, de azt az Apošto-

Apostoli hágóra fel nem vohattya. Tegyük-fel, hogy Szent Péter Pápa; még pedig első Romai pápa lőtt legyen; vallyon éppen azt vallotta-é ő, valamit ma vallanak a Pápák és a Pápisták? Azt csaka' hiheri, a' kia' Szent Péter hitit és vallását nem tudgya. Mivel a' Papirosnak kedveznem kell, lássa erről az Olvasó *Osiándert in Enchirid. Controvers. Cap. 8. q. 4.* a' holott világoson meg-mutattatik; melly kellemes *Convenientia* legyen a' mai Pápák s' Pápisták vallása között, és a' Sz. Péter vallása között. Az-is nyilván való hamisság, hogy ma éppen azt vallanak a' Pápisták, a' mit vallottanak a' régi Pápák. Régi Pápa, az-az, Első Innocentius vallása volt, hogy a' Kicsindedeknek-is szükséges az Ur-vacsoráját fel-adnia: sőt majd hat-száz esztendőök forgása alatt *praxában*-is volt az az Ecclesiában; mint Maldontáus Jesuita bizonyította *in Joh. 6. Augustini & Innocentii Primi sententia fuit; quæ sexcentos ferè annos viguit in Ecclesia, Eucharistiam etiam infantibus necessariam esse.* Vallyon vallyák-é ezt a' mai Pápisták? Felelly *Domine Bonase!* La hogy tsak szentelé tsábitás minden dolgod.

S. 28. Mint az-is, hogy Isteni ihlésből származott dolgok legyenek im ezek, *fol. 156.* hogy tudni illik, a' Tizenkét Apostolok helyett, tizenkét Cardinálók legyenek; hogy a' Püspök horgas botot hordozzon kezében; hogy Cophiomot (jó hogy nem kontyot) tegyen a' fejébe; hogy a' hátán Palástot, a' lábain deli-sarut viseljen; és hogy a' kezét (nem árt a' hidegben) jól meg-kefztyűzze, &c. Most tudom, hogy régi Pápaítok, kiknek szerzeményinek jelented lenni ezeket, ki esztergárdos volt; ki Cóphiomos kalpag csináló; ki *Cerdo*; ki csáváló Szűcs volt: Efféle műveknek meg-művelésére, hogy valaki horgas botot csinállyon; hogy Cóphiomos kalpagot; hogy delitoppantós sarut; hogy islógos kefztyűt, nem kívántatik igen derék Isteni ihlés. Mi nálunk

az elsőtergárdos, süveges, Szőcs, és Varga mester emberek, véghez vízik ezeket. De azt mondd: Szent Kelemen Pápa rendelési mind ezek; és mind ezeknek tanítására az Apostolok küldötték Szent Kelemen Pápát, *fol. 137.* Ugy-e? Ihon *Sámbar Mátyás*, az Apostolokat is Elsőtergárdosokká, Szőcsökké, és Vargákká csinállyá! Bizony megérdemlenéd, hogy a' Vargák Hamvasában vetnének érette; miért gyalázod így a' Szent Apostolokat. De honnét tudod, hogy az Apostolok tanították volna effélékre Kelemen Pápát? Mert, egyem, Székely István Gőnczi Prædikátor ír efféléket az ő Chronikájában Szent Kelemenről. Ugy de nem írja azt, hogy az Apostolok tanították volna affélékre Szent Kelement. Bezzeg az immára' te szurkos varga föltd.

§. 29. Nagyon vádol *Susárló Mátyás*, *fol. 140.* hogy Calvinus Apámnak szemében pöktem. Ne hazudgy! Mert tudom az ötödik parancsolatot, és a' menyire az Isteni erő adgya, meg-is tartom: *Honora Parentes.* De miben pöktem szemében? *Abban*, egyem, *hogy a' küldetést és a' hivatalt nem egynek isméri Pósfaházi; Calvinus ellen*, *Instit. Libr. 4. Capit. 3. §. 14. ad initium.* Hát Calvinus egynek isméri-e? Lássuk a' Textust, mellyet *Csalóka Mátyás* el-hullatott. Így ír Calvinus: *At vero ut ab hominibus designentur Episcopi, omnino ex ordine legitima vocationis esse, nemo sobrius inficiabitur.* Fogadom nem érti *Tök-fejű Mátyás* azt a' Textust? Ha értené, nem fogna rám hamislat. Tanul meg azért azt, hogy a' *Vocatio* mint egy *Totum quid*: a' melly illyen *Actus*okból, mint egy részekből integrálódik; tudni-illik, *ex certa persona designatione seu electione, ejusdemque per ordinationem legitimam facta exmissione*; bizonyos személynek választásából, és annak a' rendes fel-szentelés által való ki-bocsáttatásából a' Szent tisztnak gyakorlására. Ha vak nem vagy, nyisd fel a' szemedet, s te-

det, s'tekints-meg Calvinusban az allégáltatott Textust, meg-látod, hogy ő-is meg-külömbözteti a' *Vocatio*t a' *Designatio*túl. Pöködelmessen mondod azért, hogy Pólaházi szemébe pök Calvinusnak.

S. 30. Jeles Prokátorok letta' parázna Papoknak (ha kik olyanok) Sámbar, a' mikor *fol. 142.* azt írja: *Ha, egyem, az egyházi személy paráznaságban esik, tíz egész esztendeig bűnhődgyék érte, úgy, hogy bizonyos napokon, csak száraz kenyérről, s'vízzel bőjtöllyön. &c.* Az-é büntetések a' paráznáknak az Isten törvénye szerént? Mi a' Szent írásból másképpen tanúltuk, *Levit. 20. v. 10. Valaki meg-fertezteti felebarátyjának feleségét, meg ölettecsék.* La! itt-is *Traditio*itokkal által hágtatok az Istennek törvényét, melly szerént az vagyon meg-hagyva, hogy meg-ölettecsék a' Parázna.

S. 31. Csudálkozom rajtad, hogy gaz Könyvedben nem általlottad Méltóságos Rákóczi Ferencz Urunknak Eő Nagyságának-is nevét elegyíteni, *fol. 147.* Hogy azok, a' mellyeket comportálsz, *fol. 147. 148. & 149* az ő Nagysága szavai volnának; én nem hiszem. Ha mi lett-is, a' ti tökéletlen ellenünk susárkodó *informatio*tokból lett; azért én-is itten nem ő Nagyságával, hanem ti veletek hamis *Informator*okkal beszéllek. De mellyek azok a' képtelen dolgok, a' mellyeket ő Nagyságával (a' mint inferárod) el-hitettek volt a' Calvinista Prædikátorok? Kalauzból (mert mind ő szemeti azok) így firkállya-le a' hamis Notárius Sámbar. I. *Hogy az embernek szabad akarattya nincsen, hanem kételem a' gonofságra.* Hogy pedig könyv nélkül ne látassék szállani, erre Luthert és Calvinust allegállya, de szokála szerént felette csalárdul. Luthernek a' szavai im ezek, *Tom. 2. de Serv. arbitr. fol. mihi 431. Quicquid fit à nobis, non libero arbitrio, sed mera necessitate fieri.* Nem *Coactio*t, ké-

telenségét, hanem *Necessitas* emleget Luther. De nem éri fel Mátyás Pap tudatlan elméjével, hogy külömbséget tegyen a' kettő között. Más *agere ex necessitate*; más *coactè agere*. Mikor éhezél, úgy gondolom, *Necessariò* eszel; de nem *Coactè* eszel: mert senki nem veri kalánnal torkoba a' kruppát. Maga Luther egy kevésfel alább így magyarázza meg a' maga fellyebb meg mondott ízavát: *Necessariò verò dico; non coactè* NB; *sed ut illi dicunt, necessitate immutabilitatis, non Coactionis* NB: *hoc est, homo cum vacat Spiritu Dei, non quidem violentiâ, velut raptus obtorto collo, nolens facit malum, quemadmodum fur aut latro nolens ad pœnam ducitur; sed sponte & libenti voluntate* NB. *facit. Verùm hanc lubentiam seu voluntatem faciendi, non potest suis viribus omittere, coercere aut mutare, &c.* Tudtz-e deákul Mátyás Pap? Ha tudtz; magyarázd meg halgatóidnak, s' menten eszekbe veszik, hogy hamissan kolduliz a' Luther nevével. Annál hamissabban a' Calvinus nevével: mert citálod a' Calvinus *Institutio*jának lib. 3. cap. 13. n. 8. & 9. Annak a' *Caput*nak pedig őt *Numeruss*ánál több nincsen. Tudna hiszem az *Additio*hoz a' hamis *Arithmeticus*.

§. 32. 11. *Hogy mindeneknek csak úgy kell lenni, a' mint az Isten el rendelte öröktül-fogva.* Hamis hitetés-e ez Sámbar? Valóba hamis az, a' ki ellenkezőt hitet el valakivel. Pogány vagy; még annál-is alább való, ha a' Felséges Istenben, kinek minden végzési jók, igazak, szentek, és bölcsék, valami változást álmodozol lenni; a' Szent írás-is meg-czáfol, *Esá. 14. v. 27. Psal. 33. v. 11. Malach. 3. v. 6. Jac. 1. 17.* Itt pedig, hogy tudatlanságod miatt mászszor ne botorkázzál, meg-tanuld túllem azt, hogy az Istennek meg-változhatatlan tanácsa semmi eiőízakot nem tértzen a' szabad akaraton: mert az Isten böltsen el végezte a' dolgoknak nem csak lételeket; hanem lételeknek módgyát-is. El-végezte hiszem Isten,

Isten, hogy egyél s' igyál; de azt is el-végezte, hogy szabadoson egyél s' igyál: bezzeg az Isten erővel nem tölti és győmőszli torkodba az ételt és az italt.

S. 33. III. Hogy az Isten már el-rendelt némellyeket az örök életre, némellyeket az örök kárhozatra; és csak a szerént vagy élünk, vagy halunk, Calv. lib. 3. cap. 23. n. 2. Miért csalárd *Sofista*, hogy mint a' ketske a' fagolyóbiskákát, csak pergeted a' Textust; azonban egy syllabáját sem referáld. De tudom minnakadoz csomós elméd. Calvinusnak amaz mondásán: *Esse igitur cur cum Deo expostulent homines, si modo ejus arbitrio citra proprium meritum in aeternam mortem praedestinentur.* De ha Calvinus ezért hamis hitező nevet érdemel, a' Nagy Lombárdus Mestertek sem menekedik megattúl; kinck-is nem külömb értelme i. Sent. Dist. 41. lit. D. *Reprobavit quos voluit, non propter futura merita NB. quae praevideret; veritate tamen rectissima, & à nostris sensibus remota.* Láts er-ről bővebben *Anti-Bonaf.* fol. 279. & seqq.

S. 34. IV. Hogy a' Tíz Parancsolatot meg nem tarthatjuk: sőt, ha meg-tartanók is a' Tíz Parancsolatot, semmi jutalma nem volna. Mi légyen értelmünk az Isten parancsolatinak meg tarthatása vagy nem tarthatása felől, már azt bőven nem egyszer csak Sámhárnak is meg magyaráztuk: *Summá Válasz.* S. 2. n. 12. 13. *Anti-Bonaf.* fol. 137. & seqq. De talám alább-is fogunk erről keveset szólni. De hol írják azt Luther és Calvinus, hogy ha meg-tartanók is a' Tíz Parancsolatot, semmi jutalma nem volna? A' lelkedre kérlek, lelked isméreti ellen ne hamiskodgyál Sámhárral. Calvinusnál az allegale helyen lib. 3. cap. 11. n. 18. az a' Sententia nincsen; sőt ellenkezőt találunk, a' holott azon *Numerusban* azt írja: *Ubi sunt opera, illis debitum praeium expenditur.* De talám *sophisticé* amaz azon *Numerusban* lévő mondásából akarod azt ki-to-

tuini: *nam fidei iustitia locus est, ubi nulla sunt opera, quibus debeat merces.* Fogadom nem fér Tök fejedbe annak a' mondasnak *sensusa*? Csak az annak az értelme, hogy a' mi Isten előtt való meg-igazulásunk nem függ a' mi cselekedetünknek érdemétől. Mindazonáltal a' meg-igazult embereknek jó cselekedeteket szép jutalom követi Istennek ingyen való kegyelméből; mint Calvinus azon helyen taníttya: *Quod datur fidei* (id est, *præmium*) *gratuitum est.* La! hogy minden dolgod vagy tudatlan, vagy Istentelen ámétás. Soha nagyobb csudám nincsen, mintha ki tenéked ilyen czégres Amítónak hiher.

S. 35. V. *Hogy mind bűn és fertelmesség, ha jót cselekszik is a Keresztyén ember.* Csak mind Kalauznak *lib. 3. cap. 7* S. 5. fertelmes mosléki ezek; a' mellyeken te kegyelmed is Sámbar Uram itten nyalakodik. Másutt bőv feleletünk vagy on minékünk arra a' hamis patvarra; mellyet Calvinusnak és más Doctörinknek némelly mondásokból akarnak kifacsarni a' gonosz lelki ismérű Sofisták. Sámbar azt *cum protestatione* mondgyuk; hogy nyilván hamiskodol: mert azt csak egy Authorunk sem mondgya, hogy a' Keresztyéneknek igaz Hitből származott jó cselekedetek, merő azon *Immundities, turpitude, fæditas,* és fertelmesség volna. Találsz ugyan ilyen mondásokat Doctörinknek írásokban; *Opera nostra esse immunda; Opera esse mutila ac vitiosa; Hominum operibus, etiam excellentissimis inesse aliquid labis.* De nem akadozna efféléken tudatlan elméd, ha meg-gondolnád, hogy a' *Gratia sanctificans,* csak rész szerént vagy on még a' hitekben-is, mige' testben élnek, *Rom. 8. v. 23.* és így minden Keresztyén ember *duplici principio regitur; partim natura corrupta, partim gratia divina:* Az-az, rész szerént a' vesztet bűnös természetnek munkái csirázdogálnak ki belőle; rész-
szerént

szérént a Kegyelemnek munkáinak virági; (tudgyuk pedig hogy még a' szép virág szálakra-is ragad néha valami macula) mint ezt a' Sz. irás világosan tanította, *Rom. 7. v. 2. 2. 23. 24. 25. Gal. 5. v. 17.*

§. 36. Illyen mondásokra-is találsz, meg-vallom, Doctorinknak írásokban; *Omnia hominum opera, nil nisi inquinamenta esse & sordes* Calvin. lib. 3. cap. 12. n. 4. De azon helyen, mondását szépen limitállyá; *Si nempe suâ dignitate censeantur*. Szent igaz-is az: Mert a' mint személyünk csak ama' szerelmeres Christusban Isten előtt kedves és kellemetes; azonképpen cselekedetünk-is. Némellyeknél azt-is fel-találod: *In omni bono opere justus peccat*. Luth. in Asser. Art. Artic. 31. *Opus bonum optimè factum, est veniale peccatum*. Ibid. Artic. 32. De nem értik afféle mondásokat, *de Peccato Commissionis*; hanem *de Peccato Omissionis*. Nem az, mint-ha szeretvén valaki Istenét és felebaráttját, abban vétkeznék. Tá-voly legyen! De hogy olyan grádusban, mint a' Törvény kívánnya, az-az, tellyes szívből, tellyes lélekből, és minden erejéből, Istenét nem szeretheti; és felebaráttját, mint önnön magát, abban vagy a' véték és fogyatkozás. Így magyarázza mondását Luther Márton Doctor, *Assert. Artic. Artic. 31*. Tanuld-meg ezeket Pófaházi Deáktul patvarkodó Sámbar; és mászor ezzel a' Moslékkal ellenünk ne okádozódgyál: mert bizonyos légy benne, hogy mászor mi-is mélyebben a' torkodba verjük.

§. 37. Fecseghettz-e még többet? VI. *Az-is, egyem, vallások, hogy akar-mi bünt cselekedgyékz is a' Lutheranus és Calvinista ember; nem tulajdonittatik neki vétkül*: Luth. ibid. fol. 357. Calv. lib. 3. cap. 17. n. 10. Azt mondom én erre tenéked Sámbar, hogy avagy szánt-szándékkal patvarkodol, avagy tudatlanságból bolyókáskodol. Mert mikor mi
azt mond-

azt mondgyuk, hogy az Isten a' bűnt nem tulajdonítja az embereknek. 1. Nem értyük azt közönségesen minden emberekül; hanem csak a' Választottakról: kiknek, meg igazítván a' Christusban, semmi kárhoztatások nincsen, *Rom. 8. v. 1.* 2. A' bűnt nem tulajdonítani, nem annyit részen, mint ha az Isten a' Választottakban is a' bűnt bűnnek nem ismérné lenni; bezzeg nem kancsal a' mi Istenünk, mint ha a' rútat szépnek, a' feketét fejrnek tartaná. Hanem értelme annak az: hogy valakiket Isten az Ő Fiában a' Jesus Christusban meg-igazított, tehát azoknak bűnökét meg-bocsátta; űket azokért el nem kárhoztattya; a' meg-sententiázó szám-adásra nem vonnya, mert Christus azokért vére hullásával meg-fizetett. Hát nem igaz-é az? Hiszem a' *Credóban* is azt vallyuk, *Credo remissionem peccatorum* Szent Dávid is *Psal. 32. v. 1. 2.* Boldognak pronuciállyá az olyan embert, kinek az Ur - m tulajdonítja az Ő hamiságát. Sámbar! ha a' *non-imputatiót* más érteleme ellenünk csigázod, mint meg-magyarázám, Őrökké *Cauterizatus*, meg-bélyegeztetett lelki isméréstű ébernek tartalak, Kérlekis a' Jesus Christus ítélő ízéki előtt való jóvendőbéli meg-jelenésedre, hogy ellenünk való gyűlölségből, ne tégy erőszakot lelked isméréstín.

S. 38. *Conclude* már mi restál patvarkodó Sámbar. VII. Azt is vallyák, egyem, csak el-bidgye ki-ki maga felől, minden bizonnal hogy űdvezűl. *Luth. ibid. fol. 316. Calv. lib. 4. cap. 17. n. 2.* Aha pók természetű Sámbar! hogy méga' virágból is mérget szoktál színi. Hát bizonyos hit-nélkül idvezűlhet-é valaki? Másképpen tanít minket Szent Pál, *Heb. 11. v. 6. Hit nélkül senki nem lehet kedves Istennél.* Tudom minakadoz tudatlanságod. *Certitudo salutis*, az űdvefségről való bizonyosság, a' mi sentenciánk szerént, nem olly *Ab-soluta*,

foluta, hogy minden *Conditio*t magátúl excludállyon. Sőt magában foglalja a' Hitnek *Conditio*ját, 2. *Cor.* 13. v. 5. *Heb.* 11. v. 6. A' Jó-cselekedeteknek *Conditio*ját, kiváltképpen az Öregek nézve, *Eph.* 2. v. 10. Az Isteni meg-változhatatlan el-választásnak *Conditio*ját, 2. *Tim.* 2. v. 19. A' Christus tökéletes elég-tételének *Conditio*ját, *Heb.* 10. 14. Ezek a' *Conditio*k pedig, nem valami *Talám-os conditio*k az igaz hivekben; hanem olyanok, a' mellyek minden bizonnyal *effectual* tatnak Istentül ő benne, és *perficiál*tatnak, 1. *Cor.* 1. v. 8. *Phil.* 1. v. 6. 1. *Pet.* 1. v. 5.

§. 39. Ezek valának Kegyes Olvasó azok a' dolgok, mellyekkel mondgya Sámbar, hogy el-hitették vólt a' Méltóságos Fejedelmet a' Calvinista Tanítók. Oh ha méltóztatnék ő Nagysága ezt a' néhány túlnk írott lineátskát tsendes elmével meg-olvasni, eszébe vehetné ő Nagysága, hogy nem a' Calvinisták vóltanak hitetők, hanem Sámbar, s' más ő hozzá hasonlók a' hamis Amítók. Adgyais az én mennyei Szent Atyám ő Nagyságának amaz jó meg-külömböztetésnek lelkét! 1. *Thess.* 5. v. 21. 1. *Joh.* 4. v. 1.

§. 40. Azért amaz pokol turhájával tajtékozó *Consequentiák*; Azért semmi nincs immár a' mi a' bűntételtől tartóztat-hassa az embert, mert akar-mit cseledegyék is, az Isten úgy akarta; Ha cselekeszi-is, nem vettek; Ha cselekeszi-is el nem kárhozik érte; Ha cselekeszi-is, nem lehet különbben; Ha cselekeszi-is, annyi, mint-ha nem-is cselekedné, &c. Bezzeg, mondom ezek nem a' mi Vallásuknak kút-fejéből szivárognak; hanem a' Sámbar fok hamissággal meg-dőglött agya-velejéből. Kérlek-is benneteket Pápista Keresztyének, hogy szabadgyába ne hidgyetek annak az ámitó léleknek

§. 41. De azzal színli azokat a' dőgleletes Tök-sequentiákat, szín-mutató Sámbar fol. 151. Lám, egyem, ő ma

gok-is a' Luther és Calvinista Vallásnak kezdői, az ő mérges vallásoknak rosz mérges gyümölcséről panaszolkodva irnak, &c. Bezzeg Luther és Calvinus, mint a' jó lelkű Tanítók szoktak, panaszolkodtanak az embereknek feslett erkölcsökről, és az Evangeliomi tudományhoz való háládatlanságokról; annak meg-utálásáról. Azont cselekedtek a' régi Proféták és Szent Doktorok, keserves panaszokat tettek az ő idejebéli halgatók ellen, hogy nem hittének, hogy az Urnak beszéde gyümöltstelen volt nálok, és hogy el-áradott közöttök minden gonoszság. Lásd *Esa. 1. v. 2* — *7. & 53. v. 1. Jer. 20 v. 8.* De te Sámbar, csalárd álnoksággal kened azt a' *Reformatata* Vallásra, a' minek az emberi veszettség az oka. Ugyanis, Oh melly fokban vadnak, mint *Bellarminus lib. 4. de Pontif. cap. 14.* mondgya: *Qui rectissime credunt, & perditissime vivunt.* Minden Vallásban többire ugy vagyon ez. Meg is áll Szent Pálnak amaz mondása, *2. Cor. 2. v. 16.* hogy az Evangeliom némellyeknek életnek illattya az életre; némellyeknek ellenben halálnak illattya a' halálra.

S. 42. Te Tököt főző Sámbar! Szent és Apostoli vallásnak tartod hiszem a' te *Papismus*odat. Mi hát az oka, hogy a' Pápistaságban-is sem józanabb; sem más keresztyéni Virtusokkal virágzóbb emberek nincsenek, mint akarmely más Vallásban? Sőt *experientia teste*, akar-holott sem országon inkább az erkölcsöknek feslettsége, mint a' hol derék divattya vagyon a' Pápistaságnak. Járd-el a' *Reformatus* Keresztyén Országokat, és birodalmokat, a' kurválkodó *Venus* hajlékinak a' Bordélyoknak sohul nincsen szabadsága; de megdöglött efféléktől Spanyol-Ország, Olasz-Ország, és önön maga a' ti Apostoli ízent széketeknek félke, Roma; mint Mantuánus Baptista, magatok felekezeten lévő Barát, már régen ezt a' czimert rula ki-ragasztotta, *lib. 2. Pastorum.*

lipudor

*Ipudor in villas, si non patiantur easdem
Et villa vomicas; jam tota est Roma lupanar.*

De hogy ne mennek meszszé példaért, csak egygyetlen egygyet említek; nálunk valót pedig. Ihon ezek a bonta Keresztyének, az *Anabaptisták*, míg elébbeni (noha túlem nem javalló) Vallásban vóltanak, egy-más között szép egygyeségsben éltenek, hamis esküződést tőlők nem hallottunk, részeget közöttők ritkán láttunk. De mióta Sámbar kónkolyt vete közikbe, azolta azok-is már szinte olly részegek, lelkeződők, hamis esküződők, egy-más között veszekedők; úgy-hogy, egyik csak nem ki-turja (nem-is egyszer meg-esett az) a' házából-is a' másikat. Ládd Sámbar! minémű kellemes gyümölcsöket termő uj plántákat hadtál magad után Patakon. De menten jó Keresztyén ténéked, a' kinek a' száraz ostyát a' szájába dughatod.

§. 43. Ezek azért így lévén, nem mondhatok egyebet, hanem meg-bélyegeztetett lelki ismeretből irod azt, te rossz gyümölcs őlő Sámbar; fol. 153. *Hogy a' Luther és Calvinista vallásból, áradott-el a' mi szegény hazánkban-is a' sok tolvajlás, gyilkosság, pajkosság, hamis esküvés, és az ocsmány sokféle szitok, &c.* Vallyon Magyar-Országban csak Lutherék és Calvinisták laknak-é? Vallyon jobbak-é a' Pápisták? Csak egy szál szőrrel sem. Pápista vagy hiszem te, még pedig Pápista Pap: de soha embertől több átkot, szitkot, még pedig *publicè* prädikációban nem hallottunk, mint te tölöd. Adná Isten, bár úgy vólna! hogy az igaz *Reformata* Valláson valók között, semmi gonosz erkölcs, semmi undokság ne országolna: de elég az mentségünkre, hogy semmi fesletségre való fundamentomot (mint hamissan Sámbar reánk fogja) nem tanít a' mi igaz Hitünk; hanem ha ki magát ebben gonoszul viseli, maga gyümölcse, nem vallásának jövése és bimbója az ő fesletése.

§. 44. Eléget pocsékolá hízsem eddig ártatlan vallásunkat moslékos szájú Sámbar; immára maga Bálványozását némelly hazugsággal festegeti, a' mikor fol. 155. azt írja: *Mi, egyem, a' Szenteket, s' az Angyalokat nem imádgjuk, hanem csak kérjük, hogy imádkozzanak értünk.* Avagy te hazudtz Sámbar, avagy Kalauzod nem mond igazat, a' kia' Széteknek tiszteletit, egy résziül azoknak Imádásábá állatya lenni; lib. 13. cap. 2. §. 3. Berenálnád hízsem töviffes boronával, a' mint lehetne, hamisságodat, a' mikor Kalauz után azt firkálod fol. 139. *Ez a' szó Imádás, nem egy értelemben vétetik. Más az Isteni imádás, kivel teremtett állatot nem imádkhatunk; más az alacsombrendű imádás, mellyel a' teremtett állatok is tiszteltethetnek.* De nem gondollya meg a' tudákos Mátyás, hogy *Adoratio religiosa ratione objecti nullus admittit gradus.* A' mint hogy a' Religiónak tulajdon *objectoma* csak egyedül a' Felséges Isten; ugy a' *Religiosa Adoration*nak is, háttára s' czéllya, csak egyedül ő Felsége. Tudgyuk bátya miis, hogy ezen kívül vagyon más tisztelet-is, a' mellyet a' Theologusok *Civilis Cultus*nak, vagy *Adoration*nak neveznek; a' mint (a' ti Bibliátok szerént) Abrahám imádkta a' föld népét, *Gen. 23. v. 7.* Jákób, Esaur, *Gen. 33. v. 3.* Jóletet, attyafiai, *Gen. 42. v. 6.* &c. De nem ilyen tisztelet az, a' minéműt ti a' Szentekre ruháztok, hanem *Religiosus Cultus*, valálásbéli tisztelet; mint Bellárminustok declarállya, lib. 1. de Sanctis. cap. 13. §. Denique. *Non convenit mortuis honor civilis, ergo religiosus illis debetur.* A' forog azért kérdésben; ha a' teremtett állatokat, bálványozás nélkül, tisztelhetni-é *cultu seu adoratione religiosa*? Mi tagadgyuk, a' fellyebb említett okon: mert a' *Religio est summus & excellentissimus honor*, legfelsőbb tisztelet; azért annak *objectoma* nem más, hanem *Summum & excellentissimum Ens*; a' minémű csak az Isten.

Kérd-

Kérhdhede már fecskendező Sámbar Pósfaházitúl (kit ez helyen csalárdnak mondasz) mitsoda *Adoratio*val imádással, imádtak az Isten féltő népek Dávidot, *1. Paral. 29. v. 21*? Azt feleli te Kegyelmednek arra Pósfaházi, hogy *adorálták* imádták *adoratione Civili*. Tégedet-is fel-tisztel ezzel Pósfaházi, csak légy emberséges ember. Így Abrahám, Lót, Bálám, Josue, imádták az Angyalokat. Bezzeg ha minékünk-is meg jelennének, mint Isten követit, hozzájok illendő tisztelettel, fel-tisztelnők őket. Mert a' természet felett való ajándék (mint ezzel csinál fűstöt fűstös Sámbar, *fol. 401.*) sem az Angyalokat; sem a' Szenteket, nem térszi *Adorabilis*ekké *adoratione religiosâ*: mert az olly tisztetség, mellyet az Isten semmi teremtetett állattal nem közölhet, *Esa. 42. v. 8.*

§. 45. De eñek a' világos ferőfénynek, Luther nevével homályt akar csinálni Sámbar, a' mikor azt írja, *fol. 400.* Lám Luther azt mondgya, hogy a' Tisztviselőket, mint Isten képebelieket, akarja az Isten *religiösé coli*, mint-egy imádatni; de nem akarja, hogy Istennek tartsuk őket, in *cap. 2. Epist. ad Galat.* Miért ha jó vagy, hogy nem irod-le in *terminis* a' Luther szavát? De azzal egy szálnéra sem széptheted dolgodat. Mert az a' tisztelet, mellyel Isten parancsolattya szerént, tartozunk Szüléinknek, és Tisztviselőinknek, mondathatik *Cultus religiosus*nak (mint a' magatok Scholasticusi szóllanak) *Quoad actum imperatum*; a' menyiben Keresztyéni vallásunk tartya és hadgya, hogy tisztetséget regyünk Elöl-járóinknak. Illyen értelemmel az Özvegyeknek és Arvának meg-látogatását *Cultus Religiosus*nak nevezi Szent Jakab *cap. 1. 27.* De annyiban-is mondathatik *Religiosus Cultus*nak Keresztyén Tisztviselőinknek és szüléinknek tiszteletek, a' menyiben Isten után, világ szerént senkinek nagyobb becsülettel nem tartozunk, mint Királyunknak, Fejedelmünknek,

Szüléinknek. De hogy a' holt Szenteket imádjuk, *invo-*
cállyuk, ō reájok esküdgyünk, tetemekhez szarándokságba
 mennyünk, dicsőítések napját meg-idnepellyük, érdemek-
 ért Istentől jót kérjünk (mert jelesben ezekben áll a' Pápi-
 stáknál a' Szenteknek tiszteleti) hol parancsolja azt a' *Reli-*
gio? Tudgyuk hogy tűzzel vassal vagyon rajta a' *Superstitio*.

§. 46. Hát a' Képekről mitsoda *Credoban* vagy *Domine*
 Képmutató Sámbar? Azt irod fol. 155. *A' Képeket csak emle-*
kezetre tartjuk. Csapd-meg a' szádat; miért hogy hazud:
 mert fol. 54. Trullána Synodusoddal azt mondog; *Hogy a'*
Christus Keresztének a' formáját (hiszem ezt is mondhatni Ke-
 reszt-képnek) *mindenképpen tartozunk tisztelni*. Mászor is
 csapd-meg azon síkamló szádat: mert fol. 113-dik-is, a' Ké-
 peknek nem csak csinálását, s' emlékezetre való tartását,
 hanem tiszteletit is emlegeted. De harmadszor is űsd po-
 fon magadat, mert te avagy ti írástok a' *Régi Hitnek Pro-*
ba-Kövében fol. 43. *Hogy az egész világon* (tudni-illik a' Pá-
 pistaságban) *gyakorlása vagyon a' Képek tisztelésének*. Hát u-
 gyan csak emlékezetre tartjátok-é a' Képeket? Nem csö-
 kolgartyátok-é azokat? imádkozni nem térdepletek-é le-
 előtők? Nem süvegeltek-é nékiek? A' Szenteket nem tisz-
 telitek-é általok? fogadásos szarándok járásokat nem tesz-
 tek-é azokhoz? Drága öltözetekkel nem czifrázzátok-é?
Processiókban nagy devotioval alá-s-fel nem hordozzátok-é?
 Mérész hazugsághoz szokott vóltod szerént, tudom, én
 hogy csak Calvinista Prédikátorok rátok költött hazugsági-
 nak mondog te afféléket Sámbar. De nem az; hanem *Conci-*
liariter magatok végezétek azt el Tridentóban, Sess. 25. *Per*
Imagines, quas osculamur NB, & corā quibus caput aperimus NB.
& procumbimus NB, Christum adoramus & Sāctos NB, quorū ille
similitudinē gerunt, veneramur. Nálam is emlékezetért és házi
 ékecség-

ékelségért vadnak a régi Romai Császárok képei; de én azokat nem csókolgatom, nekik nem süveglek, le nem térdeplek előttök, sem magokat, sem másokat azok által nem imádok: de ti Conciliomotoknak végezése szerént, a Képek körül mindazokat el-követitek. Lájék azért, jó Mátyás Pap! hogy csak tudatlanokat ámítasz. De a magad *Praxiffa*-is, Isten s világ előtt *apertè* refutál tégedet. Vallyon, mikor ez előtt majd két esztendővel, a mikor a Bóldog Aszszony felyem szoknyában fel-öltöztetett, Arany lánczal, gyöngyös koronkával fel-ékesítettetett, öreg képet nagy pompával processzióban hordoztatnád, csak emlékezetért volt. É az? Nem tisztelted, másokkal nem tiszteltetted-e azt! Hiszem magad előttre mentél társaiddal egy ütt süveg-vetve; utánna pedig nagy *devotio*val a nagy roppant sokaság. Miólta innét el-távoztál *Successorid* azt a temérdek *superstitiot* el nem követtek; vélem ebben jobb lelki isméréttel bírnak náladnál. Hát a Munkácsi pityergő Kép, mellyel édes hazám táján egy ideig ámítottál, csak emlékezetre való-e? Sirattyá-e még a Calvinistákat térhetetlenségkért? Oh ha ugyan sirhatna! méltó volna bizony, hogy tégedet holtod napig siratna, ennyi sok szemtelen ámításodért. Kérlek-is a Jchovának szerelmére, a Jesus Christus vérének cseppeire, hogy ez írásomat ne vedd ugy mint ellenségedtül, hanem mint idvességedet szívesen kívánó Keresztyén felebarátodtül. De mi haszna a néma képekkel harczolnom? A miket errül a materiárul, már egyszer-is mászor-is, csak Sámhárnak is irtam, ha lelki ismérte ellen nem akarna hadazni, réges régen meg-kellett volna reá némúlani.

S. 47. De még is kodácsol; mert azt írja, fol. 357. *Hogy az első öt száz esztendőben-is a Templomokban Képet tartottak a régi szent hívek. Hogy pedig könyv nélkül ne látsék*

tasfék szólnani, egy-néhány Authorok nevét allégállyá, fol. 358. De jele hogy czigánykodik (így felel ō Matkónak, fol. 521; itt fordittsa a' maga nyakába) mert az allégált Authoroknak könyvekből csak egy *Jótát* sem ír-le. Citald, ha ember vagy őket rendessen. (te szabott törvényed ez fol. *allegat.*) ird-le mondásokat hiba nélkül: meglesz reá a' feleleted. De meg is vagyon másutt: mert Forbescius Britanniai tudós Doctör, mind azokra a' Testimoniomokra, valamellyeket *ex Antiquitate* a' régiekből, Bellarminus, Kalauz, és mások a' Képeknek tiszteltetnek fel-állítására allégálnak, nagy bőven, és ellene mondhatatlanul meg-felelt, *Instruct. Historico-Theologicâ. lib. 7. cap. 8—14.* De hiszem a' mint Bellarminns tanú rúla, *lib. 3. de Pontif. cap. 13.* az Apostolok idejében, a' Keresztyénségben nem voltanak Templomok, még-is azt mondgya Sámbar, hogy az öt első *Seculomokban*, képek voltak a' Templomokban. Abban nem ellenkezem, hogy némelly régi Keresztyének, szerelmeseiken és jó akarójoknak (mint mostis néhány szokás) képeket nem tartottak volna; de az csak emlekezetért volt. Szent képeknek sem mondhatnak olly értelemmel, mint-ha azokat vagy magánosan, vagy *publicè* a' Templomokban fel-függesztvén, azokat a' képeket, vagy másokat azok által tisztelték volna; tudgyuk pedig, hogy a' Pápisták, vagy Házoknál, vagy a' Templomokban, ilyen végre tartják a' Szentek képeit.

S. 48. Olly távolvoly vagyon azért, hogy az elődedi tisztább *Seculomokban* Képek emeltettek és tiszteltetnek volna a' Templomokban; sőt az *Elibertinomi* gyűlésben, melly celebráltatott Christus születésének Három-száz ötödik esztendejében, nyilván való végezés adaték ki az ellen. Can. 36. *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur, vel adoratur, in parietibus pingatur.*

S. 49. De

§. 49. De talám *Kalauz* után *fol. 1006.* vakoskodván itt nekem azt mondanád: *Ha szinte egy ideig, minden képet meg tiltottak volna-is az Elibertinomi Atyák, az ujjonnan meg-tertek botránkoztatásának el távoztatásáért, csuda nem volna.* Botránkoztatásra valók hát a' Képek! Hát a' meg-térendő-knek botránkoztatását, nem kell-e el-kerülnünk? Bizony dolog pedig, hogy a' Templomokban függesztett képek, nagy akadály gyáant vadnaka' Sidóknak, és a' Pogányoknak, a' Keresztyén vallásnak bé-vételében. Sőt ezzel káromol-tatik igaz keresztyéni vallásunk, mint-ha olyan Istenink volnának, a' minémű képek a' Templomokban láttzanak. Csak egy, s' hazánkban történt példát hozok én erre. Azt olvasom *in Itinerario Catholico, pag. 225.* Lún 1594-ben, midőn Sinán Bafa, alsó Magyar Országban, a' Szent Márton Castélyát meg-ízallotta volna, és egy-néhány nappal a' benne lévők, azt fel-adtak volna. A' meg adás után fel-menvén a' Bafa a' Castélyban, hogy mind a' helyet meg-látná, mind a' benne valókkal az el-bocsátásnak módgyáruł tractálna, a' Templomban bé-lépék. Annak szépségét midőn szemlélné, a' több ékecségiközött, látott alkalmas számú, és nem kicsiny kölcséggel éppítettett és fel-függesztetett faragott képeket is, kiket midőn a' Kapitányrúl (kit Zádori Jánosnak neveztenek) kérdett volna, mire valók volnának. Meg-felela' Kapitány néki, jelenti, hogy az Apátur Isteni volnának, kiket ő tisztelne. Kire midőn feddett volna a' Bafa, bolondtságát szemére hányván, minémű bocszúságot tett volna az élő Istenen, a' ki mennyet földet teremtettt. Annak-utánna így csufolta-meg a' nyavalyás Apáturt: Szegény bolond! ha te olly Istent imádrál, a' ki te-veled jól nem tehetett, és az hatalmas Török Császár hada ellen meg nem óltalmazhatott; te ne légy háládatlan, hanem tégy jól

véle, és vidd-el innen, mert az Ottomán Nemzetseg illyent nem tisztel. Es ezeket mondván, parancsolta, hogy a' leg-őregbiket vállára vegye, és el-vigye. Mellyet más-fél mély-földig, egy stráfa álló Kastélyig, kit *Tarifsznya* Várnak neveznek, nagy izzadva iszonyu hévségnek idején kényszerítettett veszett Apátur vinni, mind addig, mig a' késérő Törökök véle voltanak, kik el nem hadták vetni hátáru az őreg fa képet. Hanem azoknak vizsgálta térések után, mint meg-unt terhét le-veté válláru, és a' mezőbe hagyá. Meg tettzik innét, ha nem szolgál-é mind botránkozásokra a' Pogányoknak, mind csufoltatására a' Keresztyéni vallásnak a' Templombéli képezés. Fogadom ha Sámbar barátot-is az Apátur dallyára fognák, nem prokátorkodnék annyira a' Néma Képek mellett.

S. 50. De ha talám Sámbar Bátyánkat valami nagy fa-képpel meg-málhálni akarnák, azt *excipiálná* reá: Ne add a hátamra jámbor! *Mert nem minden Kép bálvány* fol. 718. *Mi sem tartunk bálvány képeket*, fol. 357. Helybe-hagyható mon-dás, hogy nem minden kép avagy ábrázat bálvány: mert ugy a' Sámbar ábrázattya-ból-is al'almas *Dágon* forma Bál-vány telnék-ki. De minden Kép, valamelly vagy maga *religiosè* tiszteltetik, vagy más valami által, igaz és tulajdon-képpen való bálvány. Ki gondolhatná, hogy olly bolondok vóltanak volna a' Sidok, hogy a' magok Aranyából-s-ezüstéből öntött borjut, amaz meñyetföldet teremő Jeho-vának hitték volna lenni? De mivel a' Jehovát abban és az által akarták tisztelni, ugyan csak Bálványozóknak mondat-nak; a' borjú Kép-is, Bálványnak, *Actor. 7. v. 41.* Amaz *Mi-cha* Képeis, mellyet ő az Istennek szentelt ezüstből, *Jud. 17. v. 3.* csináltata; noha ő azt Istennek nem tartotta, hanem abban és az által az Istent tisztelni akarta. *Y. 2. 3. & 5.* Mind-azon-

azonáltal a' Deák Biblia szerént-is, ugyan csak *Idolumnak* Bálványnak mondatik. *Ibid.* 5. & cap. 18. 5. 18. 20.

§. 51. Hát Sámbar a' ti Képeitek nem ollyak-e? Hiszem némellyikét azoknak *Latriával* Isteni tisztelettel tisztelendőnek lenni állatlyátok; mint Aquinás Thamás Apátok a' Christus képérül nyilván írja; *in Summa* part. 3. q. 25. Artic. 3. *Cum ergo Christus adoretur adoratione latría, consequens est, quòdeius imago sit adoratione latría adoranda.* Nem mondhatod ezt valamelly kőczipór *privatus Author*odnak *opiniojának* lenni; mert hiszem Thamás Doctör nálatok fel-szenteltetett *Canonizatus.* Sőt, mind igaz az, valamit Angyal Thamás írott, ha igaz a' mit rula beszélletek. Hogy midőn egykor a' feszület előtt igen áhétatoson imádkoznék, illy ízózatot, és írási felől való dicséretes tanubizonyságot vett a' Feszülettől: *Bene Scripsisti de me Thoma, quam mercedem accipies. Breviar. Roman. in festo S. Thomae Aquinat. Joh. Baptista Ferrariensis Orat. 19. de S. Thom. Aquinat.*

§. 52. De hiszem az Aldoizat csak Istent illető tiszteltet; ti pedig ezzel-is fel-tisztelitek a' Képeket, a' mint *communi nomine* Bellarminus nagy Coriphæustok jelenti, libr. 1. de Sanct. cap. 13. §. Denique. *Nos etiam in ipsa Ecclesia suaves odores offerimus Imaginibus. Offerimus,* azt mondgya. Micsoda az *Oblatio*? Magyarul annyit tészem, mint Aldoizat. Az Ov-Testamentomban-is, a' Templombéli jó illatú füstölgéseknek csinálása, Aldoizatnak neme vólt, mint megtettzik *Exod. 30. v. 34. 1. Reg. 12. v. 33. 2. Chron. 26. v. 19* Azért ti a' Képeknek *Incensomokat* jó illatú füstölgéseket csinálván, azoknak Aldoizatot részteket, és így Isteni tisztelettel illetitek; és így Bálványozók vadtok, Thamás Apátoknak *definitioja* szerént-is. 2. 2. q. 94. Artic. 1. *Idololatria est superstítio, quâ divinus cultus creature exhibetur.*

S. 53. Hát Ostyát nem imádtz-é, és másokkal nem imádtadtz-é te Mátyás Pap? Színlené hiszem az álnokságnak titkár, a' mikor azt írja, *fol. 155. & 364. Az Ostyát nem imádgjuk, hanem a' Christust, a' ki a' szentelő igék után, jelen vagon az Oltári szentségben.* En pedig *cum protestatione* azt mondom tenéked *Domine sacrificale*; hogy te az Oltári szentségben sem Christust nem imádtz, sem Ostyát nem; hanem még annál is alább valót. Nem Christust: mert nyilván való hamiság az, hogy az egy garálni formájú Ostyában a' Christus egész kézről lábból álló meg-dicsőíttetett teste *localiter* jelen volna. Ostyát sem: mert magatok vallása szerint, a' *Consecratio* után, a' Kenyérnek és bornak állattya nem marad meg az Oltári szentségben. Hát mit imádtz? Azt mondom, hogy még az Ostyánál is alább való dolgot. Mit? Csak *Accidens*: az-az, az Ostyának színét, formáját, mellyet mondotok, hogy a' *Consecratio* után meg-maradnak. Es így temérdekebb bálványozó vagy, mint ha a' kenyeret (a' melly *Substantia*) imádnád; mert *Accidens vilis est substantiâ*. Abbéli nem hited pedig (mert az igaz Hit Isten beszédén fundáltatik) hanem hamis *opinio*d, hogy az Ostyában ott volna a' Christus teste, nem ment meg a' bálványozástól. Egyéb aránt; ha az *opinio* valakit meg-menthetne, az Ariánusok sem volnának Ezernekek, mert ōk is úgy vélik, hogy a' Fiu nem azon egy állatú ōrök Isten az Atyával.

S. 54. Azért Sámbar nehezebb tenéked a' bálványozásnak szennyét magadról le-mosnod, mint mi reánk amaz Istentelen *Calumniâ*t ragasztanod, *fol. 157.* Mellyik az? Hogy tudnizillik a' Calvinista Vallás, vagy a' Calvinista Tanítók a' kegyetlenségre és párt-űtésre bátorittják az ő Híveiket. Tőkéilletlenül hazudtz abba! Sőt bátran merem mondani, Historiákkal is könyű meg-bizonyítani, hogy miolta a' *Reformatio* Magyar-Ország-

Országba bé-jőt (nem szollok most más Országokrul) koránf sem voltak annyi veszekedések, meg-hasonlások, Felső hatalmaság ellen valo párt-útések, mint annak-előtte, a' mikor az egész Magyarország Pápistaság volna. Bezzeg, ha valamely vallás tágas kaput nyit a' Felső hatalmaságok ellen való párt-útésre, olyan az Ő fundamentomiból a' Jesuita vallás. Mellyek azok a' fundamentumok? A' mikor azt tanította. 1. Hogy a' Pápa, nem csak a' lelkiekben, hanem a' világiakbanis, minden Keresztyén Fejedelmeknek *Superiora Sylvest. Prieras in Respons. ad Proposit. Lutheri: Papa utriusque potestatis apicem tenet. Pontifex tamquam summus in mundo Rex, geminâ potestate imperat.* 2. Hogy a' Pápa Successora és administratora az Imperiomnak (a' mint hogy a' régi időkben sok veszekedések is völtanak e' felett) a' mikor a' Császári szék vacál; *Clementina de Sent. & re judicat. cap. 2.* 3. Hogy a' Pápa disponálhat minden Keresztyéneknek külső és világi javokban; *Bellarm. lib. 5. de Pontif. cap. 6.* 4. Hogy a' Pápa a' birodalmakat meg-változtathattya, egytül el-veheti, másnak adhattya, mint Fő lelki Pásztor, ha ugy láttzik az üdvességre szükségének lenni; *Bellarm. ibid.* 5. Hogy ha valamelly Ur vagy Fejedelem eretnekké léfszen, az-az, a' Romai vallást el-hagyván más vallásra áll, nem tartoznak annak a' jobbágyok engedelmeiséggel; *Azorius Jesuit. Moral. Part. 1. lib. 8. cap. 13.* 6. Hogy a' Pápa, az eretnek vagy eretnekségben esett Fejedelmeket, minden Ő világi Uraságoktól megfoszthattya; az alattok valókat az engedelmeiségnek kötele alól fel-szabadithattya. Ugyan Hitnek ágazattyának mondgya ezt lenni Svarez Jesuita, *Defens. fidei Catholic. lib. 6. cap. 5.* 7. Hogy az egyházi rend tellyeiséggel *exemptus* a' Polgári Magistrátusnak *jurisdicctioja* alól, *Bellarm. lib. 1. de Clericis cap. 30.* 8. Hogy az egyházi embert nem büntetheti

meg a' külső Magistrátus, ha szinte a' törvényeket meg nem tartja-is; *Becanus in Theolog. Scholast. de Legibus fol. 336.* Ha ezek a' fundamentumok tágas kaput nem nyitnak minden zenebonára; a' felső Hatalmaságok ellen való pártolkodásra, soha nem gondolhatom meg minyíson. Kőszönnyerek Sámbar társotoknak Jesuita Uraim, hogy *Mysteriomoto.* kat szinte illy mélyen kelle fel.feszegetnem.

§. 55. Vagyon-é még több *Tök magod Domine Tök-Király?* Egész a' fol. 159. ad fol. 174. azon rágódik, hogy az ember éppen bé-töltheti az Istennek Törvényét. Mindazonáltal *qualificálly* a' dolgot, azt mondván fol. 160. hogy *cum divino auxilio* az Istennek segítségével lehet a' meg. De nem veszi észében a' tudákos Barát, hogy szinte azt teszi-fel fundamentomúl, a' mia' Kérdésbe bé-jún. Ugyan-is kérdésbé forgó dolog: Ha a' Szent lélek malasztya adatik-é olyan tökéletes mértékben, a Keresztyén embernek ez életben, hogy az által éppen és minden hiba nélkül az Istennek törvényének *satisfacial*hasson? Mi tagadgyuk, a' Szent írásnak ím ez fundamentomi szerént; hogy! még a' hivekis csak fengéjét veszika' szentelő léleknek, *Rom. 8. v. 23.* Hogy a test a' lélek ellen mindenkor tusakodik, *Galat. 5. v. 17.* Hogy a' lelki meg-ujjulás az ő tökéletes grádusát el nem érte, *2. Cor 4. v. 16.* Hogy két egymással ellenkező törvény találtatik még a' Szentekben-is, *Rom. 7. v. 23.* Mig azért e' *Fundamentom*ot ellenkező *Documentomokkal* el nem fordittya a' *Dominus* Sámbar, addig sok szó szaporításával mi ellenünk semmit nem használ.

§. 56. De látom mit rebesget fol. 497. *Mindeneket megcselekedhetünk, egyem, ő benne, a' ki minket meg-erősít.* *Psal. 4. v. 13. segítő szent malasztyával,* *1. Corinh. 15. v. 10.* Az allégált *Psalmasban* semmi olyan nincsen; hanem Sz. Pálnál

Pálnál, *Phil. 4. v. 13.* találta azt, fel esze felejtett Bátyám. Sz. Pál sem szölla a Törvénynek parancsolatirul, hanem az Evangeliomnak úgye mellett el-viselendő sok külömb-kü-lömb-féle keresteknek Isten kegyelme által erős elmével való el-szenyedésérül; mint a' tizen-kettődik versből vilá-goson ki-tettzik. Azt is gőrdíti *fol. 511.* *Avagy a' véghetet-len érdemű Christus, szent vére hullásával és halálával, nem ér-demlett é nekünk annyit, hogy annyi segítő szent malaszt közöle-tessek v. lünk, melly az ő parancsolatinak bé-töltésére efficaciter, hathatóképpen reá segittsen.* Avagy a' véghetetlen érdemű Christus, nem érdemelhetne volna-é azt minékünk, hogy a' tőkélletességre nézve itt é' világon-is merő Angyalok le-gyünk? De ugyan nem vagyunk affelől azok. Azért nem érdemlette azt minékünk, hogy itt é' világon utolsó tőkél-letességünket el-érjüka' jóban; hanem a' más állapotra re-serváltatik az; Azért merő Szent irás, és az *experientia* ellen való tufakodás Sámhárnak dolga, a' mikor azt írja, *fol. 508.* *hogymég aprólék esetek-is* (a' minémük az ő Theologiája sze-rént *fol. 370.* a' hivalkodó beszédek, a' hirtelen indulatok, az aprólék hazugságok) *el-távozzatandók Istennek segítő ma-lasztjából, buzgóbb, és serényebb lehetséges vigyázattal.* Ha ez fundamentom igaz, meg-lehet hát, csak az ember akarja, és buzgólkodgyék benne, hogy itt é' világon az életnek szentségére nézve, merő Angyallá, az-az, büntelenné le-het. Ez pedig *experientia* ellen való tőkélletlen hamisság. Ha valaki, el-hittem buzgólkodott benne Szent Pál, hogy tőkélletes légyen, de ugyan nem érhetette ez életben azt el; mint maga jelenti, *Rom. 7. v. 18.* *Nam velle adjacet mihi, per-ficere autem bonum non invenio.* Ugy gondolom, ezek lőnek Sámhárnak derék fundamentomi (a' többiről gondot visel-nek a' Bányász legények) a' mellyekkel le-tett *Qualificatáját* támogathatná; de ezek falba omlának.

S. 57. Mint az is I. *Hogy jó cselekedetek által készítették az ember az igazuláshoz, fol. 165.* Lásd ez ellen *Anti-Bonaf. fol. 273. 274.* A' melly *Locus*okat erre csigáz, *Aetor. 10. v. 4 Tob. 4. v. 11. Eccles. 33. v. 3.* a' két utolsó *Apocryphus*; mellyeken a' Hit nem fundáltathatik. Az első igaz Szent irás: de mivel az Isten előtt kedves Könyörgés és Alamisnálkodás (a' mellyekről ott vagy on emlekezett) a' meg-igazító Hitnek gyümölcse, azért el-kéltitésekképpen nem előzi meg a' meg-igazítást. II. *Hogy a' mi cselekedetünk, a' mely magabá az* (menyországot) *nem érdemlené, a' Christustól méltóságot, és érdemre való elégséget vészen. fol. 166.* Tettes Fogás; de családtság fekszik alatta. Mert sohul a' Sz. irás nem mondja azt végének a' mi Christusba való óltattatásunknak, hogy mi, és a' mi cselekedetünk az által érdemeinkké tettefennek a' menyországnak el-nyerésére. Egyébaránt, ha úgy volna a' dolog, egy részről Christus érdemlette minékünk a' menyországot, más részről magunk érdemlettük azt: és így az örök élet nem volna Istennek csupa ajándéka; a' mely Szent Pál ellen volna, *Rom. 6. v. 23.* III. *Hogy az Istennek szegődésén, és jutalom ígértin fundáltatik a' mi érdemünk, fol. 167* Kalauzzával egygyütt (mert mind az Ő regéi ezek) el-illant itt Frater Mátyás Bellarmanus fertáttatúl, a' ki azt írja, *lib. 5 de Justif. cap. 17. Opera bona justorum meritoria esse ex condigno, non solum ratione pacti NB. sed etiam ratione operum.* Tudtz-e Deákul Fertát? Hamissat mond ugyan Bellarminus, de te sem mondasz igazat abban, hogy az Isten érdemre szegődgyék velünk, és arra fizessen minékünk.

S. 58. Nagy finnyáson a' *fol. 190. ad fol. 220.* mind azon kérlelődik és kérdezkedőzik a' nagy üres Tök; *Hol volt a' Luther és Calvinista vallás, Luther és Calvinus előtt?* Sőt ugyan nógat bennünket *fol. 213.* No! mondgyák-meg hol volt? Hajcs ide Tök

Kapo-

Kaponya a' fejedet, im rövidedé meg-mondgyak. A Luther és Calvinista vallás *cum tali denominatione*, ilyen neveztetéssel, *Luther* és *Calvinus* előtt nem volt; de az Apostolok idejéül fogva, mindenkoron volt az a' Hit és tudomány a' melyet *ma per Calumniam* Calvinista vallásnak, Calvinustul koholt tudománynak neveznek az ellenkezők. Ha az igaz Christíánismus Christus Urunktúl fogva e' világból ki-néveszet, nem-is Calvinussal együtt születtetett, bezzeg a' mi Vallásunk sem: mert azt minden punctomiban és *essentialis* czikkelyiben igaz *Christianismus*nak lenni, készek vagyunk meg-probálni: Sőt *Publica Confessio*ink, a' *Helvetica*, *Gallica*, és *Belgica*, már régen ellene mondhatatlan-képpen azt meg-mutatták. Itten azért, nagy csalárdúl fel-teszik azt Ellenkezőink, mint-ha a' *Reformatio* által valami uj, vagy soha annak-előtte nem lévő, vagy tellyeséggel el-veszett tudomány fakadott volna ki; koránt sem. Hanem ama' régi, a' világnak nagyobb részénél unalomba ment, és az Antichristustul igen igen el-nyomattatott, Szent Apostoli tudomány vétetett elő; az Istennek tiszta buzája választatott el a' konkolyoktól; és az Apostoloknak véka alá dugattatott gyertyája tétettetett az Istennek gyertya-tartójába. A' mint hogy Christus Urunk azzal, hogy a' Mozes törvényét, az Pharisausok és Irás-tudók sok gaz leleményitül tisztogatta, más valami uj Törvényt nem hozott e' világra; ugy Refor-mátorink-is a' *Reformatio* által nem költötte nek uj vallást és tudományt, melly annak-előtte soha sem volt volna.

§. 59. Ha pedig azt kérded; Ha volt; *Hol volt?* és *kik-nél volt?* Nem egyszer meg-felelünk már erre a' Sámbar társainak; de mivel még-is zörög a' hitván *Tök*, értsen ő is rövideden. I. Volt az Istennek Könyvében, melly mintegy Jósiás idejében el-veszett vala, az azzal nem gondoló, csak

a' sok emberi találmányokat koholó Papok miatt. De tá-
 maszta Isten Helchiáfokat, a' kik az Urnak házában, mely-
 ben egy némelly úgy ül mint Isten, *2. Theff. 2. v. 4.* fel-találák
 az Urnak Kőnyvét; és meg-mutaták abból, mi volna az I-
 stennek akarattya. Sokan-is találkoznak, a' kik az Istent
 féltő Jósfiással meg-szagatván ruháikat, meg-térének az Ő
 Urokhoz Istenekhez, *2. Reg. 22.* Noha ollyak-is találkozá-
 nak, a' kik az istentelen Joachimmal meg-égették az Urnak
 Kőnyvét, *Jerem. 36. v. 23.* Akkor állának talpra amaz két
 hív tanúbizonyságok; kiknek testek sokáig hever vala ama'
 nagy Városnak piattzán, *Apoc. 11. v. 8.* II. Vólt a' sok ha-
 mis tévelygések között, nem külömben, mint a' tiszta bú-
 za a' polyva között: De könyörűlven könyörűle a' jó Isten
 a' s'erétségben vakoskodó világon, kezébe vevé az Ő szóró-
 lapáttját, meg-tisztítá az Ő szérűjét, az Ő csűrűbe gyűjté a'
 búzát, a' polyvát pedig meg-égeté Szent igéjének meg-ölt-
 hatatlan tűzével, *Jerem. 23. v. 26.* III. Ha pedig azon tu-
 dakozol; *Kiknél vólt?* En itt nem igazitlak (mint *fol. 193.*
inferálod) sem a' kisdéd Csetsemőkhöz; sem a' halállal tufa-
 kodó s'vonoglókhoz; hanem azokra a' Keresztýénekre, a'
 kiket elcitek ezen Vallásért tűzzel, vassal üldöztének; a'
 minéműek vóltanak a' többek között a' régi Valdisták: a'
 kikkel való vallásbéli vérségünket *in omnibus essentialibus*, a'
 Kis Paterrel való vetélkedésekben mint a' nap fény olly vi-
 lágozon meg-mutattam. Azokat a' jamborokat-is fel-men-
 tettem azokalól a' hamis fogások alól, a' mellyeket azokra
 Sátán módon költöttek, azoknak gyűlöloi. Sámhárt én eb-
 be bíróná nem teszem; mert már-is jelengeti hogy hamis
 bírák, *fol. 268.* hanem az Olvasókat (mert mi haszna azon
 s' megazon dolgot ezerszer elő-hozni) igazitom azokra a'
 Kőnyvetskéimre, a' mellyek erről a' materiárul immár-
 már vi-

már világ szemei előtt forganak. Még-is kérde; Kiknél volt a' mi Keresztyén Hitünk és Vallásunk? Vólt azoknál, a' kik az Urnak szavának engedvén, *Apoc. 18. v. 4.* ki-futottak amaz lelki Babylonból, hogy többé az ő parázناسágának poharából ne innának. Ezek pedig, nem egygyen s' ketten vóltanak, hanem egynéhány ezerezen vóltanak, *Apoc. 7. 4*

§. 60. A' miazért az Ecclesiának állapottyát illeti. A' nem mi sententiánk (mint hamissan ellenünk Sámbar fel-tézi, *fol. 201*) hogy valaha a' Christus Ecclesiája, e' föld-nek színérül, tellyességgel elveszett és el-fogyott volna. *Abst!* mert mi-is tudgyuk, igaznak lenni Urunknak amaz ígérétit, *Math. 16. v. 18.* hogy a' Pokolnak kapui tellyességgel azt meg nem emészthetik. Sőt ellenbe vallyuk, hogy a' Sátánnak, az Antichristusnak, e' Világnak, mindennyi dű-hösködési között-is, eleitől-fogva meg-maradott az Isten-nek Anyaszentegyháza, és világ végezetiglen meg-marad.

§. 61. Eggy-átallyában való láthatatlanságát-is, a' minémű láthatatlanok a' lelki állatok (mint ezt-is ellenünk tudatlanul Sámbar fel-tézi *fol. alleg.*) nem vitattyuk a' Christus vitézkedő Anyaszentegyházának. Bezzeg az ő belső és örökké való állapottyára nézve, melly áll az örök választásban, láthatatlan az Ecclesia: mert ugyan-is, csak az Isten tudgya, kitsodák az ő véi, *2.Tim. 2. 19.* Annnyiban-is mondhatni láthatatlannak az Ecclesiát, a' menyiben az, Hitünknek czéllya: Mert Szent Pálnak tanítása sznrént, a' Hit láthatatlan dolgoknak valósága, *Heb. 11. v. 1.* De az ő külső állapottyára nézve-is, néha láthatatlan az Ecclesia. Mert megtörténhetik az, hogy az Ecclesiának egét a' tévelygéseknek sűrű tellyei, és az üldözéseknek zápor eszei néha úgy bé-burittsák, hogy amaz Napban fel őltöztetett Afziszony ne láttassék, hanem az őtet el-nyelni igyekező Sárkány előt

a' puszta'ba mennyen, és ott el-rejtezzék, *Apoc. 12. v. 1.2.* és a' Christus Galambja a' Kő-sziklának háladékában rejtezzék, *Cantic. 2. v. 14.*

§. 62. Hamissan írja azért Sámbar *fol. 191.* (ha a' Vitézkedő Anyaszentegyházról érti) hogy oly világos az Istennek Háza, mint a' Cristály. Még a' Cristály üveg-is meg-homályosodhatik; mint mikor ezt írnam, a' téli zúzmaráz miatt oly homályosok voltak Ablakomnak cristály üvegi, hogy semmiképpen által nem látharnék rajtok. De az álhatatlan elme, menten azon levél fordítva *fol. 192.* rúttul ellenkezteti magát, a' mikor azt írja, hogy a' puszta'ban és rejtekekben bujdoklott az Ecclesia az Ő tagjaiban; vallyon a' mi rejtekben bujdoklik, olyan világos-é mint a' Cristály? Bezzeg mi sem állattjuk az Ecclesiának olyan láthatatlanságát, még a' szoros üdőkben-is, hogy az ha egygyütt nemis, másutt az Ő tagjaiban vagy inkább, vagy kevesbé, magát ki ne mutatná: a' menyiben mindenkor találkoztanak olyanok, vagy többen, vagy kevesebben, a' kik magokat a' regnáló tévelygéseknek ellenébe vetnék, és az Isten Sionának romladozott Kő-falait éppitgetnék. Ez az, a' mit a' tudós Ainesius bölcsen declárál, *libr. 1. Medull. cap. 31. n. 39.* *Ecclesia nunquam planè desinit esse visibilis: quamvis enim aliquando vix usquam appareat Ecclesia tam pura, ut ad illam quis confugere possit in communione ejusdem cultus per omnia; Ecclesia tamen alia quomodo visibilis existis, in illa ipsa impuritate cultus & professionis.* Ezt azért meg-tartván, valamit ebben a' *materiába* ellenünk szemeteznek a' Pápisták, csak semmire kellő gazok.

§. 63. Elsz-é még *Domine Tök-főző Sámbar?* Ha meg-szóllalnál, im én-is kérdenék egygyet tőled. No! ugyan kérlek mond-meg: Hol volt a' te *Romano-Papismus* odnak? (a' mint a' Tridentomi gyűlésben decláráltatott, és a' mint mostan

mostan praetikalatit) egész *Corpusa* az öt első *Seculomok*-ban? Felellyen a' *Tök-Király!* Azt mondgya fol. 269. *A' Pá-pistaságot*, egyem, a' régi *Szent Atyák könyveiben meg-találod éppen.* Hallod *Dinnye* mit monda a' *Tök?* Miért nem mondod hogy a' régi *Szent Proféták*, *Apostolok*, és *Evangelisták* könyveiben fel-talállyuk a' *Pá-pistaságot*? Haj *Tök-magot* hullató csalárd *Sámbár!* Hiszem könnyebben kaphatunk *Bibliát*, hamarébb-is által forgathattunk, hogy nem mint a' régieknek könyveit: mellyeket nem hogy valamely egy-ügyű, mindazonáltal az igaz vallás felől tudakozó ember követhetne-el; de magatok között-is, még a' kik *Docto-roknak* tartják magokat, száz között sem találtatike egy, a' ki a' régieknek minden Írásokat által forgatná és bujná. Azért *Sámbár Mátyás*, csak úgy cselekeszik itt, mint a' ki málnak karón varjat mutat; azonban sem maga, sem más meg nem foghattya.

§. 64. De ám legyen kívánságod szerént; forgassuk-fel a' Régieknek Könyvöket. En azt kívánó tuled: az előde-di öt *Seculomok* alatt élő Sz. Atyákról; bár csak egyről mutasd-meg, hogy éppen mind azt hitte s' vallotta volna, va-lamit ti *Pá-pisták* ma hisztek és vallotok; és azzal ellenkezőt semmit sem: mellyet ha véghez viszesz, bátor igazodgyék meg örökké vallástok. Mert a' régieknek némelly dolgokba velletek való meg-egygyezése, nem teszi ottan őket *Pá-pis-tákká.* Az *Ariánusokat*, *Törököket*, *Sidókat*-is, *Pá-pisták-ká* bér-málhatnád úgy; mert azokkal-is némelly dolgokban meg-egygyeztek. Az előtt-is két esztendővel *Pater Kü* ellen való első Könyvetskémben fol. 5. s. a' vala kívánságom. Há-rom között, *Agoston*, *Jeronymus*, *Cyprianus*, *Opiót*-is adék; akar-mellyikéről mutassátok-meg, hogy mind éppen azt hitte és vallotta volna, a' mit ma te *Sámbár* társaidal együtt

vallasz és hiszel. Meg-is ígértém vala, hogy ha pénzen kel-
letik-is Tróbitáfokat fogadnő, abbéli Triumphustokat eme-
berségefen meg-fuvatom. De mivel e' mai napig azt véghez
nem vittétek; bizonyos-is vagyok benne, hogy véghez nem
vihetitek, azért csak egy fánta kecske bakot küldők hozzá-
tok siposnak.

§. 65. Ez azért így lévén, hamissan czégérezteteti Sám-
bár Mátyás az ő *Papismussát* a' *Catholicismussal*. Hamissan a'
helyre avagy minden népekre s' nemzetségekre ki-terjedé-
tére nézve, fol. 241. Mert nem hogy valamelly egész Or-
szágban, Tartományban, de az őt első *Seculomok* alatt, ta-
gadam hogy csak egy Városban-is volt volna egészlen-,
minden czikkelyiben a' mai Pápista Hit. Tagadam, hogy
Romában volt volna. Hamissan a' *Régiségre* nézve, 2. 2. cap
2. fol. 269. Mert az őt első *Seculomok*ban, tagadam, hogy
egy lélek ollyan Pápista Hitben volt volna, a' minéműben
ma Sámbar vagyon. Igen fitogatná Tök-ültető Mátyás a' négy
első régi *Conciliomokat*, fol. 270. & seqq. Tagadam, hogy a-
zok a' *Conciliomok*, a' Tridentomi *Conciliommal* (melly
szerént ma intéztetik a' Pápista Hit) éppen azon egy vallás-
ban voltak volna. Hamissan tovább az egy Fő Pásztorásra
nézve: mert (hogy többet ne említsek) tagadam, hogy
a' Romai Püspököt, a' Nicenomi régi első *Concilium* az A-
nyaszentegyháznak Vő-legényének, minden Püspökök Pü-
spökének. Christus után az Ecclesiának Fejének, egyedül
való Fő Vezérének s' Pásztorának, tartotta volna lenni.
Mind ezeket *da probandi*, nem csak *falsò supponendi*, Domine
Missificè; & *eris nobis magnus Apollo*.

§. 66. De mivel a' Pápába botorkázánk; lássuk Sám-
bár Mátyás, Pápa hires Kengyel-futója, mint szágúdgyé-
e' *Materia* körül; lássuk mitsoda állat az a' Pápa? Mindenek-
nekelőt,

nek előtte, névének eredetét a' mi illeti, arról Sámbar *Frater* így grammaticál fol. 332: A' Pápa nevét, két szótskából Pápa, mondgyák némellyek származni, és így a' Pápa annyit télsen, mint egy Pater Patrum, Lelki Atyáknak Atyja: az-az, Fő Püspök, *Christus* után. Ugy; de némellyek más gyökeret rántanak *Biel in Can. Missa* leé. 23. s' azt mondgya, hogy *Papa nomen sumptum dicitur ab interjectione Papæ, quæ admirationis affectum importat.* Szinte tű-hegygyel talállyákezek a' dolgot! mert bizony világ csudájára való dolog a' Pápaság; mint Mantuanus Baptista Romai Barát-is verseiben jelengeti *lib. 2. Pastorum.*

*Monstrum immane, potens hominum tot millia aperta
Absorbere gulâ; quot sanguinolenta volebat
Savities. Monstrum illud erat, seu belluapartum
Virginis extento cupiens extinguere collo, &c.*

Sőt a' Szent írás-is úgy jelengeti, *Apoc. 17. 8.* hogy a' földnek lakosi, csudálkozással szemlélték (noha nem a' jóból) annak állapottyát.

§. 67. De akar-honnét ássa véssé Sámbar Katona Szentléges Urának nevét; de a' Romai Püspököt, a' Pápa nevezet nem télszi *Pater Patrum* má: az-az, mint Sámbar magyarázza, *Christus* után minden Püspököknek Fő Püspökévé. Mert tudni való dolog az, hogy eleinte nem csak a' Romai Püspök neveztetett Pápának; hanem a' Sz. és tudós Püspököknek, a' kik jámborsággal és tudománnyal mások felett tündöklötenek, tisztetségbeli Titulusok vólt az. Sz. Agoston Africában csak Hippo Városának Püspöke vala, mégis nem egyszer Pápának neveztetik; *Tom 2. Epist. 11. 13. 14. 17. 18. 20.* Agoston is annak nevezi Ambrus Mediolánomi Püspököt, *Epist. 24.* és Aurelius Püspököt, *Epist. 67.* A' Romai *Clericus* annak intitulállyá Szent Cypriánust, *Epist. 3.* De minekutánna

utánna a' Romai Püspök magár minden Püspököt felett emelé, e' *Titulus* csak magának tulajdonitá. Innét vagy on, hogy ma immár csak az egy Romai Püspök nevezettség *per excellentiam* Pápának; és így a' melly nevezet annak-előtte közönséges volt, immár kiváltképpen valóvá tétetett; a' mi annak-előtte *pietatis & eruditionis* vöbulum volt, már *est Titulus Ambitionis & supremi in Ecclesia dominatus*. Tudtadé ezt Sámbar? Ha tudtad; miért kereskedel hamissan a' Pápa nevével, mint a' család Jubilérek az *Orientalis* gyöngyel, a' mikor *fol. 331.* azt irod, hog a' Romai Püspököt, Pápának nevezték a' Christus hivei a' Nicænum Conciliumban. Ha mis szabó vagy te Sámbar, a' mikor azt a' subát, mellyet a' régiek másoknak-is szabtanak, csak az egy Romai Apatur nyakába akarod illegetni,

S. 68. A' mint a' *Pontifex Maximus* nevéts *fol. 183.* Hiszem, a' mint fellyebb-is említém, Sz. Agoston soha nem volt Romai Püspök, de ugyan *Summus Pontifex*nek nevezte-
tik affelől, Epist. 37. *Tunc verè sibi Summus Christi Pontifex Augustinus videbitur.* Efféle Titulusokkal azért *Pater Patrum* má, minden Püspököknek fejévé nem koronázhatod a' Romai Püspököt. Mint azzal-is, hogy valamikor *Universalis* Püspöknek tituláltatott. Mert mások-is a' kik Romai Püspökök nem vóltanak, neveztettenek ugy. Hallyad mint üdvözli az ötödik Közönséges Gyűlés, Constantinápolyi János Patriarchát, Tom. 2. Concil. fol. mihi, 35: *Domino nostro per omnia Sanctissimo & Beatissimo, Patri Patrum, Archiepiscopo & Oecumenico Patriarcha Johanni, Synodus in hac imperiali Urbe congregata.* Azért a' Chalcedonbéli Gyűlés (mint Sámbar inferrállyá *fol. 293*) ha szinte *Universalis* Erseknek nevezte-is Leo Pápát, azzal nem tötte minden Ecclesiáknak és Püspököknek Fejévé. Hogy pedig néha majd egyéb Püspökök fe-

lett be

lett becsültetett a' Romai Püspök, az nem Isteni rendelésből volt, hanem emberi szokásból: az *Imperiumra* nézve kiváltképpen, melynek fészke és Fő Városa vala Roma; mint ezt *Caranza* nem homályosan jelenti *In Summa Concil.* fol. 118: *Etenim Sedi senioris Romæ, propter Imperium NB. Patres consequenter privilegia reddiderunt.*

§. 69. Sőt a' mi illeti annak az *Universalitás*nak titulussát, már régen Gergely Romai Püspök, Antichristus előjárójának nevezte, valaki magát *Universalis* Püspöknek hívattattya; *lib. 6. Epist. 30. 28.* Másutt annak a' nevezetnek felvétele, Örökös *usurpation*nak lenni mondgya, *Epistol. 36. ad Eulogium.* Másutt *Scelestum vocabulum*nak, lator nevezetnek azt lenni írja, *Epist. 39 ad Anianum.* Azon-is kéri Eulogius Alexandriai Püspököt, hogy senkit leveleiben *Universalis*nak ne nevezzen, *Epist. 37. Sanctitas vestra in suis epistolis neminem unquam Universalem nominet.* Sőt másutt ugyan *decretaliter* kiadta, hogy még a' Romai Püspök se neveztesse *Universalis*nak; *Dist. 99. Can. Primæ. Prima sedis episcopus non apelletur Princeps Sacerdotum, vel Summus Sacerdos; sed tantum Primate sedis Episcopus: Universalis autem ne etiam Romanus Pontifex apelletur.* Valamenyi Romai Pápák azért Gergely Püspök után vóltanak, vadnak, és léfsznek; és magokat *Universalis* Püspököknek nevezik, mind azok Nagy Gergelynek ítélleti szerént, Antichristusok avagy annak hopmesterei; mind azok ennek a' magok Törvényében, örök emlékezetre béírott Decretomnak árkában *incurrálnak.*

§. 70. De füstöt csinál *Füstös Sámbar*; *Kalauz után fol. 774.* a' Nagy Gergely Pápa szemébe, a' mikor *fol. 280.* szavait Gergelynek így csigázza: *Ha csak egy az Universalis Püspök, úgy, hogy mindenütt csak ő legyen az igaz Püspök, a' többi csak képebeliek, &c.* Illyen értelemben, kárhoztattya, *egyem,*

Szent Gergely az *Universalitás*nak Titululufsát. De ez nem egyéb, hanem Söfista Sámbarhoz illendő rókaí esavargás. Mert János Constántinápolyi Püspök, kivel az *Universalitás*nak Titulufsán kötődik vala Gergely Pápa, soha azt nem akarta, hogy sohule' vilagon több igaz Püspök ő kivölötte ne legyen: hanem csak arra a' pócza vágyódik vala, hogy (mivel immára a' Császári szék is Constántinápolyba *transferráltatott* vala) minden Püspökök ő tülle függenének; ő lenne minden Püspököknek Feje, Fejedelme, és Birája. Hát a' Romai Pápák Gergely után nem ezt *machinálták*-é? Tűzzel vassal nem ezért viaskodtanak-é? A' mai napig *Universalis* Püspököknek magokat nem azért hivattyák-é? Szemtelenség nélkül nem tagadhatod ezt *Domine Sacrilegus*! Azért Gergely Pápatoknak ítélleti szerént, többire valamenyi Pápák az óta vóltanak, és magokat *Universalis*oknak nevezték, mind az Antichristusnak ezimerét viselték.

§. 71. Annyiban költ azért már a' dolog, ha ugyan jól megfontoljuk, hogy tulajdonképpen szólván, csak az egy Romai Pápa tartya magát igaz Püspöknek; a' többi pedig tsak képebeli *Vicéi* ő nékie. Holott minden egyházi hatalmok, valamellyel birnak a' több Püspökök, *immediate* a' Pápatúl mint felső Uroktúl *deriválódik* ő reájok, *Bell. lib. 4. de Pontif. cap. 22. §. Prima eorum: Apostolos quidem accepisse à Christo immediate omnem suam auctoritatem, tamen Episcopus non à Christo, sed à Summo Pontifice, NB. eam accipere.* A' hönnet nyilván meg-tettzik, hogy a' Pápista Püspökök ma nem egyebek, hanem csak a' Pápa *Creatorái*, s' annák *Vicéi*. Azont mutáttya *Praxis*ok is a' Pápáknak; a' mikor sen'ki nem lehet *legitimus* Püspök, hanem ha a' Pápatúl cöfirmáltatik; a' mikor minden Püspököket a' maga *Forumára* idézhet és compellálhat a' Pápa; a' mikor a' maga hatalmába állattya lenni, hogy a' Püspö.

a' Püspöki széket egy helyről másra *transferálly*; a' mikor a' Püspököknek és Ersekeknek *Investitúr*át magától függeni állattya *Videatur Dominicus Bannes in 2.2.q. 1. Artic. 10.* Ha ezek *Vicéséget* nem importálnák a' Pápista Püspökökben, nem gondolhatom ki mitsoda importálhat. Láttátok azért jó Pápista Püspökök, hogy a' Romai Pápa réges-régen levonta rulatok az igaz Püspökséget, és azt a' méltóságot csak magának koporította; csak azért is méltó volna, hogy mindnyájan reá támadnátok. Bezzeg Szent Cypriánus nem iszenyvedte volna azt olly könnyen, a' mikor azt írja *Libro de Unitate Ecclesiae: Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur: Neque quisquam nostrum Episcopum Episcoporum se esse constituat, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigat.*

§. 72. Emelheted é még fellyebb az *Universalis*ságnál Romai Pápát, markod köpő Sámbar? Bezzeg az már pöködelemre való szemtelenség, és a' Jesus Christus betsületiben való piszkálás, a' mikor a' Pápát az Anyaszentegyháznak *Vő-legényének* lenni irod, *fol. 318.* A' melly Titulust, én tudtomra, Harmadik Innocentius Pápa usurpálá elsőbe magának, *Serm. 3. in Consecr. Pontif.* Mert ha a' Pápa az Anyaszentegyháznak *Vő-legényének* mondathatik, azon módon Férfjének is mondathatik. Hiszem a' *Vő-legény* igaz férje a' Menyaszfzonymnak. Itt pedig azzal nem simíthatod hamis mondásodat, hogy a' Christus, egyem, *Fő Férje* az Anyaszentegyháznak; a' Pápa ismét *Vicé* férje: mert hallatlan dolog az, hogy egy Menyaszfzonymnak egyszer mind két férje legyen. Valamennyi Pápa volt e' világon Szentségből és jámborságból nem ért Keresztelő Szent Jánossal; de még is nem mondgya ő magát *Vő-legénynek* lenni, hanem ama' lelki *Vő-legénynek* a' Christusnak Barát-

tyának, Joh. 3. ̣. 29. *Qui habet Sponsam sponsus est: Amicus autem sponsi qui stat & audit eum.* Erre nézve Szent Bernáth *Epist.* 237. inti Eugenius Pápát, hogy ne tartsa magát az Anyaszentegyház Vő-legényének; hanem a' Vő-legény baráttjának. Szent Pál-is azt írja a' Corinthusi Keresztýeknek, 2. Cor. 11. ̣. 2. *Készítettek titeket, hogy mint tiszta szűzet Egy Férfiához, tudni illik a' Christushoz szerkeztessétek.* Egy Férfiat emleget Szent Pál; Sámbar pedig két Vő-legénnyel akarja házasítaná őszve az Ecclesiát. Haj hamis dorosba! Szemtelen Sofistához illendő fogás pedig a' mivel színled dolgozat: Vő-legénynek mondhatni, egyen, a' Pápát nem valóságosképpen; valamint Mosest-is, Istennek mondotta ő maga az Isten, nem valóságosképpen. Mert Szent Pálnak mondtaként, 1. Cor. 8. ̣. 5. *Sokan vadnak mind a' földön, mind az egeben, kik Isteneknek neveztetnek; de egy az Ur Jesus Christus, ki által mindenek vadnak, mi is ő általa.* Egy azért az Anyaszentegyháznak igaz Vő-legénye is; a' mint-hogy az Anyaszentegyház-is csak egy.

S. 73. Mivel azért Szent Pál tanítása-ként, *Nobis unus est Dominus*, az egy Jesus Christus az Anyaszentegyháznak Ura; ugy Feje-is csak egyedül ő: mert Urának és Fejének lenni az Anyaszentegyháznak itt mind egyget téfszen. Valyon valamelly szolgálta igazán mondathatik-e Fejének annak a' Ház népnek a' mellynek ő szolgálja? Nem vélem. De minden egyházi Tanítók, akár Apolló, akár Pál légyen az, nem egyebek, hanem csak szolgák, a' kik által hisznek a' Hívek, 1. Cor. 3. ̣. 6. Sőt ugyan mint egy *cum protestatione* mondgya Sz. Pál. 1. Cor. 4. 1. *Ugy itéllyen mi felölünk az ember, mint Christusnak szolgál felöl, és az Isten titkainak sáfári felöl.* Ha valaha valaki, bezzeg Moses Proféta hűséges volt az Istennek egész Házában; de ugyan csak *Famulus*nak, szolgának mondatik lenni abban, *Heb. 3. v. 5.*

§. 74. Hát te Sámbar, a' Pápát a' kiaz Anyaszentegyházban sem szolgál, sem Pál, sem Péter, sem Apolló; hanem Szent Pállal majd meg-mondám mi, *2. Theff. 2. v. 3. 4.* hogy mered az Anyaszentegyháznak Fejévé tenni? De látom mire csavarodol-ki, fol. 316. *A' Christu valóságos és főbbik elevenítő és éltető Feje lévén az Ecclesiának*, Eph. 4. 16. *Miért nem mondhattyak alább való Fejének*, az-az, *az Ecclesia külső Igazgatójának a' Pápát?* Azért, mert Keresztelő-Sz. Jánosnak tanubizonyossága szerént, Joh. 3. 27: *Az ember nem vehet semmit magának, hanem ha menyből adattatik ő néki.* De hogy a' Romai Pápa legyen minden Püspököknek Püspöke; az egész Keresztényen Anyaszentegyháznak külső Igazgatója; a' Christusnak itt e' földön a' gondviselésben helytartója; ki adta ő néki azt a' hatalmat? Az Isten-é? Nagy proba kívánatik erre; a' világos Szent írásból pedig. Bezzeg vagyon itt helye ama nógatásnak, fol. 407: *Szent írást Bátya, Sz. írást, s' világos Szent írást!*

§. 75. De talám megtalálta Sámbar *Frater* erre a' világos Szent írást? Mert azt írja fol. 138. hogy az első Pápát ő maga Christus küldötte mondván: *Tu es Cepha, & super hoc Cepha edificabo Ecclesiam meam*, Math. 16. 18. Te külső vagy és e' külsőn fogom építeni az én Anyaszentegyházamat. Bezzeg szinte megtalálta itt az *Xa' Tököt*: az-az, szinte a' tökéletlenségnek Tök. magvát hullattya Ferrát Mátyás: mert a' világos Szent írást hamis és hallatlan fordítással homályosította meg. Mellyik Deák Bibliában olvastad valaha ugy a' Textust, a' mint te betűződ: *Tu es Cepha, & super hoc Cepha edificabo Ecclesiam meam.* Ugy vagyon-é a' magatok Deák Bibliájában, a' melly tinálatok *Authenticum*; meg is vagyon átok alatt a' *Tridentomi Concilium*től tiltva, *Sess. 4.* hogy senki annak betűjétől se a' prädikállásokban, se a' disputációkban, se az írások magyarázásában, semmi szin alatt el-távozni,

vagy azt meg-vetni, meg ne mérészellye? Hány fejed néked Sámbar, hogy e' *Conciliaris* végezést által meréd hágni? Várd el! ha módom lesz benne magam meg-írom a' Pápának illy vakmerő mérészségedet, hogy a' Conciliomtól apostarál-tál. Méltó-is vagy immár, hogy senki igaz Pápistának ne tartson.

§. 76. Hallád-e *Domine Tök-Király*? Ha ugyan szerivel fel-akarod állatni a' Romai Pápaságnak Babylon Toronyát, fundamentom gyanánt ím e' kettőt csak ugyan vastagon meg-kell mutatnod. 1. *Hogy Szent Péter valaha Pápa lett legyen.* 2. *Hogy Romai Pápa.*

§. 77. Az első miből próbálsz? Abból-e fol. 325. *hogy Urunk Könyörgött Szent Péterért, hogy az ő hiti el ne fogdjon* Luc. 22. v. 32. X-út-Tök Mátyás Uram! Mindnyájan Pápák voltának volna hát ugyaz Apostolok: mert az egy Judáson kívül, mind meg-mag-maradtanak a' Hitben. Sőt Sz. Péter a' több Apostolok felett valóba nagy csorbaságot látott a' hitben, a' mikor nagy átkozódással, háromszor meg-tagadá édes Mesterét. Ez is lőn az oka, a' miért kiváltképpen Christus Urunk ő érette könyörgé, hogy abban a' kemény késértben, mellyben Szent Péter esendő vala, hitinek tellyes fogyatkozásával, el ne süllyedne. Abból-e fol. 326. *hogy Urunk csak Sz. Pétert mondta győzhetetlen kő-sziklának*, Math. 16. v. 18. Könnyebb a' kő sziklából vizet árasztanod, hogy sem onnat a' Szent Péter Pápaságát fel-állatnod. Probáld-meg, hogy ott a' kő-szálon értesék a' Szent Péter személye. Bezzeg Szent Agoston a' győzhetetlen kő szálon, mellyen az Ecclesia éppitetett, magát Christus Urunkat érti; lib. 1. Retract. cap. 21. *Super hanc Petram intelligitur is, quem confessus Petrus. Non enim dictum est illi: Tu es petra, sed tu es Petrus: petra autem erat Christus.* A' Szent írás-is azon nyomon vezet ben-

zet bennünket, 1. Cor. 3. v. 11. 1. Cor. 10. v. 10. Hogy pedig Urunk Simont *Cefásnak* nevezé, az a' nevezet nem hozza azt magával, hogy ő volna fundamentuma és kő sziklájá az Anyaszentegyháznak: hanem neveztetett olyannak amaz ő vastag és erős kő sziklához hasonló *Confessiojára* nézve: *Te vagy az élő Istennek Fia, &c.* Bezzegez az a' *Petra*, erős kő-szál, az élő Istennek Fia, a' kin világ kezdetitől fogva fundáltatott az Anyaszentegyház.

§. 78. Abból-é fol. allegat. Hogy csak Szent Péter mondatik Elsőnek az Apostolok között, Math. 10. v. 2. *X ut-Tök ez is Mátyás Gazda!* Vallyon minden Elsőség *Superioritást* és *Subjectiót* imporál-é magával? A' Romai Császárt méltán mondhattuk Elsőnek a' Keresztyén Királyok és Fejedelmek között; de azzal a' több Királyok és Fejedelmek nem tesznek ő néki *Subjectusi*. Mi azt könnyen megengedjük, hogy míg Sz. Péter élt az Apostoli Collegiumban a' rendre nézve első volt, és annak mint egy *Præfesse* volt; de hogy a' több Apostolokon, mint alább-valókon ő néki *Jurisdicchioja* volt volna, a' forog kérdésben. Vallyon a' kik azon egy felső hatalommal birnak, azok között lehet-é egygyik alább való a' másiknál? Ugy tanít pedig bennünket Bellarminus, hogy az Apostolok mindnyájan azon egy *Summa potestas*sal bírtak, lib. 1. de Pontif. cap. 9. *Summa potestas Ecclesiastica non solum data est Petro, sed etiam aliis Apostolis.* Szent Cypriánus is azt vallya, lib. de Unitate Eccles. *Erant utique & ceteri Apostoli, quod fuit & Petrus, pari consortio pradi et honoris, & potestatis.*

§. 79. Abból-é még is, fol. allegat. Hogy csak Péternek adta Christus Urunk a' Menyország kulcsát, Math. 16. v. 19. *X ut-Tökös* hazugság az is, hogy csak Szent Péternek egyedül magának adta volna: hanem Sz. Péterben, ki az Apostoli

stoli Collegium képebe felel vala (mivel Urunk kérdése közönséges vala) adta közönségesen az Apostoloknak; adta azok után következő minden igaz Tanítóknak; adta az egész Keresztýén Anyaszentegyháznak; mint ezt a Régiek bizonyították. Szent Agoston Tract. 50. in Johan. *Si in Petro non esset Ecclesia Sacramentum, non ei diceret Dominus, Tibi dabo claves regni cælorum. Si hoc Petro dictum est, non facit hoc Ecclesia: Si autem hoc in Ecclesia fit, Petrus quando claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit* NB. A' Nagy Leo Pápa-is, Serm. 3. de anniversario assumptionis sue ad Pontificatum, magyarázván Urunknak amaz mondását, *Tibi dabo claves, &c.* azont jelenti: *Transiit (inquit) in alios Apostolos vis potestatis illius, & ad omnes Ecclesiæ principes decreti hujus constitutio commecavit.* Hallod az Oroszlán szavát *Frater Sámbar!* hogy mersz még is megmottzanni? Az mondatik itt, hogy az a' hatalom, melly tudni-illik a' kulcsoknak nevezeti alatt fejeztetik-ki, a' több Apostolokra-is által ment; te még-is azt mondod, hogy csak Sz. Péternek adta Urunk a' Menyország kulcsát. Melly ha ugy volna, tehát Szent Péter meghalván, ő véle egygyütt el-enyészert volna a' Menyország kulcsa; tehát ma a' Romai Pápák nem nyitogatnának azzal; mert mint szokták mondani, *Privilegium singulare non est transitorium ad posteros.* Vallyon ha valaki csak tenéked mint Sámárnak egy arany kulcsot adna, mondhatná-é ahoz közöket a' több Jesuiták? Ugy gondolom (a' mint az Aranyon kapsz) ha kapdosnának rajta, erővel-is ki-tekernéd a' kezekből.

S. 80. Azzal tészed-é tovább Pápává, azaz, az egész Anyaszentegyháznak Christus után való Fejévé és Fejedelmévé Szent Pétert, fol. allegat. *Hogy csak Szent Péterre bízta Christus Urunk, mind Bírányit, s' mind Juhait* Joh. 21. v. 15. 16. 17 Bátor halgassák én, de erről a' hazuságrul is aperiè meg-tor-kolté.

koltégedet Szent Agoſton: *lib. de agone Chriſtiano cap. 30.*
 a' holott azt írja: *Cum ei (Petro) dicitur, omnibus dicitur,*
Amas me? Paſce oves meass. Maga-is Szent Péter a' Chriſtus
 juhainak legeltetését, közönségsé téſzi más lelki Páſzto
 rokkal, *1. Pet. 5. v. 2.* Ugy Szent Pál-is a' több Püſpökökkel
Actor. 20. v. 28. Te vagy azért csalárd *Mátyás Frater*, nem a'
 mi Bibliánk. Melly ellen azzal torſolkodol, fol. 327. *Hogy*
nagy csalárdsággal, egyem, a' Bárányok helyett-is a' juhokat tette:
noha a' Béza Bibliájában, kiből a' magyart fordították, mind a' Gö-
rögben, mind a' Deákban, Bárányok-is, juhok-is vadnak, a' kiket
Chriſtus Szent Péterre bizott: mert a' Bárányok a' Kereſztyén né-
pek; a' Szoptató juhok pedig, az Egyháziak, &c. Csudálom
 ſzemtelenségedet Sámbar, hogy bennünket Biblia veſztege-
 téſſel merſz vádolni: ki a' magatok Bibliáját, a' melly Atok-
 kal peccételtetett.bé, hogy ſenkiannak betűjétől egy ſzál-
 néra-is el ne távozzék, hallatlan betűzéſſel veſztegetéd-
 meg, *vide ſupra §. 75.* Mi ugyan a' köz fordításokhoz, akar
 Deák, akar Magyar légyen az, olly ſzoros köteleſégünket
 nem tartjuk. Hogy pedig a' Szent írásban a' Bárányokon.,
 a' Kereſztyén népek érteſſenek; a' Szoptató juhokon pedig
 az Egyháziak, abban igen nagyot ugrik a' nagy Bak Pap:
 Hiſzem Egyháziak voltak az Apoſtoloſok, ugyan Bárányok-
 nak mondattatnak aſſelől, *Luc. 10. v. 3.* Szent Máthénál íſ-
 mét juhoknak, *Math. 10. 16.* La! hogy a' ſz: írás ollyā foga fent
diſtinctior (a' minéműt Sámbar Kalauz után kohol) nem íſ-
 mér a' két ſzó között. Chriſtus Urunkat-is Báránynak ne-
 vezi Kereſztelő-Szent János, *Joh. 1. v. 29.* Azért a' Sámbar
diſtinctioja ſzerént ő néki is a' Juhokrul kellett volna a' tuda-
 mányt ſzopni. De kitsodák azok a' Juhok? Az előtt Elſtren-
 gáros volt Sámbar, *ſupra §. 13.* már moſt őrmoſt ſzoptató
 Juh vá

Juhvá tenné magát. Farkas szopiék te üled. De nem-is lehet, hogy a' Baktul tejet fejjenek.

§. 81. De nosza, ha lehet, szepelkedgyék a' Bak; és próbállya-meg tovább azt-is; hogy Szent Péter Romai Pápa volt valaha: mert az vala a' második *Require*. Abból próbálod-é *fol. 140.* Mert, egyem, *Szent Péter Romában volt.* Bátor most azon ne koczódgyunk, volt-é vagy nem: de valóban nagy *X-ut-Tóke*z. Te-is el-vándorolhattz valaha Romába; de azzal nem leszsz ottan Romai Pápa. Sőt ha szinte azt evincáltad volna-is, hogy valaha Szent Péter Pápa volt volna, de abból ugyan nem következnek, hogy Romai Pápa volt volna: az-az; hogy Romában emelt volna Pápai széket magának, és ott huszon-öt esztendeig (mint tartyátok) Pápálkodott volna. Mert a' Pápai szék nem köttetett el-válthatatlanképpen Romához. Ugyan-is egy-néhány Pápák voltak, kik soha Romában nem voltak; mint: ötödik Kelemen Pápa, Huszon-kettődik János Pápa, Tizen-kettődik Benedek Pápa, Hatodik Kelemen Pápa, Hatodik Innocentius Pápa: a' kik Galliában választatván Pápaságra, mind holtig ott maradtanak. A' mikor tudni illik, Hetven esztendőig, Galliának Avenion nevű városában vala *Residentiájok* a' Pápáknak.

§. 82. Azzal állatod-é *fol. 341.* hogy valaha Szent Péter Romában Pápai széket ült volna, hogy ím amaz hires Theodoretus *in cap. 1. ad Rom.* azt írja: *Primus Romanis Magnus Petrus doctrinam Evangelicam praeavit*: Első volt, egyem, a' Nagy Szent Péter, ki a' Romaiaknak az Evangeliomot Prädikálta, &c. *X-ut-Tók* Bátya! Pápa voltál volna hát teispatakon, mert a' mint írod, *fol. 109.* te voltál a' Pataki *Catholicum* Templomnak első Lelki Pásztora. Pápája-é menten valaki annak a' helynek, a' mellyben elsőben az Evangeliomot

geliomot prädikállya? Oh meg-örjült főtül származott Tök-
sequentia.

S. 83. De tegyük-fel, hogy valaha Szent Péter Pápa
 vólt volna, még pedig Romai Pápa; és hogy egy vagy két
 Romai Püspök néki abban a tisztsben *succedált* volna: más
 Bátya már a'hét. *Quantum mutatum ab illo!* Budában-is Keresz-
 tyén Királyok laktanak és egy-másnak *succedáltak* hajdan;
 de más mondgya már ott a' *berdót*. Azonképpen csak hijjá-
 ba pergeti Sámbar Frater a' *Successionak* orsóját, fol. 335. mert
 réges-régen el-szakadott annak fonala. Lásd Kis Pater ellen
 a' *Nagyobb látattját* fol. 84. Bár ne szöillyunk a' *Personalis suc-*
cessiorul, a' melly a' *Doctrinalis* nélkül semmire kellő, mint
 Forerus Jesuita társo-d-is meg-vallya, *Quæst. vexat. libr. 1. fol-*
341. Successione personalē nihil valere absque doctrina successione
nosultrò fatemur; oda vagyon réges-régen a' Romai Eccle-
 siában a' *Successio doctrina*. Hogy többet ne emlittsek, el-
 szakasztották annak fonalat az ernek Pápák, a' minéműek
 nem egygyen s' ketten vóltanak. Lásd rövidségnek okáért
 Honorius Páparul, Tom. 2. *Concil. fol. 599. & 604.* Ugyan ott
 Huszon-harmadik Páparul fol. 1060. Örök emlekezetre fel-
 vagyon írva; *Johannes Papa 23. sape & sepius coram diversis*
Prælatiis & aliis honestis & probis viris pertinaciter, diabolo sva den-
te, dixit asseravit, dogmatizavit NB. & astruxit,
vitam aternam non esse, neque aliam post hanc. Hogy tudnillik,
 a' megnevezett Huszon-harmadik János Pápa, az ördög-
 nek sugallásából, állatra, vallotta, tanította, hogy ez élet-
 nek emulása után, ne légyen más örök halhatatlan élet.

S. 84. Temérdeki szemtelenséggel írja azért Sám-
 bár, fol. 339. Hogy eleitül-fogva egy Pápa sem következett úgy
 a' másikután, hogy mások ellen a' hit dolgából, csak leg-kisebb dol-
 got-is tanított volna, a' Pápai tiszti szerént való tanítással. Mert

a' meg-cmlített János Pápával az ő előtté lévő Pápák vagy meg-eggyeztenek az űrök életnek tagadásában, vagy ő tőle különőztenek. Ha meg-eggyeztenek, tehát mindnyájan Eretnekek, sőt Atheusok Istentelenek voltak. Ha pedig különőztenek, tehát szenttelenül mondgya Sámbar, hogy az egy-más után következő Pápák, egygyik a' másik ellen csak leg-kissebb dolgot sem tanítottanak a' hit dolgában. De talám Sámbarnak nem hit dolga a' fel-támadásnak, és a' jövődőbéli űrök-életnek tagadása.

§. 85. De látom mivel színli csalárd mondását furfánt Sofilta Sámbar. Amaz varga fölta: *A' Pápai tiszt szerént való tanítással, egyem, egygyik Pápa semmit nem tanított a' másik ellen, s' nem is tanít.* Azonban nem veszi észében, hogy ezzel a' színezéssel nem többet tulajdonít a' Pápának, mint tulajdonithatni az űrdögnek. Hiszem az Angyalok-is, kik űrdöggé válnak, mind jók s' szentek voltak addig, míg Angyali tisztokban s' hivatalyokban meg-maradtanak; de hogy attul el-szakadának, világosságnak Angyaliból ugy változnak sötétségnek Angyalivá. Bezzeg a' Romai Püspökök sem válnak addig se Eretnekek, se Antichristusok, míg Isten szerént való igaz pásztori tisztokban meg-maradának; de hogy annak határán kívül hágának, ugy csék a' dologban változás.

§. 86. Csak az együgyűek csábítására való fraska azért a' minémű *exceptio*val itt ez-aránt a' Jesuiták ámítanak: *A' Pápa, egyem, meg-csalatkozhatik a' menyiben Privatus Doctör; de a' menyiben Pápa, és a' Pápai sékből tanít és diétál, annyiban tel-hyességel meg-csalatkozhatatlan.* Mondom, hogy csak tudatlanoknak ámítására való fraska ez: Mert akar superlatos prädikáló sékből, akar a' kutzikból taníttson valaki hamis-ságot, ugyan csak hamiság lesz affelől. *Locus hac in parte non*

variatur.

variatur rem. Ugyan-is mikor eskütt ugya' Papai izekhez a Szélek, hogy mihelyett a' Cardinállok változtatása által, valamelly tudatlan Barát Pápává lévén, abban a' székben felhág, ottā mindgyárt mint-egy fél Istenné változzék, és tanításában semmiképpen meg ne csalatkozhasék? Pápa vala a' fellyebb meg-említett Huszon-harmadik János; nem-is mint *privata opinio*ját *foveálta*, hanem mint a' Conciliomos Könyvből meg-értők, sok Prælátok és tiszteletes Férfiak előtt ugyan *dogmaticè* tagadta a' testnek fel-támadását, és az örök életnek mivóltát; de vallyon a' Cathedrából igazat tanított-é ebben? Harmadik Gergely Pápa, nem csak *opinanter*, hanem ugyan *decretaliter* azt írja Bonifacius Püspöknek *Caus. 32 q. 7. Can. 18.* Hogy szabad legyen más feleséget venni az olyan férfinak, a' kinek felesége olly nyavalyában esett, hogy el nem követheti véle a' házasságbéli életét. De vallyon igazat mondott-é ebben a' Pápa? Maga *Gratianus* a' Pápák Decretomának *Compilator*a, Gergely Pápának abbéli *Rescriptum*át az Apostolok és Evangelisták tudományával ellenkezőnek lenni; azon helyen írja. Harmadik Celestinus Pápa is azt végezi, mint *Alphonsus à Castro* lib. 1. *de Hæresibus* cap. 4. felőle írja; hogy az Eretnekség a' házasságbéli személyek között való szövetségnek kötelét el-öldgya, és szabadságot ad más házasságra. Igaz-é ez *Domine Sámbar*? Tudom, hogy a' Tridentumi Concilium annak lenni nem tartya, *Sess. 24. Can. 5.* Harmadik Innocentius Pápa is ellenkező végezést adott ki arról, *cap. Quanto, de Divortii.*

§. 87. Ezek azért így lévén (hogy többeket tudva elmulassak) hamissan írja hát Sámbar, hogy egyik Pápa a' másikkal ellē a' Hit dolgábā csak leg-kisebb dolgot sē tanított. Sőt tanított, még pedig őszve békélhetetlenül, mint Bellarm. lelkiismeretiül meg-győzöttetvén, meg-vallyá, l. 4. *de Pontif.*

cap. 14.

cap. 14. §. *At profectò.* A' Romai széket-is más Pülpöki székek felett csalárdul magasztallya azzal fol. 338., hogy az semmi bontakozást nem szenvedett a tudománybéli egymás után való következésben mind e' mai napiglan.

§. 83. Tudni-illik, Sámhárnak fűge gyanánt vadkörtvély. Mint az-is fol. 361, hogy a' Pápák óltalmazták mindenkor a' Keresztényi igazságot. En pedig azt mondom, hogy soha a' Keresztényi igazságnak, mint némely Romai Pápák, nagyobb ellenségi nem vóltanak. Bezzeg szinte az Eretnekek (a' minéműek közzűlők nem egyen s' ketten vóltanak) óltalmazói a' Keresztényi igazságnak. De csak Pápa mondgya mind Keresztényi igazság Sámhárnak; ha szinte Bellárminus-ként lib. 4. de Pontif. cap. 5, a' jót gonosznak, a' gonoszt jónak lenni mondgya s' hadgya-is. Hó Bonafé! Ally-álly egy kevesfé! Megszidál hiszem itt fol. 288. 289, még pedig Istentelen csonkítónak, és himis embernek szidál. A' fejed az Tök-Király. Miért vagyok olyan? Miben tsonkítottam-meg a' Bellárminus szavát? Deákul Bellárminusban szórúl szóra így vadnak az igék: *Si Papa erat praeicipiendo vitia, vel prohibendo virtutes, teneretur Ecclesia credere vitia esse bona, & virtutes malas, nisi vellet contra conscientiam peccare.* A' melly igéket én nyomrul nyomra az Anti-Bonafusban fol. 227, magyarul így fordíték: *Ha a' Pápa, egyem, megatébolyodnék, parancsolván a' gonoszt, vagy megtiltván a' jót, tartoznék az Ecclesia véle, hogy a' gonoszt jónak, a' jót gonosznak lenni hídgye, ha lelki-isméreti ellen nem akarna vétetni.* Mitsoda csonkítás vagyon itten? Oh gonosz ember! Te vagy inkább az Istentelen (hogy szavaidat viszsza adgyam) tóldozó, a' ki a' Bellarminus szavaihoz olyat tóldoztál, a' mi ott ninésen: *Ha, egyem, a' Pápa meg-csalatkozhatnék, a' Pápai tiszti szerént való tanításban.* Varga Mátyás! Hol vetted

vetted ezt a főltot; a' Pápai tiszti szerezént való tanításban? Mert a Bellárminusbā az allégált helyen nincsen. Láttátok Pápista Keresztyének, minémű lelki-ismérettel őltalmazza ügyeteket Sámbar Barátotok.

§. 89. Lehet-e még valamivel kellettetned, Pápa dat *Domine Sacrificule*? Azt irod *fol. 323. Lám*, egyem, *Calvinus* Apátok is azt írja, *Instit. lib. 4. cap. 6. §. 2*, hogy az Isten a Sidóknak egy Fő Papot rendelt, hogy külömb-külob Religiore ne vonattatnának, hanem az egygyeságben annyival jobban megtartatnának. X ut Tők Bonafe! Nem veszed eszedbe, hogy *per modum ojectionis*, ellenvetésképpen hozza azt-bé Calvinus? a' mellyre azon helyen derék és fontos feleleteket téssen. Summája a' feleleteknek ez: Az Ov-Testamentomi Fő Papságnak állapottyából nem következik, hogy az Uj-Testamentomban is valamelly külső és látható Fő Papságnak kellesték lenni. 1. Mert az Ov-Testamentomban az igaz Isteni tisztelet csak egy Nemzetséghez lévén kötterve, könnyen meg-lehetet, hogy egy ember *Inspector* lehessen abban: de az Uj-Testamentomban a' Keresztyényi Vallásnak minden Népekre s' Nemzetségekre ki-kelle terjedni. A' mint-hogy azért eddig a' világnak egy *absolutus* Monarchája nem vólt *in Civilibus*; így a' lelkiekben is, hogy egy embernek ki székít Romában helyhezette, gond-gya azokra el-érkezhesék, lehetetlen. 2. Vólt ugyan Fő Papság az Ov-Testamentomban, de az nem a' Romai Pápaságot példázta, hanem az Uj-Testamentomnak egyedül való Fő Papját, tudni-illik, az Ur Jesus Christust, ki az Isten házának Nagy Papjának mondatik lenni, *Heb. 10. v. 21*. Olly távoly vagyon azért, hogy a' Pápaság vagy szűkségére, vagy ékelségére vólna az Isten házának; főt inkább annak fekélye és golyvája. Innét vagyon, hogy már régen Johannes Gersonius

sonius a' Párisi Academiának hires Cancellariusza egész Könyvet írott *de Auferibilitate Pape ab Ecclesia*; mellyben erősen vitattya, hogy a' Pápaság nélkül el lehetne az Ecclesia. Csudára méltó dolog-is, ha a' Keresztyén Religiónak meg-tartására oly szükséges tisztt volna a' Pápaság, hogy az Apostolok és Evangelisták erről egy tő fokniemlekezett nem tettek; holott az Ov-Testamentomi Pápaságot minden ahhoz tartozó leg-kisebbik ceremoniákig nagy hűségesen le írta Moisés.

§. 90. De mondgyunk *Valét* már egyszer a' Pápának; lássuk a' Szent-írástul (a' több dolgokrul gondot viselnek a' Bányász Csákányosok) mit nyémegien nyámogjon Sámbar Apáturunk. Mindeneknek előtte nagyon hazuttol *fol. 229.* De miért? Azért, hogy azt írám az *Anti-Bonásusban fol. 207*, hogy némelly Pápista Doctorok a' Szent-írástul minden méltóságát, nem csak mi reánk nézve, hanem magára nézve-is, egyedül csak az Anyaszentegyháznak méltóságátul függesztik-fel. Hazugság-e ez? Add okát miért az? *Mert*, egyem, a' Gretserus nagy Könyvében, mellyben a' Bellarminus rágalmozást hántorgattya, azok között a' Catholicus Authorok között csak egygyik sem említi azt, a' mit hamissan rájok Pófaházi. Tudni-illik, Czigány Czigánnyal bizonyét! Szinte olly álnok Sofista lévén Gretserus mint Sámbar, könnyen el-titkolhatta azt, a' mit maga felekezetinek ártalmára látott szolgálni.

§. 91. A' lelkedre kérlek ne csalárdkogyál Ferrát Mátyás! Híszem nem Gretserust citáltam én. Ha pedig azokban az Authorokban, kiket allégáltam, külfömben vagyor a' dolog, bátor legyek hazug előtted. Szavai *Sylvester Priesternek* im ezek *in Dialog. seu Respons. ad Conclus. Lutheri Fundament. 3.* *Quicunque non innititur doctrina Romana Ecclesie, ac Romani*

Romani Pontificis, tamquam regula fidei infallibili, à qua etiam Scriptura Sacra robur trahit & auctoritatem NB. hereticus est. Lád Mátyás Uram! nincsen itt amaz te varga föltod fol. 271. Nimirum quoad nos. Másodszor citálám Eccius; kinek is szavai ezek in Enchirid. de Authorit. scriptura Répons. 3. ad object. Heret. Ecclesiam esse scripturis antiquiorem, & scripturam non esse Authenticam, nisi Ecclesia auctoritate. La! hogy itt sincs a te varga föltod: Nimirum quo ad nos. Harmadszor Bajlius Jesuitát allegálám; ki a többeknél mérészeb lévén így káromkodik in Catechism. Controvers. part 1. q. 12: Sine Auctoritate Ecclesie non plus fidei adhiberem Matheo, quam Tito Livio. Oh gonosz lélek, hogy a' Szent írást edgy mértékben veted a' Pogány ember írásával! Negyedszer (hogy másokat ne említsék) bé-hozám Andradius Jesuitát, ki is azt bőfögi, Defens. Concil. Trident. lib. 2. Neque in libris istis quibus sacra Mysteria sunt conscripta quicquam in est divinitatis NB. qua nos ad credendum que illis continentur, religione aliqua constringat: sed Ecclesie qua codices illos sacros esse docet, & antiquorum Patrum fidem & pietatem commendat, tanta est vis & amplitudo, ut illis nemosine gravissima impietatis nota possit repugnare. La! hogy kerekdedén tsak ki-mondgya a' mi a' begyén vagyon, hogy a' szent írásnak semmi hiteles isteni méltósága nincsen, az Ecclesia tanétása nélkül. Sőt annyéban költ már a' dolog a' Jesuiták vallása szerént, hogy Istent sem hinnének lenni ha az Ecclesia nem mondaná; mint Stapletonus Jesuita ki-fakasztja Contra Wittakerum lib. 1. de Authorit. script. Cap. 10. §. 3. Non credimus Deo nisi propter Ecclesiam.

§. 92. De hogy se Sámbar, se más tudatlanfága miatt ebben a' Materiaban ne akadozzon; tudgyák-meg tőlünk ez aránt mi légyen a' mi értelmünk. Mi ugyan a' közönséges keresztényen Anyaszentegyháznak a' Szent Kőnyvek felől va-

lő becsülletes tanú-bizonyság-tételét meg-nem vettyűk. Távolý légyen az! Sőt meg-engedgyűk, hogy a' Keresztyén Anya-szentegyháznak méltósága, szava, és tanétása indító *Argumentum* gyanánt lehet a' szent Kőnyveknek bé-vételére; kivált-képpen azokban kik az Anya-szentegyházban újjonnan jönnek és lépnek bé; mint ezt Calvinus is igen szépen tanéttya, *Lib. 1. Instit. Cap. 7. n. 3.* Azokat, kik még az Isten lelkétől nincsenek meg-világosítva, az Ecclesiának becsüllet méltósága arra víszí hogy a' Christus hitinek, az Evangeliomból való tanulására magokat vegyék: és így az Ecclesiának méltósága, mint egy kézen fogva való bé-vitel, melly által az Evangeliomi hitre el-készítetünk. Mindtfak erre tzelőznak azok az *Authorok* mellyeket hogy már ellenünk Sámbar Kalauzból *comportál*, fol. 447. 448. 449. Hamíffan akar hát bennünket azokkal meg-feruláztatni fol. 448. mert jó értelemben fogván a' dolgot mi nem ellenkezünk azokkal. —————

S. 93. Jóvá hagyván azért, a' maga rendében, az Anya-szentegyháznak tanú-bizonyságát a' szent Kőnyvek felől, ez a' dolognak az ō *Maximája*: Ha az Anya-szentegyháznak *Traditioja*, szava, és tanú-bizonysága, magában elégséges, fő, és egyedül való ok lehessené arra, hogy valaki a' Bibliát Isten beszédének hidgye és tartsa lenni? Bezzeg mi azt tagadgyuk. Hanem azt *principaliter*, fő-képpen a' szent Léleknek belső tanú-bizonyságától függeni állattyyuk. Mert ugyanis (mint Kalauz jól mondgya, fol. 80.) erőtelen minden bizonyság ha a' Szent lélek meg-nem nyittya szívünket. Innét vagygon, hogy az Apostolok sokaknak prädikállották a' Szent írásban bé-foglaltatott Evangeliomot, de tsak azok hihetrenek, kiknek a' Szent Lélek elméjeket belső-képpen megvilágosétotta, és akarattyokat meg-hajította; mint erről láthatni, *Marc. 16. v. 26. Act. 13. v. 48. Act. 2. v. 37. Act. 16. v. 14*

26. §. 14. *Act.* 5. §. 32. A' honnét meg-tetczik, hogy nem más, hanem a' Szent Léleknek belső tanúbizonyosságtétele az a' fő ok, melly a' lelki-isméretet hatható-képpen meg-győzi az szent írásnak Isteni méltóságáru. E' nélkül, bár szinte az Ecclesia a' Napban fel-öltözzék-is, és az ő *Traditio*inak minden sűgárit ki-terjeszse-is, nem sokat használ a' szíveknek ajtaján a' zörgetés; mint szent Agoston is szépen taníttya, *Tract.* 3. in 1. Joh. *Admonere possumus, sed si non sit intus qui doceat, inanis fit strepitus noster, Cathedram in Cælo habet, qui corda docet.*

§ 94. A' melly Szent Lélek Istennek a' hivekben való belső tanú-bizonyosságtételét, káromkodva nevezi Sámbar kinek kinek tsak maga kótságos fejétől származott *Privatus Spiritus*ának fol. 389. 430. 344. Hanem ha magának is kócságos volt a' feje, mikor azt írnája fol. 380. *Leg drágáb, c-gyem, a' Szent írás, mellyet az Isten ő maga ír a' hivek lelkebe; ő maga tanítván őket mind belső világosétással, s-mind az igaz mindenkorra rendeltetett Pásztorok, és vezérek által, Eph. 4. §. 11. 14. La! hogy magad-is elibe teszed itt a' Szent Léleknek belső tanétását, az Ecclesia tanétásának. Mit káromkodol hát ellenünk? Bezzeg fejedre fordul itt a' mit ellenünk nagy hatóval présmitál sz. fol. 381. Látodé Keresztyén világ a' Sátánnak mellységes titkai hol mutogattyák magokat! tudni-illik hogy az Istennek Ujjával, Híveinek szívekben írt szent igéjét, Kocsagos főül származot *Privatus Spiritus*nak káromollja Sámbar, az világos Bibliai szent írás ellen. Így ércs azért *semel pro semper* tölem erről a' materiáról *Domine Sacrifex.**

§ 95. De mivel *Costerus*oddal azt írod. fol. 229. Hogy az Írás avagy a' feljedsz leg először a' Hívek szívében lett, az Isten uja és a. Sz. Lélek által; azután a' hártás papyrossán, az Apostolok pennái által. Es fol. 379. Hogy az Isten Fia, az ő Jegy-senek

sének, az közönséges keresztyén Anyaszentegyháznak, maga irs
szívében. Azt kérdelem tőled: Honnét tudod azt, nem va-
lami csalóka Léleknek, hanem igaz Léleknek Irásának és
tanubizonyosságának lenni az Ecclesiának szívében? mert
hiszem Mahumet-is ugy tartja az Ő Alkoranyárul; a' Sidók
is a' Talmudrul. Az Anyaszentegy-ház *Traditio*-jából é?
Onnét nem: mert szinte arrúl vagy on a' tudakozás. Holot
nem egyéb a' *Traditio* a' ti vallástok szerént, hanem oly igé-
je az Istennek mellyet nem pennával iratott le, hanem az
Szent léleknek ujjával nyomtatott bé az Ecclesiának elmé-
jébe. A' pennával le-iratott Szent írásból é? Látom hogy
ott kereskednél, némely *Locus*-okat abbúl arra allegálván,
fol. 379. De ugy sem procedála' *Demonstratio*: mert tudni
való dolog az hogy *Principium probans & demonstrans debet es-
se prius, re probanda & demonstranda*; a' mi valamit próbál és
mutat, eléb valónak kel annak lenni a' mit próbál és mu-
tat. De te az Apostolok pennáival le-iratott Isten igéjét
utóbbinak mondod lenni *fol. 229.* a' Szent lélek ujjával az
Anyaszentegyháznak szívébe fel-jegyzet Isten igéjénél; a-
zért ennek meg próbálására nem veheted amazt fel *Princi-
pio*-mul. Kerengő volna ez *Fertát Sámbar!* Kérlek fejtőzzél
ki belőle mig tágásfábi mezőre kaphatsz. Mert nagyon é oly
bolond közzületek (te szavaid ezek *fol. 231.*) a' ki valamely
igét Istentől Ő magától irattatotnak tárcsa és becsűlye eléb,
hogy sem meg-ismerje, ha ugyan Istentől irattatott é? No!
kérlek mond meg; ugyan kerekdeden mond meg, honnét
tudgyátok a' *Traditio*-kat (mellyek nélkül vallástok szerént
senki a' Bibliát Szent írásnak lenni meg nem tudhattya) Sz.
Lélek Ujjával iratott Igének lenni az Anyaszentegy-háznak
szívébe? Olyannak lenni azokat nem tarthattátok, vala-
meddig igaz és megcélhatatlan *principium*-bol meg nem ta-
nullya.

nullyátok. De miellyik az; még-is arra kérlek mond meg!

§ 96. Hat Pósházi Frater nem próbálhatta-é meg (mint irod^{fol} 234) a' Calvinista Patronusok és Prédikátorok előtt, hogy a' Biblia Isten szava és beszéde volna; vagy hogy a' Calvinistáknak Szent-írások volna? Soha nem-is kívánták azt Pósházitula' Calvinista Patronusok, és Prédikátorok: mert űk abban egy rseppet sem kételkednek (mi-ért kellene hat próba hozza?) hogy a' Sz. Biblia Istentől származot Irás nem volna. Ha pedig a' te Báán bikájához hasonló meg-keményedet nyakadba, *Ath. 7. 5. 1.* az igazságnak jármát nem vehettyűk, nem tcherűnk rula; csak Isten a' hitnekadója, *Eph. 2. v. 8.* De többet találíz aláb arula' Calvinista Scholában lett *Disputatio*-ról.

§ 97. Az-is Sámbarhoz illendű Hazugság, a' mi *fol. 262.* írkal, hogy a' Pataki bellű piaczon való *Disputatio* kor a' Calvinista Professiorok csak egyet sem mutathattanak-meg a' Szent-írás-bol abban, a' mit a' Pápisták-ellen hűznek a' Calvinisták. Jut-é elzedben közűtem s-közűted mi-rűl vala kiváltképpen akkora' *Disputatio*? Az Ur-vacsorájának két szín alatt való ki szolgálatatáarul. Mely *materi*-ában midűn Sámbar Apánkot a' Szent-írásbol keményen meg szorongattuk volna; (Tanű benne az akkori ott való sokaság) el-annyira pedig; hogy mind Deák, s mind Gűrűg Bibliát, mellyel mi állattuk igyűnket szeműnk közibe visz-sza hányá; nem tudván a' világossűn meg mutatot igazság elűl hova tekeredni, arrafokada-ki: *Mutassátok meg; egyem, a' Szent-írásbol, hol vagyon meg-írva ez a' sententia, hogy két szín alatt kell az Ur-vacsoráját ki szolgálatatni?* Mellyre monda Pósházi: *Nem érted Vallásunkat Domine Sámbar!* Mert mikor mi azt állatyuk, hogy a' Szent-írásban tűkelletesűn és-eléglegűsűn bé-vádnak foglaltatva valamellyeket vagy

hinnünk vagy cselekednünk kell az Idvességnek dolgában; neügy kell azt érteni, mint ha csak azokat kellene Isteni hittel hinnünk és vennünk, a' mellyek *terminis formalibus* tulajdon nemek s nevezetek szerént a' Bibliában fel vadnak írva: hanem azokat is azon Isteni hittel tartozunk venni és hinni, valamellyeknek a' Szent írásban igaz és meg csálhatatlan fundamentumok vagyon, és abból világossan kihozathatnak. Halván Sámbar Posaházinak ilyen *declaratio*-ját el-bámula rajta, s nagy ujságnak reczék néki; kire nézve a' Kősség előtt (a' mint hogy ez ő néki szokot dolga) nagy hahorat indéta rula. Melyre mőda Posaházi: Véledé *Dominine Sámbar*, hogy ez csak magam *privata opinio*ja volna. Koránt sem. Tőb Doctörink-is ezen értelemben vadnak. A' mint hogy *Wendelinus*ból (más Authorok akkor kezünk-nél nem lévén) szem-látomást az egész kősség előtt meg mutarám.

S. 98. De Matkóra és Posaházira akarvám más Doctörinkot támasztani Sámbar, azt gőrdéti fol. 447. *Lám Calvinus*, és más tudósok azt tanétták hogy minden idvességre tartozó dolgok meg vadnak a' Szent írásban, Plenissimé *exposita*; *Confess. Helvetic. Art. 1. exactissime & fusè descripta*; *Confess. Belg Art. 7. Prespicuè enarrata*; *Calv. 4. Cap. 10. n. 30. Tellyességesen, tökéletesen, bőségesen, nyilvánlagoson ki fejezve le írva, ki beszélve, olly világos szókkal, hogy interpretatio magyarázat nem kívántatik hozzájuk.* Utánna veti osztán kérkedékeny Mátyás. fol. 448. *Mind ezeket, egyem bő szóval eleibe adtuk vala Posaházinak, egy kis Manifestomban, mellyekre egy kukkot sem felelt.* Becsülleredre kérlek Mátyás Pap ne hazudgy olly gyakrán. Vak vagy nem *Manifestator*, ha Posaházinál arra feleletet nem olvastal, a' rövid *Manifestum*-ra való válaszf-tételben; a' holot a' könyvécskének vége fele Hete-

lé, Hetedik Csigányságodat így kerekítőök nyakadba: Midőn egyem, a' Calvinista Tanétók azt mondták volna, hogy nem csak azokat kell Isteni hittel hinni, a' mellyek szorul szora, igéről-igére a' Szent Írásban írva vadnak, innét nagy álnokulásra-vasúl a' Manifestum réánk akarja támasztani Confessio-inkot, és más Doctörinkot, mint ha mi azoktól, azok mi túllünk itt ez aránt különbözzenek. Sokakat szó rakásra; de mi edgy először azt mondgyuk arra:

Quem recitas meus est 9 Fidentine libellus;

Sed male cum recitas, incipit esse tuus.

Nem csak a' Pataki Tanétók alsettiójok az, hanem minden Doctörink azont vallyák; mint ezt a' tudós Chamierus minde- neknek képekben így adgya előnkben de Canone script. lib. 8. Cap. 1. n. 13. Hæc Catholicorum (Reformatorum) est sententia, quam Papistæ suis verbis exprimentes, negant nos pro certo quicquam habere, nisi quod in divina scriptura expressum inveniatur, hoc est in verbis scripturæ — — — Et qvídem si non sophisticarentur, importunèq; syllabas aucuparentur, ac qværent causam calumniandi, poteramus, id, qvod duriusculè his significatur, dissimulare; sed in progressu disputationis apparebit quàm meritiò nobis caveamus ab eorum vafritie. Itaq; dicimus, si per illud *Expressum* intelligun; ipsam doctrinæ substantiam (ut ita loquar) non autem tradendæ modum qvi in verbis consistit, nos facile sic sentire: Sin autem modum potiùs; hoc sensu, ut credant nos nihil admitere nisi totidè verbis & syllabû in scriptura legitur, tùm qverimur nobis injuriam fieri: cum in eodem numero habeamus, & qvæ sic verbis expressa sunt; & NB. *ava ex verbis expressis necessariâ analogia consequentiâ deducuntur, &c.* Ugy-e hogy e' lûn feleletünk a' te szeleskedésédre a' rövid Manifestumra való választételbe? Ugy teczik Domine Kuk

me nincsen. És így ezek lőnek azok a' mellyeket *in Communi causa* a' közönlegetes ügyben, a' Sámbar Xur Tökös Irsafa ellen akarék támosztani; a' többiről úgy tudom gondor viseltnek a' *Bányász legények*; és azt az szitokkal, mocskokkal; hamissággal tellyes nagy Tököt az Igaságnak kalapácsával széllal paskolták.

§. 101. Jmmárterek azokra, a' mellyeket Könyvének vége fele, *in Particulari* magam ellen túrkölődik a' Zilaj Bonafus. Mindeneknek előtte fol. 771. amaz Görög szónak (*Xenocosmus*) alkalmatosságával, mellyet a' *Summas Választételnek* Kapu fél fájára függesztettem vala, *Kozmasnak*, *koszosz*nak gyáláz lenni, De mivel a' szón kapdos, meg mutatya hogy méreg vagyón begyiben, a' maga írásá szerént, fol. 475. Hállad-é pilésses Frater! Hála Istennek közsóságon felől kását nyalhatnál az én agyam kaponyájáról. Ha pedig a természet olyan medve forma szörös füvel mint tégedet meg nem látott, azzal ugyan nem vagyok tisztátalan még a' magatok Bibliája szerént-is *Lev. 13. v. 40. Vir de cuius Capite capilli fluunt, calvus & mundus est.*

§. 102. Ez után ottan hamar fol. 732 *Hirván Deáknak* szid és titulál. Hogy *Deáknak* mond azért rea egy szálnéra sem haragszom: mert gyermekfélegemtől fogva semmiben nem gyönyörködtem úgy, s most sem gyönyörködöm, mint az Déaki tudományban. Hogy pedig *Hirván Deák* tőle nevem, az immár tudom gyomorból vagyón. Mind azon által egy *hirván Pappal* mindenkor meg vonakodik ez a' *Hirván Deák* De miért vagyok olyan? Mert, egyem, a' méltóságos *Esztergami Erseket*, *Csigáynak* merete mondani. Hállad-é *Hirván Tök!* ne zörögj oly fennyen: lás feleletet arra a' gyűlöltetésre szerzet hamis *Calumniadra* §. 6. De ha mind ördögnek, perfelt ebnek Izidis Sámbar Barát (a' mint hogy

hogy már az még is lett) semmit sem gondol azzal Pósfaházi, vigasztalván magát azzal a' mi vagyon *Solt. 109. v. 28. Atkoztnak ok, de te Uram meg áldasz: ellenem támadnak azok, de meg szegyenülnek, és a' te Szolgád örövendez.*

S. 103 Sőt annyéra vitte már Sámbar Apatúr a' méreg és a' boszszulág, hogy még a' Professzort vagy Oskola mesterséget is le akarná rúlam vonatni fol. 734. Kocsod varga! Nem te adtad reám a' Professzort; azért könnyen nem is engedem, hogy le-foszszád rúlam. Jól tudgyuk, hogy a' mint ha egy féle állaton állaná a' ló halál, keves jó paripa maradna meg; azonképpen ha Sámbart tenékt bírónak benne, egy Calvinista Prédikátor és Professor sem maradna meg Magyar-Országban; a' mint hogy immár némely *abrogálatot* Decretum után, mind Túzre ítélte a' Luthereket és Calvinistákat, *Három Kérdés* fol. 4. Haj minden Keresztényi Izeretettől el-fajánodot lélek! Caini gyűlöléssel miért geriedsz annyéra ellenünk? Hiszem se egyiteknek se másoknak nem vonszuk ki szájából a' Konczot. De miért nem méltó már Pósfaházi nem hogy *Professornak*, de csak Oskola Mesternek is mondani? *A' sok ocsmányszitkokért*, egyem, fol. 735, *mellyekkel Bajnokja ellen nyálaskodik.* Felesbajnoki voltanak már Pósfaházinak; de valakik emberséggel marokkal nyultanak a' dologhoz, nem panaszkodhatnak, hogy hasonló mértékben nem mértünk volna vissza nekik. Ha pedig a' te mind személyünket, mocskoló, de kíváltképpen ártatlan Vallásunkat döglesztő okadozásodra, a' mi gyömrünk is fel-émelyedett, te adtál alkalmatosságot reája. Mi is csak emberek vagyunk, és gyakorta az emberi gyarlóság, hiúunk s' akaratunk nélkül oda tántorít, a' hová magunk sem akarnók. Ha azért a' Keresztényi *Modestianak* határa kívül léptünk, és lépni találunk,

mind Istentől, mind a' Kereszttyen Olvasóktul rula bocsánatot kérünk és kívánunk.

§. 104. Azt pedig nem bánom (noha igen fujja Sámbar Uram *fol. 737*. soha nem hiszem talám a' kása égeti a' száját) hogy azokat a' *Titulus*okat, mint meg annyi érdeme szerént való virág szálakat, mellyeket az *Antibonafus* Könyvben emitt amott el-hullattunk vala. fel-szepte, és *fol. 735, 736, 737*. egy koszoróba kötötte Sámbar Urunk. Mi-is Ő Kegyelme meg ajándékozzuk azzal a' bokrétaival; viselleye meg holtig egészségünkért. Mind addig, meddig Várdai Dorkó Álszöny, kinek tanítványává akar csinálni *fol. 739*. szebbet fog Ő Kegyelme számára kötni. De úgy gondolom *Sámbar Frater* inkább bé-sillik a' Várdai Dorkó Álszöny *Collatio*-jába, hogy sem vagy Pósfaházi; vagy a' Calvinista Prædikátorok: a' kiket *fol. 558*. Pharisausi kép-mutatással vádol azért, hogy a' Menyegzőkben való tisztelteséges tántztúl (mint Ő szól) és musika nótáitúl iktóztattyák az embereket. Fogadom viszketett Mátyás Papnak a' talpa; mikor ezt írnája. Hol vagy Várdai Dorkó Álszönyom! Tántzra Pap Urammal. Vonnyad Orgovány (hires czigány hegedűs vala ez az Ő idejében) az ugrófsát Pap Uramnak. Tzino! Tzino! Eb ügordgyék a' hol árok nincsen.

§. 105 De hadgyunk békét a' Tántznak; hadgyuk az Udvariaknak azt: mert az se Paphoz, se Professorhoz nem illik. Hanem azt lássuk-meg, mint járt Pósfaházi két vagy három *Disputatio*knak alkalmatósá-gával Sámbar Paterrel: mert itt igen nagy *Kyriét* csinál magának; és azok előtt, kik a' dolgot nem tudgyák, nagy fennyen fujja kérkedségének tárogató sipját. Első öszve-kapásom Sámbarral lún 1663-ész-tendőben; mint maga-is írja *fol. 744*. alkalmatósága pedig ez lún. Egykőr a' Schola kapujábyn némelly Tanítvá nyimm

nyimmal álván és beszélgetvén; Sámbar-is azonban hozzá-
 tartozóival egygyütt a Temető kertből jövéen, reánk bu-
 kana. Mi sem mentünk bé a Scholába előtök: Sőt Sám-
 bár Uramnak mint akkoron Patakon uj embernek tisztel-
 get akarván tenni, a Portából küllyebb menvén, kezét fog-
 tuk s közönytörtük. Es mikor ott egy ideig beszélgettünk
 volná, a több szó-beszéd között mondék én Sámárnak:
 merő a maga vallása ellen prädikállott most Kegyelmed
 Sámbar Uram. Kire monda Sámbar: Miben? Mondánk
 mi: Abban, egyem, mert a Halott felett egynéhányszor
 iterálta Kegyelmed ama' szokat: *Ez Christus an idvezült A-
 tyánk fia*. A mellyben Kegyelmed vagy igazat mondott vagy
 nem: Ha igazat, honnét tudgya Kegyelmed, hogy az a holt
 ember üdvezült; hiszem *certitudine fidei cui non potest subesse
 falsum*, maga felől sem hiszi Kegyelmed azt el, hogy üdve-
 zül, más felől annál inkább hogy asserálhattya. Ha pedig
 nem igazat talált Kegyelmed abban mondani, nem rendes
 dolog a község előtt Isten képében olyyat mondani, a' mi
 nem igaz. Leges-leg első *discursum* ez volt énnékem
 Sámbar Urammal, mellyre jó lelki ísméretből írom, hogy
directe egy pontot sem felelt. Hanem, mivel szókása ő Ke-
 gyelmének a Generalitásnak mezejét nyakába venni, a' mikor
 valami *particularis materiára* fogják, tsak arra fakada-ki: Va-
 gyon-e inkább Isteni Hit? Mellyre mondánk: Igen-is va-
 gyon. Ő monda: Mellyik az? Mi mondánk: A' mely Iste-
 ni megcsalhatatlan tanúbizonyságon, tudni illika' Sz. írás-
 son fundáltatik. Es így el-tsavarodván az én *Argumentumom*
 mellől Sámbar Frater, s' magának tágas mezőt kapván, a'
 Szent írásnak vagyonságául és *Authoritásául* való kérdé-
 be ölte a' *discursum*. De azt mondgya, hogy ottan hamar a'
 sok emberek láttára a' Pater előtt meg-némula Pósfaházi.

Tökélletlen Tzigányság az! Hanem megkondetac a Varban harángotokat, s'mondál te: Minékünk Vecsernyére kell bé-mennünk; és így nem a Pósfaházi meg-némulása, hanem a Sámbar Harangjának meg-szóllalása vete véget a *discursus*nak. Ez azért igaz *relatio*ja a Sámbarral való első *disputation*nak.

S. 106. A' másik lött a' Pataki Öregbik *Auditoriomban*, közönséges *Examen*nek alkalmatosságával, mellyre betsüllettel *Thesefek* által a Jesuitákat-is el-hivattuk vala. *Comparsa* reálván azért *cum Adjuncto* Sámbar Uram, és akkor-is szó-kott Sofistai mesterségét elő vévén, soha nem vehettük reá, hogy a' ki-adatott *Thesefeket directè impugnállyan*, hanem mint a' Gál vislája a' medvét körül-körül kerülvén, csak mind arrul kérdezkedőzött: *Vagyon é Sz. irásunk*. Melyre mikor egynéhányszor *cum protestatione* feleltem volna, hogy nem az volna a' *Disputation*nak *Thesefe*, ő ugyan csak azon baktotnyúzta. Látván azért, hogy semmiképpen nem vehettük Sámbart a' *Thesefek directa impugnatio*jára, nem külvőmben mint némelly félénk lovakat a' hídra, úgy mondam olztán csavargó kérdezkedésére: *Vagyon Szent irásunk*. Tap-solván ezen Sámbar *Frater*, hogy az *Opponentia*nak terhet magárral le-vethette, nagy börtön szóval fel-kiálta: *Probáld meg*, egyem, *hogy vagyon Szent irások*. Mellyre monda Pósfaházi: *Bátor, ha úgy kívántatik*. Hatalmas *Argumentum*okkal majd két egész óráig meg-is vijtatá azt: mellyekre Sámbar (légyen tanú benne az ott való sokaság) csak mind az egy *Negoval reponá*la. Egy bolond-is több *Negot* mondhat, hogy nem mint száz *Philosophus* meg-probálhat. Noha soha annyit Pósfaházi ellen nem *negálhata*, mellyre nyomban menten *Instantiát* és feleletet tülle a' Pater nem venne. Látván azért Tiszteleletes *Esperest* Uram, hogy éppület nélkül vol

kül volna a kotzódás, és az óra is elmúlt volna, *authoritate suá, silentiumot* parancsolván, úgy vettete véget a *disputationnak*. És így annak a Scholabéli *Actusnak* is ez volt igaz historia szerént való *processusa*, a' melyet Hazugsággal elegyít-meg a Sámbar *relatoriája*. 1. A' mikor azt írja *fol. 745*, hogy itt is úgy meg némítá Pósfházit a Pater, hogy a' bertsülletes Calvinista Ur Botskai István Uram Ő Nagysága ízollalt-meg Pósfházi helyett, mondván, *Nem kell-e hát Pater Uram a Szent írás? Oh néma Tök!* te némítanád azt-meg, a' kinek Isten mind eszet, mind nyelvet a' szóllásra ekkédig len adott. *Hamis relatio!* Hanem midőn csak csavargánál, s'arra nem vehetnénk, hogy a' Szent írásból a' fel-tétetett *Theseseket impugnállyad*, csak azon bakot nyúzván, *Vagyoné Szent írástok*, úgy ízollala-meg az Ur Ő Nagysága, mondván: *Nem kell-e hát Pater a' Szent írás?* 2. A' mikor azt *referrállyal fol. 746*, hogy azon *Disputatioban*, el is szakadtak vala egy mástól Szent Agoston felett, a' két becsülletes Calvinista fő ember, *Bancsi Márton* és *Baxa István* Uraimék. Soha nem hiszem, hanem álmában látott dolgot beszéll itten Mátyás bátyánk. Mert tudomásom szerént csak úgy sem volt szó vagy vetélkedés Szent Agostonról, a' mint hogy most a' Kakuk nem kakukkol. Azért ezaránt is hamis *Historicus* Sámbar.

§. 107. A' mitovább Harmádszor *fol. 746*. illeti a' Patoki külső Vár piattzán lett *Disputatiot*, annak *processusa* és ki-menetelé mint lett légyen, bőven fellyebb meg-értéd. §. 96. A' bizony dolog, nem egy két becsülletes Pápiستا embertől értetűk, hogy nem kívánnak Sámbar Uramról ábban a' győzedelemben. Ha mit érdemlenc is, nem érdemlenc egyebet egy darab Véres Hurkánál. Mert midőn Tiszteletes Buzinkai Mihály Uram Professortársom

előssen'

erőssen szorongatná Sámbar Uramat azon, hogy minden Keresztyén ember *vi precepti* tartozik az Ur. Vacsorájában mind a két ízinnel, tudni illik a' kenyétnek és bornak vételére, nem tudván egyebet mit mondani Sámbar Atyánk, arra fokada ki: Lám, *egyem*, hajdan az Apostolok is parancsolatot adtak volt ki a' fojtott állatnak és vérnek meg nem évésérül, de mindazonáltal most nem vagyunk kötelesek arra. Így szinte, *egyem*, az Ur. Vacsorájának két ízín alatt való vételére sem vagyunk mindnyájan kötelesek, ha szinte a' néhai Keresztyének úgy vették is, és parancsolat volt is róla *X-ut-Tök* Bátya! Más a Véres Hurka, más az Ur. Vacsorája. De arra a' Hurkás *exemplumra* vett olly feleletet T. Buzinkai Mihály Uramtól, mellyel örökké meg-éri. Az egélz Pápistaságból és Calvinistaságból álló kőtség is, látván Sámbarnak illy meg-örült kábaságát, nagy kacaját üte rajta.

§. 108. Azt is írja *fol. 748*, hogy az után-is két uttal bizonyos órákra hivatott bennünket, de a' rendelt órákon nem *comparealtunk*. A' mi az első hivatalt illeti, megvalom nem *compareálhattunk*, mert a' Kapu bé volt zárva előttünk; a' kő-falon nem repülhettünk bé a' Várban. De minek-utánna két vagy három óráig várakoztunk volna, s'azonban a' Kaput meg-nyitották volna, menten ott terménk, de Porkoláb Uram meg-állapita bennünket. Es mikor ő Kegyelme Sámbarnak egy darabant által meg-üzente volna, hogy Pósfaházi Uram itta a' Kapu előtt vagyon, bé akar a' *Disputatoria* menni, Sámbar azon darabant által azt üzené, hogy nem ő a' Porkoláb, lássa Porkoláb Uram bocsáté bé bennünket vagy nem. Kire monda Porkoláb Uram, hogy ő Kegyelme nem bocsát bé bennünket. Es így térénk vissza; még pedig *cum protestatione*, hogy ha ez után hivat is bennün

bennünket nem *compareálunk*, mivel így *ludificált* bennünket.

S. 109. Azzal mindazonáltal nem gondolván, midőn a' következő Vasárnapra-is hivatott volna bennünket, akkor is *compareálánk*. De talám nem a' rendelt órára? Tőle kelletlen hazugság. Menten tizen-két óra után dellyest jelen lének; minek előtte a' Comœdiázáshoz ingyen sem fogott volna; mert mászor a' Comœdia után izokott vólt lenni a' *Disputatio*. Tiszteletes *Collegámmal* Kőpeczi Balint Urammal meg is üzenők a' *Collegiombá* Sámárnak jelen létünk, ilyen *formalitással*: Mivel az el-múlt Vasárnap-is *ludificáltattunk*, mi csak a' Sámár Uram hivatallyára nem *compareáltunk* volna, hanem értettünk olyat, hogy a' Méltóságos Fejedelem ő Nagysága-is örömeit akarja hallani a' *discursust*, ő Nagysága tekintetiért *compareáltunk*; azért jelen lévén az óra, ha akarja Sámár Uram, mi rajtunk a' dolgel nem mulik. Meg-szeppenc ezen Sámár, ottan társai-val tanátsra vévé a' dolgot, medgyen. Hihető nem tanáts-lottak néki, hogy az útközetre ki-jőjön; a' mint-hogy nem is jöve. Hanem midőn másodszor-is azon formában üzentünk volna néki, nagy embertelenül azt üzené viszsza: *Hiszem, szinte a' ti bolondtságtoknak halgatásában gyönyörködik a' Méltóságos Fejedelem*. Mellyre mi-is azt felelők: Ha bolondtság, Sámár a' bolondtságnakoka, mert ő lázzasztott-fel bennünket, ő adta ki a' *Theseket*. Pontul pontra ha így nem vólt a' dolog, bár akar ki pőkjön szemembe; még-is másra akarja Sámár kenni a' kudartz vallásnak szégyenét.

S. 110. De meg-hólt régen ő nála a' szégyen; azért mindent el mond. A' mint azt-is *fol. 749*, hogy az ő *Három Idvességes Kérdésű Könyvének* számtalan sok hibéli dolgaira meg nem felelvén, két s' három *Syllogizmus*-sal akartuk által

ugrani. Nem-is akartunk (egyéb-aránt meg-lehetett volna) hozfízü *Commentariust* a' te könyvedre írni: mivel magad is meg-intetél volt bennünket *Három Kérd. fol. 1*, hogy csak rövideden ízóllyunk hozzá a' dologhoz. En-is azért ízedem villa hegyen el-hánt gazzaidat némely *Syllogismus*oknak boglyájába, és *evidenter* meg mutatám, hogy minden dolog nem csak Sz. írás, hanem még az igaz okoskodásnak mestersége ellen való vakoskodás is volna, mivel hogy csak *Negativè concludáliz*. Azt tartták pedig a' *Logicusok*, *Syllogismus ex merè negativis est vitiosus*. Valóba sajnállya Mátyás Batyánk, hogy amítását a' *Dialecticának* proba-kövére vontuk; azért írja fol. 758. hogy nem kellene affeleken kapdosni a' *Calvinista Tanítóknak*, ha biznának a' Szent íráshoz, a' melly nem az ember bölcseségnek hitcő beszédében áll, *1. Cor. 2. v. 4. minemű bölcsesség a' Logica mestersége*. Vesszszük észre, hogy szinte attul akarna bennünket meg-fosztani Sámbar, a' minél az embernek természet szerént drágább kintse nintsen, tudni-illik, az igaz okolságtúl: de nem engedjük meg, hogy mint egy Sámsonnak a' *Philisteusok* ki-tollya szemünket, s úgy osztán szabadgyában bolondozzék velünk. Hanem vagy akarja vagy nem; csak meg-tartjuk a' mit a' Nagy *Scaliger* itt ez arant javallott *Exercit. 307. §. 20. Rationibus utendum est viro veritatis studiofo, non Tullianis Platonisque pigmentis, declarationes enim ambitiosorum, otiosorum cibi sunt*. Nem is ellenkezik az Istenül adatott igaz okolság a' Szent írással, a' mint hogy az apróbb Csillagoknak világa nem ellenkezik a' Napvilággal. Sőt a' természeti okolság, melly a' *Philosophiának* fő *Principioma*, szolgál a' *Theologiának*, mint szolgáló Afza szonyának. Innét szokta volt Alexandriai Kelemen mondani a' *Philosophiái* Ur szölejének gypűjének, *lib. 1. Stromat.*

§. 111. De lássuk mint védi Sámbar fűzfa *Negativus Syllogiz-*

*Syllogismus*it. 1. Azt írja fol. 754. Hogy afféle *Negativa* *propositio*ok, noha *explicitè* *Negativa*k, de *implicitè* *affirmativa*k. Mint mikor így okoskodunk: *Omnis qui semper violat precepta Dei est injustus: sed Lutherani & Calviniani, juxta suam doctrinam semper violant; ergo sunt injusti.* Minden ember a' kiaz Istennek parantsolatit szegten-szegi, igazság nélkül ül vagyon: De a' Lutherék és Calvinisták, magok vallása-ként szegten-szegik *sup. fol. 408. &c.* Azért igazság nélkül vadnak. La! hogy akar-mint szőjje fonnyad *Syllogismus*odat, ugyan csak roíz vázson telik ki belőle. Mert itt is kettő a' *vitium*: egy-egyik *vitium formæ*; mert *plures sunt termini quam tres*. Tekintsenek belé a' *Logicus*ok; meg-látták hogy ugy vagyon. Másik *vitium materiæ*: mert *Syllogismi ita formati, falsissima est Minor*, hogy a' Lutherék és Calvinisták magok vallása szerint szegten-szegnék az Istennek parantsolatit. 2. *Ramus*-hoz és *Keckermann*ushoz igazét bennünket, hogy tanullyuk meg tőlők; ha, egyem, a' *complexus terminus*okban, *száz* *Negativa* forog is, affélöl *Affirmativa* lehet a' *Propositio*. Halllyuk azokat a' nagy neveket; de miért hogy egy-egyiknek sem citálad *Könyv*őket; ezzel *suspectus*sá teszed magadat, hogy csak magadtul szállasz. Ha azért mindeneftül fogva igaz volna az a' mit mondasz, következnék, hogy csak egy *Negativus Syllogismus*, akar mennyi *negati*oból álljon is, nem volna hamis: Oka, mert hiszem minden *Syllogismus*, ha *Syllogismus*, *Complexus terminus*okból, az az, *Propositio*okból áll. De im remek gyanánt, Sámbar Uram számára énis csinállok egy *Complexus Negativus*t; lássa ő *Kegyelme* ha tetztzik. *Qui habet uxorem, non est Sacerdos: At Dominus Sambar non habet uxorem. Ergo Dominus Sambar non est Sacerdos.* Ugy gondolom a' *Premiss*ákat igazaknak lenni meg eng di Sámbar Uram. Azért a' *Conclusio*n is engedgye meg; ha *Negati-*

vébene & efficaciter concluditur. Im meg-toldom még egy-gyel: *A' ki az Istennek parancsolattját meg nem tartja, abban igazság nincsen.* De Sámbar Uram az Istennek parancsolattját meg nem tartja. Azért Sámbarban igazság nincsen. A' Majort maga le-irta Sámbar Három Kérd.fol. 11. A' Minort próbálom ebből; mert ha Kerefztyén ember minden nap kéri bűne-bocsánattját; mert hiszem többire minden nap magáért s másokért miséltén-misélt. De mire való a' Misé? Magók vallása szerént, holtaknak és eleveneknek bűnök bocsánat-tyáért való áldozat. Csak a' *Conclusio* vagyon azért hátra: *Azért Sámbarban igazság nincsen.* A' honnét immár ilyen *Subsumtiot* teherne valaki, *A' kiben igazság nincsen, az nem mehet Menyországba.* X.ut-Tök fol 756. De Sámbarban igaz-ság nincsen. Ezt imént meg-probálók; tudni-illik, törvényt meg tartó tökéletes igazság. Azért Sámbar nem mehet Meny-sországba. Hát hol lesz lakása? Bátor gondolkodgyék a' jó akaró Uram felőle.

§ 112. De mivel a' *Syllogisticalá*st csak *Logicabéli* kap-dosáfnak tartja Sámbar fol. 760, azért én-is annak békét hagyván, lépek azokra a' *Contradictiokra* ellentételekre, mellyekkel mondgya Sambar, hogy ellenteteti magát Pó-saházi. Meg-tettzik, hogy igen csomós Mátyás Uramnak az elméje, mivel a' Kákán-is csomót keres; még pedig sza-porább voltaért Harminczat. De mellyek azok, lássuk rendel.

* 1-86: Sz. Péterből azt mondgya Pó-saházi fol. 9, hogy mindenkor készek legyünk meg-felelni nagy becsüllettel: ő-maga pedig fős, dohos, bűdös, iprikáló, ganejos nevezetekkel felel. F. Mi hát az oka, hogy azon Szent Péter ama' kecsérű epé-vel tellyes Simon Magusnak *Act. 8. v. 20. 21. 23.*, csak ugyan vastagon és szúróson meg felel? *De similibus idem est iudicium.*

Vajki

Vajki fők Simon, és Elimás Magusok vadnak e' mái napon,
a' kik nem szűnnek meg az Istennek igaz útait el-fordítani,
Act. 13. v. 10.

* 2-dik: *Kárhoztartya a' természetbéli fogyatkozásról és haja csorbájáról való csufolódást, ő-maga pedig másnak csorba fogáról, igen csufolódik.* F. A' *Contradictio*nak törvénye azt tartya, *ut fiat circa idem Subjectum*: itt pedig másképpen vagyon a' dolog. Azért itten *Logice* semmi *Contradictio* nincsen.

* 3-dik: A' *Summás Vá. tételben* §. 2. n. 13. azt mondgya Pósfaházi, hogy a' szitkot szitokkal vizsgálja nem méri. De a' második Felelésében magát el-felejtven, meg-úti igen az elébbi szavát, mondván fol. 308: ha a' sárt sárral vizsgálja csapjuk; esék költsön helyébe. F. A' bizony dolog, ha Sámbar a' *Summás Vá. lálzra* való feleletben a' Keresztyéni *modestiának* határában maradt volna (a' mint-hogy a' *Summás Vá. lálz-tételnek* Authora azon Könyvecskében azon kívül nem lépett) sajátott inkább, hogy sem sárt nyújtottak volna ő Kegyelmének. Tudni-illik! Farkas zavarja-meg a' tiszta vizet, s' azt akarja, hogy más csak nyelteni-nyeltye a' zavarját.

* 4-dik: *Számár sóhajtsáknak mondgya Pósfaházi amaz szót.* Bárne volna igaz, hogy a' Lutherék és Cálvinisták Magyar-Országban származtanak volna fol. 57. *Magapedig ugyanott, azonképpen sóhaj:* Bár a' se volna igaz, hogy a' Sáska had (a' Jesuitákról szólván) a' Keresztyén világra származott volna. F. *Contradictio* már Sámbarnak a' Szent lélek szavával szóllani, avagy csak szólván arra czélozni is, *Apoc. 9. 3. & seq*

* 5-dik: *Azt is mondgya* fol. 57. Vaj! vaj! hamis Cain, hogy nem szenyvedheted Abelt. Azonban maga sem szenyvedhet az igaz Abelt, fol. 72. Nem vallana kárt az Ország bened, ha meg-dermedtél volna. F. Nagy *Credo* kellene ahhoz, hogy Sámbar igaz Abel volna. Mert más az ő Aldoztartya;

más volt az Abelé, mellynek általa bizonytságot vött Isten-ről, hogy igaz ember volna.

* 6-dik: *Szent Jánossal azt mondgya Pósfaházi, fol. 272. hogy az Isteni szeretetből, lelkünket is kell adnunk a mi Atyánk-fiaért. Másfelől, fol. 269. nem bánnyuk, egyem, tegyék Pokol-ban Udvar-bíróvá Pater Sámhárt. F. Mivel P. Sámhárigen curiosus a pokolbéli szállásoknak vizsgálásában; és azt mon-dotta, hogy a Credoban nem csak Poklot, hanem poklo-kat-is találunk; (őjjon Isten minket hogy talállyunk) arra mondotta Pósfaházi: Mi nem kívánnjuk egyiket-is; azt sem bánnyuk akar-melnyikben tegyék P. Sámhárt Udvar-bíróvá. Ha bännök sem tehernének rula; hanem aza' tanáts, hogy aj-tón álló legyen inkább ki-kia az Istennek házában, hogy sem Udvar-bíróságra vággyék Pokolban.*

* 7-dik: *Hi valamit mást, okkal, móddal hoz-elő a Há-rom Kérdés őltalmazója; azt mondgya Pósfaházi fol. 186, Quid hoc ad praesentem materiam? Azonban ő-maga, mást sokat, nem a Hi dolgához való hoz elő; úgy mint, a' ló cserélést, arany-nik váltását, &c. F. Hát minden ok, mód, és alkalma-rótságnélküi hozta-é be azokat Pósfaházi? Lásd a' Summás Válatznak őltalmazását, Num. 8. & 19.*

* 8 dik: *A Jesuitákrul írván fol. 57, olly Sáska hadnak mondgya őket, melly sem bővséget, sem békefséget nem szerez. De el-fel-lejti magát fol. 140, és azt a' Sáska hadat Tiszteletes Jesuita rendnek mondgya. F. M-g-bocsáts jo Sámhárbéli feledé-kenységemről. A'zar fel fogadgyam, hogy maszszor azzal a' Tiszteletes Titulussal soha nem illelek benneteket.*

* 9 dik: *Sok Kereszttyéni Szer tartásokat, mellyeket ő ma-gok is követnek a' Calvinisták, az Evangeliomban fundáltatott sa-badságnak köszöni Pósfaházi fol. 102. Más felől azon szer tartá-sokat; avagy Traditiokat, enczen-bencznek mondgya fol. 203,*

Csak

Csak hogy csalárdul, a Szent János esztin való tüzet hozza-bé Pósfaházi, az Isteni és Apostoli Traditiók helyett. F. Ne csalárdkodgyál! Pósfaházi a Calvinisták szer-tartást enczen-benczenek nem mondotta; hanem a Pápistákéiról mondta azt: a mellyek olly távol vagyón, hogy az igaz Keresztyéni szabadság szerént volnának intéztetve; sőt sokaságokkal és babonaságokkal többire el-nyomták és el-nyomorították a Keresztyéni szabadságot. Minémű *conditiók* kívantassanak pedig hozzá, hogy az egyházi ceremoniák az Evangeliom szerént legyenek intéztetve, meg-tanulhadrad azon könyvből, fol. 97. Hát a Szent János esztin való Tűz ugratást miért gyakoroltatod, ha annak sem az Isteni, sem az Apostoli Traditiók között nincsen helye? Talám a Pogányok sok híjában valósági között találtatik helye? Ugy-is. Vélem., hogy a Pogány Persáktul, kik a Tűzet Isten gyanánt tisztelik vala, csufzott-bé némelly emberek közébe az a *Pyromania*.

* 10 dik: *A Három Kérdés Authorát bolondnak mondgya Pósfaházi fol. 27. de el-felejtven magát, nagyon fenyegetőzik, hogy mi őtet bolondnak ne mondgyuk; mert csak azért is gehennára leszünk méltók, fol. 61. F. A mire czéloztam fol. 27, csupa Szent irás szava, Prov. 26. v. 5. Az-is az, a mit fol. 91. Sz. Máthébol cap. 5. v. 22. allegáltam. De Sámbar-ként talám a Szent irás-is ellenkezik egy-mással.*

* 11-dik: *Azt mondgya Pósfaházi fol. 146. hogy csak némelly Szent irás helyen ennéve marad fenn az a Kérdés; mellyek fel magyarázza igazabban a Sz. irást? Más felől azt mondgya fol. 255 (az Arianusokról, Anabaptistákról, Sociniánusokról szólván.) hogy a tiszta Szent irással egygyűknek sem g-zdik meg vallása; mert, egyem, a Szent irás csak az ő igaz értelmében, Isten szava. Itt egészlen veszi a Szent irást: amott hazudol bennünket, hogy*

hogymi-is egészen veszfzük. F. Akar az egész Bibliát, akar annak némely részét hozza valaki bé; mi annak lstenül szarmazott betűjében, meg nyugszunk; hanem arról vagy a' kérdés: ha valaki akar Pápista, akar Anabaptista, akar Sociniánus légyen az, a' Szent írást maga pártjára hozza, igaz értelemben hozza-é arra? A' bizony dolog, ha a' Szent írásnak azon értelmében mindnyájan meg egygyezhetnénk, így a' Kereszttyénségben nem vólnának annyi szakadások.

* 12-dik: *A' Summás Választételben fol. 141, azt írja a' Három Kérdés Authora felől, hogy kedveztünk, egym, becsülteinek: de ott ilyen becsüllettel ellenkező dolgot olvasunk azon Authora felől: Hogy egész Könyvetskéjében való írása, csak régi megabúszhótt káposzta; csak szemet, gaz, polyva, &c.* F. A' bizony dolog, hogy most-is sem egy, sem más írását Sámbar-nak, szemem lzedett gyöngynek nem tartjuk. *Osztán aliud est vitium & vituperium personae, aliud rei.* Azt akarná Sámbar Barát, hogy afféül csak Reverendus Paternek titulállyuk ő Kegyelmet, ha szinte a' Luttereket és Cálvinistákat mind ördögüül valóknak szidgyá is lenni, *Három Kérd. fol. 13.*

* 13-dik: *Azt mondgya Pósfaházi fol. 140, hogy a' Három Kérdés Authora egy Syllogismust sem tud fundálni jó formában: Azonban a' Három Kérdések csak az első Syllogismusát is olly jó-nak találá Pósfaházi, hogy mind a' két Könyvében sem mert hozzá felelni, syllogismus rendi szerént, hanem csak a' Hypothésist kár-hozattya, fol. 77.* F. Vallyon a' ki ostensá hypothésis falsá, a' Syllogismusnak Majorát vagy első Proposítoját tagadgya, nem felelet-é a' Syllogismus rendi szerént? Így pedig a' te Syllogismusodnak Majorát nyilván tagáda Pósfaházi, (ha szemedet fel-nyitná) a' Summás Válasznak óltalmazásában, *fol. 76.* De mellyik az a' Sámbar jó formában öntetett (hogy már)

már) első Syllogismus? Im ez; *Három Kérd. fol. 1. Valamely Vallás az első mag vetés után vettetett az Isten földében, és az elsővel ellenkezik, az csak konkoly és hamiság: De a' Lutterista és Calvinista Vallás az első mag vetés után vettetett az Isten földébe. Azért csak konkoly és hamiság. Mint a' Páva a' farkában, úgy Sambár Frater is igen gyönyörködik ez ő syllogismusának formájában. En pedig tagadom igaz formának lenni. Oka pedig: Mert minden igaz formában fundált Syllogismusnak csak Hátom Terminusokból kell állani; De Sám barnak az az első fűz. fa syllogismus, Bonafus módgyára négy lábon járdogál (Tekintsetek belé Logicusok, úgy tapasztallyátok) Azért rossz a' formája. Rossz! rossz! akar-mint szűjyed fonnyad, mind nyústi, mind bordája.*

* 14-dik: *Valami vetélkedésben fol. 36, azt mondgya Pósfaházi; hogy midőn az Esztergami Ersek a' felekezetin való Praetolus bizonyoságit említi, akkor czigány czigánnyal bizonyít, &c. Azonban a' Pápiستا Conciliomok ellen való hamiságát fol. 228, bizonyítja Duditiusz Andrásfal, a' ki a' Romai Szent hitet, egy rossz leányért hadta-el; sceleratis innixus consiliis, a' mint Istvánfi írja fol. 511. F. Hiszem mikor a' Tridentomi gyűlésben, egy részről a' Magyar Clerus képeben jelen volna Duditiusz András, Pápiستا Püspök volt akkor, s'ott tanulta, szemmel látta minden processusát annak a' Conciliomnak; mellyről Maximilián Császárt levelében tudósította. Azonban, ha ad damnatos errores deflexit; mint Istvánfi írja fol. 511, az az, Ariánus-sá lőtt Duditiusz (mint felőle tartják) akar mi okon cselekedte legyen azt, én egy szálnéra sem mentegetem. De bizony te sem mentegethered jó Ridentinum Conciliomodat, mert nem csak Duditiusz András volt affelől olyan itélletben, hanem még a' Második Henrik Galliai Király is követé*

követte által nyilván protestáltatott annaka' Gyűlésnek sem-
miségéről; mint Florimundus Papista Historicus írja *de Ori-
gine heres.* lib. 3. pag. 458.

* 15-dik: *Hires neves Plebanusnak mondgya Pater Sám-
bárt Pósfaházi fol. 127. De a' házugságnak lelke e' szavát el-fele-
zeti Pósfaházival, mondván, fol. 189. hogy azon Pater, Theologus
rosz, Logicus rosszszabb, Metaphysicus semmire kellő. F. Hi-
res neves lehet valaki vagy jóbul, vagy rosszbul; a' mint He-
rostratus fel-gyujtván a' Dianna Templomát, híreslé tövé
magát. Illyen hires neves voltát celebrállya Pósfaházi Sám-
bárnak; lásd fellyebb §. 20. Nem is Ironycé értyük pedig a'
dolgot, mint ezzel præoccupál fol. 776, hanem magyarul
és Categoricè.*

* 16-dik: *Azt monggya Pósfaházi fol. 27, hogy valamit
irt Másodszori firkálásában a' Három Kérdes ellen, azokban csak
egy Kereszttyén Pápiста ember is semmit magára ne vegyen; mert,
ugy mond, csak számár barát az ellenség. Azonban azt írja.
I. Fol. 69. Hogy a' Pater Sámbar becsüllőinek kevés eszék vagyon:
maga jól tudgya Pósfaházi, hogy nem csak a' Pápiста Urak, Fő em-
berek, (ha arra méltatlan is) meg-becsüllik Pater Sámbar, de
még a' maga Patronusi is, &c. F. Most is azt mondom,
s' iteratò is azt mondó, hogy sem egytől, se mástul, s' annál in-
kább a' Fő rendektől nem vagy nagy becsülletre méltó, ha
a' Nagy rendeknek gyalázásában úgy mégyel, a' mint amaz
Nagy emlekezetű Uri és Fejedelmi embereket, a' Saxoniai
Friderik Herczeget, Hassiai Lantgróf Filepet, Prinyi Pétert
és Petrovicz Pétert, meg-gyalázád: úgy-mint, a' kik felől
azt irod Három Kérd. fol. 5, hogy az Ur Isten gyalázatosképpen
töröltte-ki a' világból őket. Azt pedig hazugúl irod; a' mint
magad menthetetlenül eléggé meg-torkoltunk érette *Anti-
Bonaf.* fol. 67. & seqq. A' Calvinistáktól pedig, nem tudom
mitso-*

mitsoda becsülletet érdelmelhetnél; ugy-mint, a' kiknek Vallásokot Atkozott Vallásnak szidalmazod, *Három Kérd. fol. 7.* A' kiket *sine discrimine* ördög-túl valóknak lenni károgysz, *ibid. fol. 13*; A' kiket némelly abrogáltatott decretum után mind tűzre valóknak s méltóknak lenni ítélisz *fol. 4.* El-is hittűk, ha Sámbarő s más ő hozzá hasonlókön allana a' dolog, nem volna egyéb hátra az executionál. De bizony nem tudgyák mitsoda lélektől vífeltetnek, *Luc. 9. v. 55.* II. Tovább fol. 148. & 172, a' *Romai Pápát, az egész Pápiſta Keresztyének főbbsk lelki Attyát, reves tőkének, dohosembernek* (miért hagyod-e a' bűnöst, mert az-is ott vagyon, hanem-ha minden bűn nélkül valónak hiszi lenni Sámbar a' Pápát) *nagy embertelenül írja Pósfaházi* F. Meg-botsálsjó Sámbar Urā, hogy ez úttal Kalauzod után találtam vólt indúlni, mert ő nála olvastam fol. 260. *Hogy a' Pápa-is olly gyarló, halandó, rothadandó ember, mint akar ki közzülünk.* Vallyon a' halandó és rothadádó embert nem mondhatni-é revesnek és dohoznak? III. Tovább fol. 166, a' *sők Pápiſta becsülleteſt tudós Doſtorokat, Csalafurdi Soffistáknak, embertelenül írja Pósfaházi: még-is azt mondgya a' hazug ember, hogy Sámbaron kívűl senki semmit ne vegyen magára, a' mostlékos rút írásból.* F. A' ki nem ollyan, az-az, nem Csalafurdi Soffista, semmit magára ne vegyen; a' ki pedig ollyan, nem bánom, bár Sámbarral egygyütt tapogassa a' fejét.

* 17-dik: *Azt mondgya Pósfaházi fol. 66, De mortuis, aut nihil, aut bene. A' meg hóltakrúl, vagy hogy semmit ne szóljon ember; avagy pedig, jóles becsülletesen emlekezzék.* Eő pedig amaz nagy hírű, Istenben meg-hólt Bellarminust mondgya Csalárdkodónak, fol. 167. szó szaporitónak, fol. 166. szem-fenyvesztésre és csavargásra való út-vesztőnek. A' nagy emlekezetű Méltóságos Magyar-Országi Erſeketes, Istenben el-nyugott Pázmány Pétert, Vak-vezetőnek mondgya Pósfaházi, fol. 54. Sántétő

Kalauznak-is, fol. 71. *Czigánynekeis valami vetélkedésében.*
 E. Vajki jól nem tudom mérges ember mire czéloz efféle
 beszédiddel. Mind csak gyűlöltetésre szereztetett kajabaja-
 lálok ezek. A' bizony dolog, a' Hóltaknak életeket s' erköl-
 csöket halálok után, nem illik piszkálnunk; és ha szinte va-
 lami fogyatkozás volt-is abban, azt czégéztetnünk: mert
 ők immár kivétettnek az embereknek ítélletek alól. De
 írásban nálunk hagyott tudományokról mindekor ítélletet
 tehetünk. Pósfaházi-is csak ilyen tekintet alatt emlegeti
 mind Pázmányt, mind Bellarminust. Mi nálunk még csak
 a' gyermekek-is tudgyák amaz *Metonymiát*, a' melly Sámbar
 Papnak agyában meg nem fordul; *Author pro opere*. A' mint
 gyakorta Virgiliust, Cicerot emlegetvén, értjük azoknak
 az Authoroknak kézbe forgó Könyvöket s' írásokat. Hi-
 szem magá írja Sámbar fol. 556, hogy a' Pápista Doctörök-
 nak minden mondásokat menteni nem tartozunk; miért
 haragszik hát Pósfaházira, hogy azokat néha-néka írásokban
 érdekli? Maga Mátyás Urath, melly igen nagyra betűl-
 lyön némelly Pápista Doctöröket, jelengeti fol. 548. ismé-
 retlen, csak pad alá való csöcselék kákombákos Rhapsodu-
 foknak nevezvén őket; még-is majd azt láttatik mi tőlünk
 kívánni, hogy imádjuk őket. A' bizony dolog, ha a' ká-
 kombákos Rhapsodufoknak a' pad alatt vagyon helyek;
 Sámbar sem érdemli ugy meg a' superlátos prädikáló szé-
 ket: Mert mitsoda az ő Tökös írása? Nem egyéb, hanem
 kákombákkal telyes és potrohos Rhapsodia. Hát a' Halot-
 takról jól szöllé Sámbar? Szinte! A' mikor amaz nagy
 Tudományu Tolnai Jánost, két feleségnek engedésével, és
 bolondozással vádollya fol. 460. & 599. A' mellybe szinte
 olly nyilvánosságosan hazud Sámbar, a' mint-hogy most a'
 Nap az égen fénlik.

* 18. dik: Azt mondgya a' magát felejtő Pósfaházi fol. 77. Quod negatâ hypothesi falsa, cui innititur aliqua propositio, tollitur & ipsa propositio. Midôn valaki valamit fel-té-szen mint egy fundamentomúl, de hamissan és bizonytság nélkül; akkor a' sem áll meg, a' mit valaki azonéppit. De igen meg-üti ez aránta' szárát, mondván alább fol. 302, hogy a' Calvinista Keresztyéneknek nem szükség a' Szent írást próbálni, avagy bizonyítani, hogy vagyon-e Szent írások; errül vala a' kérdés, &c. De el-felejtette itt az elébbi szavait, hogy sublatâ hypothesi, tollitur propositio. F. Bezzeg el-fejtette Sámbar magát, a' mikor hamissan meg-csonkította fol. 782, a' Pósfaházi szavát. Mert nem úgy írja Pósfaházi, hogy Sublatâ hypothesi, tollitur propositio. Hanem így, Negatâ vel sublatâ hypothesi falsa, tollitur propositio. De vallyon hypothesis falsa-e ez, hogy vagyon Szent írás? Miért pedig nem szükség operosé ezt a' hypothesist próbálni, okát adtam. 1. Mert a' Keresztyéneknél Primum principium gyanánt vagyon ez a' Propositio vagy hypothesis; hogy tudni-illik, a' Biblia Szent írás, és vagyon Szent írás: immár pedig csak az okosság is azt dictálja, hogy Principia non probantur, sed supponuntur. Vallyon ha valamelly fursánt ember azon tündödnék, hogy ő nem hiszi, hogy Isten volna, hanem ha azt ő néki valaki argumentosé demonstrállyá; nem-de nem tenné-e magát suspectusnak az Atheismusúl? Sámbar: is azért dolga (hogy Atheismusnak ne mondgyam) csak hamis Scepticismus, a' mikor akar kivel, s' akar mirül disputállyon is, menten azt gördíti: Probál' meg, egyem, hogy vagyon Szent írás. Nem külömben, mint ha valaki így bolond oskodnék: Probál' meg, hogy bis duo sunt quatuor; Tertium majus est suis partibus; Impossibile est idem esse & non esse. Mert a' mint a' Philosophusoknál principium gyanánt vadnak ezek a' Propositionok; úgy a' Keresztyéneknél amaz Axiomák: Scriptura

facra est; eaque est verbum Dei. Vagyon Szentírás; és az Isten-
 nek belzése. 2. Másik okát adtam, miért nem szükség, hogy
 én vagy más a Calvinista Keresztényeknek proballya, ha va-
 gyon-é Sz. irások: mert ōk az én, vagy más próbálása nél-
 kül-is, kételkedés nélkül-is el-hitték azt, hogy vagyon Sz.
 irás; és hogy az nem más, hanem a mi a Keresztények kö-
 zönséges Könyvébe a Szent Bibliába be-foglaltott. Abbéli
 hiteket pedig minn fundállják, lásd fellyebb, §. 92 93. 94.
 * 19 dik: *Azt írja Pósfaházi fol. 65, hogy a Lelki tanítók*
és Doctörök, lelki juhokat őrző Pásztorok: s így annyival értelme-
sebbek azon Doctörök, a menyvel értelmesebb a nyájnál a Pásztor.
Azonban a Pápista Doctöröket eszefejtetteknek, a Pápista lelki ju-
hokat pedig nem annak tartja fol. 172, csak a Pápista Doctörökről
mondván azt, hogy a Pápát Isten gyanint tartják és imádják,
nem a közönséges emberekről. Hát nem ott jár é a nyáj, a hová
a Pásztor hajta? F. Bizony dolog, ugy kellene lenni, hogy
a Pásztor értelmesebb volna a nyájnál; de nem ritkán meg-
esik az, a mi vagyon Plal. 19. §. 99 Minden én tanítóimnál
bőlcsebbé töttem, mert a te bizonyágid az én gondolatim. Sőt amaz
híres neves Gersonius a Párisi Academiának Cancellarius-
sa is azt írja Part. 1. de exam. doct. confid. 5. Staret, quod
aliquis simplex, non autohrizatus, esset tam excellenter in sacris
litteris eruditus, quod plus esset credendum in casu doctrinali, quam
Pape declarationi. Constat enim plus esse credendum Evangelio,
quam Pape. Ertelme rövideden csak az, hogy némelly egy-
 ügyű, mindazonáltal a Szent írásban tudós és fundatus em-
 bernek többet kell hinni, hogy sem a Pápa monda-mondá-
 sának. Ha ugy vagyon a dolog, tehát nem kell a nyájnak
 vakjában az ő vak pásztora után lázzadni. A Christus Ke-
 resztény juhairól, talám csak ugy itél Sámbar, mint a ma-
 ga Kis-Paraki balgatag kecskéiről. Koránt se. Mert a Ke-
 resztény-

kereszttyének úgy juhok, hogy egyszer-s mind lelki *discretio*val
kel bírniok, hogy meg tudgyák küiőmbőzteni a' jó Pásztor
a' hamis Profetáktul, *Math. 7. v. 15. 1. Joh. 4. v. 1.* Talám azt
akarja, hogy Toletus Jesuita Fertáttjának amaz hamis mon-
dását bé-vegye a' Kőtség, Istruēt. Sacerd. lib. 4. cap. 3. *Ha,*
egyém, a' paraszt ember az ő Papjának hiszen, ámbár eretneksé-
get tanítottson, érdemel azzal. Bezzeg jó Sámbar nem bolon-
dírod olly könnyen meg a' Calvinista Kereszttyéneket; sőt
a' magad felekezetén lévő Pápista Kereszttyénekről sem hi-
szem én azt el, hogy mind azt hinnék, a' mit ti Jesuiták,
(kik a' Pápistaságban nagy Doctöröknek tartjátok magato-
kat) vallotok és híztok. Es így meg-lehet az, hogy ti *Soffsta*
és *Canonista* Uraim, mint egy Isten gyanánt tartsátok és
imádgjátok a' Pápát. De más Pápista Kereszttyének, a' kiket
a' tévelygésnek ereje annyira el nem foglalt mint tikteteket,
ollyan *Credoban* nincsenek.

* 20. dik: *Bolondtságnak mondgya Pósházi fol. 293, ha-*
mi azt mondgyuk, hogy a' Christus törvényének cselekedetiből meg-
igazulunk, ha nem igazulunk is a' Moses törvényének cselekedet-
iből. El felejtvéen fellyebbi szavait, azt írja fol. 137, hogy a' tör-
vénynek bészőlése a' szeretet, melly a' Christus törvénye, Johan.
13. v. 34. F. Most is azt mondgya Pósházi, hogy feje-
tőrtt bolondtság arrúl úgy gondolkodni, mint-ha a' Chri-
stus valamelly új s' a' Moses törvényénél fellyebb való és tőa'
kellertessebb törvényt hozott volna e' világra, melly által az
ember meg-igazulna. Mert az Evangelium, mellyet Chri-
stus Szent Attya kebeléből e' világra hozott, tulajdon-képe-
pen szólván nem törvény, hanem a' Törvénynek átka ellen
való orvosság, és a' törvény által meg-terebhetett szívnek bé-
kőrtőzése s' gyógyító flastroma, *Esa. 61. v. 1.* A' Szeretetről
való parancsolat pedig, *Joh. 13. v. 34.* nem olly új parancso-
lat, mint

lat, mint ha a' Moses régi törvényében az bé nem volna foglalva; lásd *Lev. 19. v. 18.* A' bizony dolog, ha a' Szeretnek törvényét, melly Istenünkhöz és felebarátunkhoz való minden tisztéinket magában foglalja, *Math 22. v. 37. 38. 39.*, valaki tökéletesen bé-töltené, meg-igazulna az által: De a' halandók között kitesoda az? Valakik azért meg-igazulnak, nem valami magok által lett törvénybéli igazság által igazulnak meg, hanem Evageliomi igazság által, a' mely nem egyéb, hanem a' Christnak amaz ő tökéletes igazsága, a' mellyet Isten ingyen kegyelemből a' hiveknek tuladonít, és űk-is azt csak az egy igaz Hit által el-fogják, és magokra kapcsolják. La! *Domine Tök-Király*, hogy tsak az X-et űkleltetted űlve a' Tökkel, a' mikor itt ezaránt Pó-saházinak *contradictio*t affingálz.

* 21-dik.: A' Sz. irás betűjében, mind ketten meg-nyugszunk, úgy mond Pó-saházi fol. 147. De itt el-felejtette magát, mondván feljebb, hogy mi félre teszszük a' Szent irást, fol. 210. F. X-ut-Tök! Ha szinte meg-nyugoszik-is valaki a' Szent irás betűjében, de eléggé félre teszi akkor, a' mikor a' Szent irás kívül-és-ellen, a' Hitnek dolgában a' hamis Concilio-mokhoz ragazkodik. Így értiazt Pó-saházi fol. 210.

* 22-dik: Azt akarja Pó-saházi fol. 245, hogy a' Calvinus Apjának fertelmes életéről való bizonságot bé ne vegyük azon Calvinusnak ellenségitül. Ellenben igen akarná fol. 251, hogy a' Romai Pápa ellen való bizonságot bé-vegyük Plárinátul, a' ki a' Pápák ellen az után irt mérgéből, hogy a' Második Pál Pápa tömlőczözteté, F. Valóba fertelmes annak a' szája, a' ki Calvinust azzal a' fertelmes étellel vádolja; de lássa az Olvasó annak a' fertelmes vádnak el-rapodását, *Anti-Bonaf. S: 69. 70.* Csuda, hogy azt is vakoskodó Kalauzzából fol. 398. Sámbar le nem írta, hogy Calvinus egy Pap fattya volt volna. Ugy-e Papé? Szinte

Szinte meg-herélték hát magokat némelly emberek a' Menyeknek-országárt, még-is afféle vad-almákat termenek. De ha szinte ollyaténképpen lőtt volna-is a' Calvinus származása (a' mint amaz tűzes *Feyardentius*, *Genebrardus*, és *Heshusius* után írja *Kalauz*) az, ő néki nem volt volna személybeli vérke, hanem azé a' hamis kaczer és fajtalan Papé, kia' Calvinus annyával latorkodott volna. Ugyan-is Szent Agoston mondta-ként: *Nasci de adulterio, non est ejus culpa qui nascitur, sed illius qui generat.* Hát a' Platina a' Pápák életéről írott könyvét bizonyságul miért nem vehetni bé? Mond Sámbar: Mert, egyem, méregből irt a' Pápák ellen, hogy Második Pál Pápa meg-römlőczőztette. B. zeg a' Jesuiták, kik más Pápisták felett többire imádói a' Pápáknak, mind méreg, akar ki bár felelekezeten való ember legyen-is, tsak meg-mottzannyó-is a' Pápák ellen. De hiszem, mint a' *Præmiumból* meg-tettzik, Negyedik *Xistus* Pápanak parancsolatryából írta *Platina* azt az ő Könyvét; néki-is dedicálta, s'approbáltatott-is tőle; még-is Sámbar piszkállja. Haj minden igazság ellen rufakodó szemtelenség! Láttzik hogy mindenekben meg-esküött rabja Sámbar a' Pápáknak.

* 23-dik: Hogy a' Calvinista Patronusok bőv költségét, kiz az Angliában vándorló Iffjaknak adnak, szemekre vetém; er-szény hordozó Judásnak nevezze érte Pósházi fol.64. De ezen szavát el-felejtven, csak nem bőriből ugrikaki a' nagy orrolás miatt, hogy hajdan a' Magyar-Országgi Erseknek száz ezer aranya járt esztendőnként. F. X-ut-Tök! Mind *Contradiçtio* Sámbarnak, valaki *Argumento ad hominem* (melly a' *Dialecticus* foknál szokás) az ő fecsegését meg-torkollja.

* 24-dik: Szörnyen mutattya Pósházi fol.86, hogy Károly Királ idejében Magyar-Országban csak egy lélek sem volt formalis Calvinista. De hamar az ellenkezésnek szele meg-ütven Pósházi

saházit, mást mondata véle fol. 90, hogy az előtt 300. esztendővel is, a mi Magyar eleink Pogányságból meg-térvén, a' melly jó magotska szívekben esett; az Calvinista magv' volt; azért formalis Calvinistaságnak kellett lenni. F. A' mit a' 300. esztendő-ről emlegett, az nem én írásom, hanem a' te Tök magod. Mivel pedig Károly Király idétte Calvinus a' világon sem volt, senki ő rúle (mert hiszem ő rúla hivatok bennünket Calvinistáknak) formalis Calvinistának nem nevezetethetett; még-is Póсахázinak magával ellenkezést affingál Tök ültető Sámbar. A' bizony dolog, mikor a' mi eleink Poganyokból Keresztyénekké lennének, a' Keresztyénség mellett, mellyet immár az inimicus homo meg-vesztegetett vala, csak ugy tsúszott-bé a' Papismus, a' mint a' csipás Lea a' szép Rákel képébe, amaz álnok Lábánnak mesteriségéből, Jakób mellé másza, Gen. 19.v. 17. & 25.

* 25-dik: Rá hadgya Póсахázi fol. 53, hogy egy mástul meg-külömböztetett négy értelmi vadnak a' Szent írásnak: sezt-is el-felejtí a' hazug; és hogy a' Bálamosillagát, Num. 24. v. 17. az Esaiás hegyét, cap. 2. v. 2. a' Szent Pál el-tetett Kéncsét, 1. Tim. 6. v. 20. másra-is értik némellyek annál, a' mire én magyaráztam, szörnyű mint dörgölődik erre Póсахázi. F. Szörnyen dörög itten a' Sámbar hazugsága: mert azt Póсахázi rá nem hadgya, hogy a' Szent írásnak négy egy-mástul meg-külömböztetett értelmi volnának; hanem szöll a' Pápista Doctoroknak hypoteseisekből; mint láthatni fol. 53.

* 26-dik: A' melly Traditiokat a' Calvinisták követnek, azokról mondgya Póсахázi fol. 101, hogy nevek s nevezetek szerint, nincsenek a' Szent írásban. De ezennel a' hazug poson csapja magát mondván fol. 102, hogy azon Traditiok ugy vadnák a' Sz. írásban, a' mint a' Conclusio szokott lenni a' két első Propositiokban. Azért Pataki Calvinista Logicusok igen rossz szultánul-
tok, ha

sok, ha ti azt tartjátok, hogy ama' *Conclufionak*. Ergo Petrus est animal, nevé s nevezeti nem volna a' két első *Propofitiokban*. F. Azért Pápista *Logicusok* valóba roszszul tanultok, ha Sám-bárral azt tartjátok, hogy a' *Conclufio formaliter* a' mint *conclufio* és *propofitio* ott volna a' két első *Propofitiokban*. Noíza in-ferállyuk ama' *Conclufiot*: Ergo Petrus est animal. Az *inferentiá*-nak így kell lenni: Omne sentiens est animal: Petrus est sentiens. Ergo Petrus est Animal. La! hogy eza' *Conclufio*, Ergo Petrus est animal, formaliter nincsen az első *Propofitiokban*; hanem eza' *Conclufio* az ő formalitáságára nézve, oritur ex connexionem edii termini cum extremis. Szegény Sámbar meg akarván it-teni *Logicus*ságát mutatni; im minttővé nevetségessé magát.

* 27-dik: A' mikor szemére vettyük, hogy a' maga *Confessiojával* ellenkezik Pósfaházi, akkor szörnyen parancsolja, hogy ügyérsük a' *Helvetica Confessiot*, a' mint ő magyarázza fol. 162. De csak hamar meg-bódult fejével a' mi magyarázatunkat, csur-csavari ki-fogásnak mondgya fol. 164. F. Miben ellenkezik Pósfaházi a' maga *Confessiojával*? Docé Mátyás Pap; s raváfra ne hazudgy. Bizony dolog, meg kívánnjuk, hogy *Confessioinkat*, hitünk s értelmünk ellen, hamis értelemre ne csigázzátok; de ezzel meg-igazodik-e a' csalafurdi *Sofisták*nak csür-csavargások?

* 28-dik: A' Hit dolgához elég; ugy mond fol. 99, ha csak világosan hozhattuk is ki a' Szent írásból. De itt is meg-for-díttya a' kaszát, s nem elég neki, hogy a' Szent Agofton írásból ki-hozzuk velünk való egygyezését azon Szentnek; hanem ezikke-lyenként akarja, hogy le-táblázzuk az egygyezést fol. 232. F. Bá-torén világtalan legyenek, ha a' Szent Agofton írásból, világoson Sámbar azt meg-mutattya, hogy Sz. Agofton mind azt hitte s vallotta volna, a' mit ma Sámbar hiszen; s azzal ellenkezőt semmit sem. Bezzeg *jure talionis* azt kívánh.

tom: mert ti-is azt kívánátok én tülem, hogy a' Valdisták-
nak velünk való egygyezését, táblázás-képpen mutassam-
meg.

* 29-dik: Calvinus a' tanítás dolgából, Apjának, ismérő
Pósfaházi fol. 116. & 250. De meg-tagadgya fol. 284, mondván,
hogy a' bűnt Isten csak annyiban engedi, hogy im az ő hatalmas ere-
jével meg nem gátolgya. Calvinus szerént pedig, az Isten ugyan reá-
kénteleníti, dobolgya, fordítottgya, hajtya, öltöndözi az em-
bert és a' sáánt a' vétékre. supra fol. 469. F. Soha Calvinus
azt nem tanította, hogy az Isten az embert vagy a' sáánt,
a' bűnre a' menyiben az törvénytelen latorság, izgatná,
doblaná, fordítaná, &c. hanem meg foghatatlan bölcsé-
sége szerént, a' méregből is orvosságot tudván csinálni,
gyakorta mind a' Sátánnak, mind az embereknek abbéli
cselekedeteket, fordítottgya ad exequenda sua iudicia, mint ma-
gad is jegyzed fol. 469. Oltán bátor mind azok a' monda-
fok találtaffnak fel Calvinusban, elég méntségére Calvi-
nusnak a' Sámbar nyelveskedése ellen, a' mit ír Bellarminus
lib. 2. de Amis. grat. cap. 13. S. Hoc igitur modó: *Quamvis
enim non omnis qui aliquid permittit, recte dicatur imperare, ut
illud fiat, neque excitare & provocare ad illud, tamen Deus sine
cujus permissione nihil fieri potest, cum ad certum aliquem finem
consequendum, fieri sinat aliquid, recte dicitur per quendam tro-
pum NB. illud imperare, atque ad illud excitare.* Calvinusnak is
csak itt jár elméje; akár mint patvarkodgyanak ellene a' ha-
mis Sofisták; Pósfaházi sem mond ez ellen; még-is ellen-
keztetni akarja Sámbar ötét Calvinussal,

* 30-dik: Udvari bolondhoz illendőnek mondgya a' csufoló-
dást Pósfaházi fol. 253, de csak hamar a' maga nyakába rántgya a'
csufolódásnak bolond köntösét fol. 256, mert az Ecclesia csalhata-
lanságára bizonyosságul hozván mi, hogy igazságnak oszlopa az A-
nyaszent,

nyaszentegyház, 1. Tim. ot. 3. §. 15. erről Pósfaházi csufolódván mondgya, Esavita kancsal vadász, nem találta a Tűzokot a Paprétén. E Mostis azt mondgya Pósfaházi, hogy igen kancsalul irányozza Vadász Uram a' tárgyat, a' mikor a' *genre ad specimen affirmativè argumental*. Mert nem következik, hanem ha Tök-sequenter: Az Anyaszentegyház igazságnak oszlopa; azért nem más, hanem a' Romai Ecclesia az az igazságos oszlopú Anyaszentegyház. Bezzeg *negamus illam Tök-sequentiam*. Ha azért néha a' csufolódó Sofistáknak bolondtságok szerént kellett feleletünket intéznünk, mit tehetünk rúla: úgy vélem, hogy abban a' Szent irás ellen nem lokat vétünk, Prov. 26. v. 5. Ezek lőnek Kegyes Olvasó azoka' Csomók és Contradictiók (hogy már) mellyeket a' *Summá Valasztetelt* oltalmazó Könyvetskén kőrtögetni igyekezik vala Mátyás Sámbar; mellyel meg-mutatta magát csomós elméjű Sofistának leuni; és hogy méreg vagy on a' begyibe, *X ut Tök fol. 435*, mivel többire minden felelet csak szók on való kapdosás: mit tölünk is azért mostan ez légyen a' Felelet. A' mely Feleletünket a' Tökös Könyvnek születése után, egy vagy két hétre Sámbarnak ki-adhatunk vala; csak hogy a' Bányász legényekkel egygyütt akartunk járn.

§. 113. Bé-rekeltvén azért ez rövid Irásomat, a' nagy Isten szerelméért, a' Jesus Christus vére hullásáért, arra kérek minden Magyar Pápista, Lutherista, és Calvinista Kereszténeket, hogy félre-tévén a' rettenetes vallásbéli gyűlölséget, kövessük a' Keresztényi Szent Szeretetet, és az egy-más között való jó békeiséget. *Beatipacisci! Math. 5. 9.* Edes Idvezítők e' Világtól el-búcsuzván, ezt hagyá aján-dékul mint egy árván hagyatandó Tanítványinak, *Joh. 14. v. 27.* E' bizony igaz czimeres levelek a' Christus Tanítványinak, *Joh. 13. v. 35.* Hanem egyéb, indíttson bennünket,

hogy mindnyájan azon néhai Magyar vernek részesei vagyunk; és e szerént ne legyünk egy máshoz Cainok. Indítson a Magyar Hazának, a mi közönséges édes sülő Anyánknak, és nevelő Dajkáknak utolsó veszedelmében forgó sorfa. Ha lehet, magunk két kezével ne temessük ezt el. Ne legyen azért soha szerencsés az a Magyar, a ki a Magyar hazának közönséges javát nem szereti, és azt tehetsége szerént elő nem segíti. Azok az emberek se legyenek áldottak, a kik a Vallásnak némelly külömböző tekinteti alatt, a Haza-fiak között viszsza-vonást, gyűlölséget, háborgást szereznek. Ellenben pedig valakik a Keresztyéni szeretetnek regulája szerént járnak, legyen azokon békeség, irgalomság, és az Istennek Magyar Izraelén, Galat. 6. v. 16. Amen.

V E G E.

Errata.

- Fol. 18. lin. 5. *torkoba* lege torkodba fol. 50. lin. 9. *házatáná* lege házastáni.
 fol. 51. lin. 25. *Viágos* leg. világos. fol. 61. lin. 11. *objectionis* leg. objectionis.
 fol. 68. lin. 22. *Prespiciu* leg. Perspicuè.

